Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2020-10-07

RS 2020-0089

Regionstyrelsen

Delårsrapport per den 31 augusti 2020 för Regionstyrelsen

Föredragande regionråd: Irene Svenonius

Ärendebeskrivning

Godkännande av delårsrapport per den 31 augusti 2020 för regionstyrelsen. I samband med regionstyrelsens beslut om delårsrapport föreslås styrelsen också besluta att på Region Stockholms vägnar ställa sig bakom Ett jämställt Stockholm – Länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2021–2026, RS 2020–0686.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Delårsrapport per den 31 augusti 2020 för regionstyrelsen godkänns inklusive bilagor.

2. Region Stockholm ställer sig bakom Ett jämställt Stockholm – Länsstrategi för jämställdhetsintegrering (2021–2026), RS 2020–0686.

Regionrådsberedningens motivering

Regionrådsberedningen instämmer i regiondirektörens tjänsteutlåtande, i övrigt anförs följande:

Regionstyrelsens resultat per augusti 2020 avviker positivt mot budget med 474 miljoner kronor. Regionledningskontoret prognostiserar ett resultat på 200 miljoner kronor, vilket är högre än budgeterat resultat som är noll.

Covid-19-pandemin har gjort stort avtryck i Region Stockholms och regionstyrelsens ekonomi och verksamhet. Regionstyrelsens delårsrapport präglas därför i huvudsak av rapportering om hur verksamhet och ekonomi påverkas av covid-19-pandemin.

Pandemin har medfört ett antal nya omfattande arbetsuppgifter för regionstyrelsen och regionledningskontoret. Det har dessutom funnits ett starkt behov av prioritering och omfördelning av resurser, uppdrag och

utvecklingsprojekt. Uppgifter som inte på ett tydligt sätt bidragit till hanteringen av covid-19-pandemin har generellt varit nedprioriterade.

För regionstyrelsens uppdrag och aktiviteter har tidplanerna i flera fall förskjutits framåt. Bedömningen är trots detta att regionstyrelsen mål kommer att uppnås. Regionstyrelsens förmåga att genomföra sina uppdrag från regionfullmäktige bedöms, trots de nya förutsättningar som covid-19-pandemin har medfört, generellt som god.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande

Irene Svenonius

Regionstyrelsen
Regionledningskontoret
Katarina Moreau

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-10-01

RS 2020-0089

Regionstyrelsen

Delårsrapport per den 31 augusti 2020 för regionstyrelsen

Ärendebeskrivning
Godkännande av delårsrapport per den 31 augusti 2020 för regionstyrelsen. I samband med regionstyrelsens beslut om delårsrapport föreslås styrelsen också besluta att på Region Stockholms vägnar ställa sig bakom Ett jämställt Stockholm – Länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2021–2026, RS 2020–0686.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande

Förslag till beslut
Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

1. Delårsrapport per den 31 augusti 2020 för regionstyrelsen godkänns inklusive bilagor.

2. Region Stockholm ställer sig bakom Ett jämställt Stockholm – Länsstrategi för jämställdhetsintegrering (2021–2026), RS 2020–0686.

Regionledningskontorets förslag och motivering
Sammanfattning
Regionstyrelsens resultat per augusti 2020 avviker positivt mot budget med 474 miljoner kronor. Regionledningskontoret prognostiserar ett resultat på 200 miljoner kronor, vilket är högre än budgeterat resultat som är noll.

Pandemin har haft stor påverkan på Region Stockholms och regionstyrelsens ekonomi och verksamhet. Regionstyrelsen har prioriterat om verksamhet och resurser för att hantera nya arbetsuppgifter kopplade till pandemin, samt skjutit upp planerat utvecklingsarbete och gjort avvägningar för att minska arbetsbelastning för bolag och nämnder.

Ekonomiska konsekvenser som regionstyrelsen kommer att behöva ta hänsyn till är bland annat framskjutna investeringar och anslag som inte nyttjas innevarande år, och som till delar behöver hanteras kommande år.

Prognosen för regionstyrelsens investeringar ligger på 25 miljoner kronor. Totalt till och med delårsbokslutet har regionstyrelsen merkostnader i samband med pandemin på cirka 6 miljoner kronor.

Bakgrund
Regionstyrelsen ska avge en delårsrapport per augusti 2020. Delårsrapporteringen omfattar regionstyrelsens arbete med mål och måluppfyllnad, ekonomi samt väsentliga personalhändelser. Därutöver innehåller rapporten uppgifter om merkostnader och eventuella intäktsbortfall kopplat till covid-19 samt om hur pandemin har påverkat verksamheten och arbetet med målen.

Inledning
Regionstyrelsen styr, leder, samordnar, följer upp och analyserar förvaltningen av Region Stockholms angelägenheter, har uppsiktsansvar och ska säkerställa att nämnder och bolag verkställer regionfullmäktiges beslut. Regionstyrelsen ska säkra att effekter ur ett koncernperspektiv beaktas vid beslutsfattande och att beslutade mål och uppdrag uppnås inom beslutad budget.

Covid-19-pandemin har gjort stort avtryck i Region Stockholms och regionstyrelsens ekonomi och verksamhet. Regionstyrelsens delårsrapport präglas därför i huvudsak av rapportering om hur verksamhet och ekonomi påverkas av covid-19-pandemin.

Regionstyrelsens resultat per augusti 2020 uppgår till 474 miljoner kronor, vilket är en positiv avvikelse jämfört med periodiserad budget. Resultatet för motsvarande period föregående år uppgick till 246 miljoner kronor. Den positiva avvikelsen jämfört med budget förklaras främst av lägre kostnader för lämnade bidrag inom utbildningsområdet samt lägre kostnader för regionstyrelsens medel för oförutsedda utgifter.

Regionstyrelsen prognostiserar ett resultat på 200 miljoner kronor vilket är högre än fastställd budget. De samlade personalkostnaderna förväntas avvika från budget under året, då rekrytering av vakanta tjänster har skjutits upp och då medarbetare på grund av verksamhetsförändringar har flyttats till andra förvaltningar, se avsnitt Verksamhetsförändringar nedan. Lämnade bidrag för beslutad satsning inom kompetensförsörjning förväntas också avvika från budget, då bidragen inte kommer att kunna tas i

anspråk fullt ut.

Den avbrutna upphandlingen av Framtidens vårdinformationsmiljö resulterar i en sänkt investeringsprognos jämfört med budgeterade 100 miljoner kronor. Prognosen för regionstyrelsens investeringar ligger på 25 miljoner kronor.

Dåvarande Stockholms läns landsting har tidigare vid tre tillfällen ställt sig bakom de länsstrategier för jämställdhetsintegrering som utarbetats under ledning av Länsstyrelsen i Stockholms län. Dåvarande landstingsstyrelsen beslutade den 14 november 2017 att landstinget ställde sig bakom och åtog sig att arbeta i överensstämmelse med den tredje strategin som omfattade perioden 2018–2020. Under Länsstyrelsens ledning har en fjärde version av strategin, en revidering av tidigare strategi, utarbetats och tillställts Region Stockholm för godkännande, RS 2020–0686. Regionledningskontoret föreslår att regionstyrelsen på Region Stockholms vägnar ställer sig bakom även denna.

Covid-19-pandemin har inneburit att regionstyrelsen att har fått hantera nya arbetsuppgifter och ordinarie uppgifter har försenats eller avbrutits, se avsnitt Väsentliga händelser. För regionstyrelsens uppdrag och aktiviteter har tidplanerna i flera fall förskjutits framåt. Bedömningen är trots detta att regionstyrelsen mål kommer att uppnås. Regionstyrelsens förmåga att genomföra sina uppdrag från regionfullmäktige bedöms, trots de nya förutsättningar som covid-19-pandemin har medfört, generellt som god.

Väsentliga händelser

Covid-19-pandemin har medfört att politiska sammanträden i Region Stockholm inte har kunnat genomföras som planerat. Regionstyrelsen och dess utskott och beredningar har under perioden huvudsakligen sammanträtt digitalt. Regionfullmäktige har sammanträtt med begränsat antal ledamöter (85 istället för 149), varav hälften deltagit digitalt, och med nedkortad dagordning för att minska risken för smittspridning. Som ett led i att möjliggöra digitala sammanträden har tekniken behövt anpassas i landstingshuset, RS 2020–0072. Regionledningskontoret driver ett utvecklingsarbete för att ta fram en bättre lösning för digitala sammanträden för regionfullmäktige och nämnderna. Lösningen är tänkt att införas tredje tertialet 2020. I syfte att avlasta Region Stockholms förvaltningsorganisation, som varit hårt belastad av covid-19-pandemin, har Region Stockholms process för politiska beslut setts över. Detta för att inte belasta nämnderna med operativt ansvar i den pressade situation som

varit. Den politiska behandlingen av till exempel motioner, skrivelser och interna remisser har vidare skjutits fram i tiden.

Regionstyrelsen har under perioden fattat en rad beslut för att hantera effekterna av pandemin. För att säkerställa Region Stockholms beslutsprocess under pandemin beslutade regionfullmäktige den 24 mars att regionfullmäktige och nämnderna ska kunna genomföra sammanträden med ledamöter närvarande digitalt på distans, RS 2020–0284. Regionstyrelsen beslutade i sin tur den 14 april att tillåta digitalt distansdeltagande vid sammanträden i styrelsens utskott och beredningar, RS 2020–0318. Med anledning av det stora behovet av att skyndsamt införskaffa varor och tjänster för vård av patienter med covid-19 beslutade regionstyrelsen genom ett ordförandebeslut den 19 mars bland annat att utöka inköpsdirektörens delegation till 50 miljoner kronor, RS 2020–0301. Mot bakgrund av den ansträngda situation som pandemin medförde vid länets akutsjukhus beslutade regionstyrelsen den 2 april att be Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, aktivera det så kallade krislägesavtalet för medarbetarna i intensivvården, RS 2020–0284. Regionstyrelsen beslutade den 19 maj att bevilja forskningsbidrag för studier av pågående och genomgången SARS-CoV-2-infektion inom vård och omsorg i Stockholms län, RS 2020–0409.

Regionstyrelsen har också beslutat att genomföra en oberoende utvärdering av Region Stockholms samlade insatser i relation till covid-19-utbrottet och följande pandemi samt av effekterna för Region Stockholm, RS 2020—0054. Utvärderingen, RS 2020–0384, ska redovisas i samband med årsredovisningen 2020.

Nya uppgifter och omprioriteringar med anledning av covid-19

Pandemin har medfört ett antal nya omfattande arbetsuppgifter för regionstyrelsen och regionledningskontoret. Det har dessutom funnits ett starkt behov av prioritering och omfördelning av resurser, uppdrag och utvecklingsprojekt. Uppgifter som inte på ett tydligt sätt bidragit till hanteringen av covid-19-pandemin har generellt varit nedprioriterade.

Regionledningskontoret har tagit fram anvisningar för att mäta de ekonomiska effekter som covid-19-pandemin får för Region Stockholm. Alla nämnder och bolag ska bedöma extraordinära åtgärder, merkostnader och eventuella intäktsbortfall. En tydlig bild av de ekonomiska effekterna är väsentlig för att kunna styra resurser och ekonomi i rätt riktning för att Region Stockholm ska kunna hantera såväl pågående kris som dess

långtgående konsekvenser. Ett väl underbyggt underlag är också nödvändigt inför ansökan om ersättning från staten.

Regionstyrelsen beslutade den 16 juni att avbryta den pågående upphandlingen av Framtidens vårdinformationsmiljö med anledning av förändrade verksamhetsförutsättningar till följd av covid-19-pandemin, RS 2019–1041. I anslutning till beslutet gavs regiondirektören i uppdrag att återkomma med förslag på åtgärder för att förlänga livslängden på vårdens befintliga it-system samt förslag till hur arbetet med ett generationsskifte i vårdens it-miljö kan återupptas. Arbetet med att identifiera nödvändiga åtgärder har påbörjats i nära samarbete med hälso- och sjukvårdsproducerande nämnder och bolag.

Covid-19-pandemin har medfört extraordinära förutsättningar för Region Stockholms inköpsverksamhet, som den ordinarie organisationen har haft svårt att möta. För att kunna anskaffa skyddsmateriel behövde ordinarie upphandlingsprocesser med formbunden upphandling frångås, och materiel anskaffas genom att aktivt leta efter potentiella säljare och genomföra inköp direkt hos tillverkare. I takt med att försörjningsläget avseende kritisk skyddsutrustning stabiliserades i slutet av maj har en återgång av inköpsarbetet till ordinarie linjeverksamheter påbörjats. Återgången inleddes med en pilotstudie som innebar att ett antal artiklar av kritisk skyddsutrustning inköpta av Karolinska Universitetssjukhuset (Karolinska Command Center) gjordes beställningsbara i vårdens beställningssystem och därmed tillgängliga för MediCarriers samtliga kunder. Piloten genomfördes under ledning av regionledningskontoret tillsammans med nyckelpersoner från Karolinska Universitetssjukhuset, fastighets- och servicenämnden och MediCarrier AB. Sedan den 1 juli 2020 är flera sorters skyddsutrustning åter beställningsbar för alla kunder hos MediCarrier AB.

Mot bakgrund av den ansträngda situation som pandemin medförde vid länets akutsjukhus beslutade regionstyrelsen den 2 april att be SKR, aktivera det så kallade krislägesavtalet inom Region Stockholms intensivvårdsverksamheter, RS 2020–0284. Krislägesavtalet avaktiverades av SKR från och med den 1 september på begäran av Region Stockholm, RS 2020–0054. Aktiveringen av krislägesavtalet var en förutsättning för att klara den stora ökningen av antalet IVA-platser. Sammanlagt anvisades totalt nästan 1 600 medarbetare, inkl. Capio S:t Göran, till krislägesavtalet.

Pandemin har medfört att många medarbetare har fått förändrade arbetsuppgifter, arbetssätt och arbetsplatser och att chefer har fått leda på

distans. Detta har bland annat inneburit att arbetet med resultaten från medarbetarundersökningen 2019 inte har kunnat genomföras. Pandemin och dess kraftiga påverkan på arbetssituationen för Region Stockholms medarbetare gör att den årliga medarbetaruppföljningen inte genomförs 2020. Däremot ska en kortare enkät genomföras med fokus på frågor om motivation, ledarskap och styrning. Det långsiktiga arbetet med minskad sjukfrånvaro inom Region Stockholm har försvårats avsevärt och analysarbetet som startade i början av året har fått anstå tills vidare.

Region Stockholm har under den pågående pandemin vidtagit flera åtgärder för att erbjuda medarbetarna inom framförallt hälso- och sjukvården adekvat stöd och därigenom minska risken för att ohälsa uppstår. Totalt 5 000 timmar externt krisstöd har efterfrågats och givits till medarbetare och chefer inom Region Stockholm. Utöver det akuta krisstödet finns även särskilt samtalsstöd för medarbetare och chefer via Region Stockholms företagshälsovård.

I och med Folkhälsomyndighetens rekommendation om att arbeta hemifrån och undvika fysiska möten har de generella behoven av nya och utökade digitala tjänster för distansarbete ökat kraftigt. Tidigare har nämnts att även politiska sammanträden i stor utsträckning har genomförts digitalt. Belastningen på tjänster för videomöten för personal, patienter och förtroendevalda är således stor, och drift och support för de koncerngemensamma it-tjänsterna och antalet distansanslutningar har därmed utökats.

Regionstyrelsen inrättade under våren en gåvofond för att administrativt kunna hantera pengagåvor till hälso- och sjukvården från privatpersoner och företag. Gåvofonden har nu avslutats, och de inkomna medlen ska fördelas till hälso- och sjukvården.

Planerade hedersbelöningsbanketter i Stockholms stadshus för medarbetare som arbetat i Region Stockholm i 30 år eller 25 år vid pensionering har med anledning av de restriktioner som följer av pandemin fått ställas in, vilket har fått ekonomiska konsekvenser, se avsnitt Ekonomi. År 2020 var totalt 535 medarbetare, tillsammans med en medföljande gäst, inbjudna till de planerade banketterna i Stockholms Stadshus.

Styrning och ledning

Mål

Regionledningskontoret bedömer att arbetet med merparten av de rapporterade uppdragen och aktiviteterna bidrar till att målen uppfylls på lång sikt. Pandemin medför betydande påverkan på framförallt mål inom ekonomi och personal. Merparten av indikatorerna mäts först vid årsskiftet, men åtgärder är vidtagna för att hantera pandemins effekter. I avsnittet finns en övergripande beskrivning av arbetet med målen och en detaljerad redogörelse för arbetet inom respektive mål finns i bilagorna A1 och A2.

Som beskrivits ovan under avsnitt Väsentliga händelser har delar av regionstyrelsens verksamhet fått bedrivas med lägre intensitet eller skjutas på framtiden. Regionstyrelsen har fått hantera nya arbetsuppgifter, medan andra har försenats eller avbrutits. Regionstyrelsens förmåga att genomföra sina uppdrag från regionfullmäktige bedöms, trots de nya förutsättningar som covid-19-pandemin har medfört, vara god. Pandemin har främst lett till förändrade tidplaner. Trots detta har nära en tredjedel av uppdragen genomförts under perioden, och ytterligare uppdrag bedöms kunna avslutas enligt plan under 2020. Vad avser aktiviteter (regionstyrelsens uppdrag till regiondirektören) förekommer förändrade tidplaner i nära hälften av fallen, men en tredjedel kommer ändå att kunna avslutas enligt plan under 2020. De förändrade tidplanerna har ingen större påverkan på slutleveranserna för vare sig uppdrag eller aktiviteter, då arbetet vanligen löper över längre tidsperioder och rapportering i de flesta fall ska ske först år 2021. Uppdrag och aktiviteter kommenteras i bilagorna A2 och A3.

Inriktningsmål

Långsiktig ekonomisk uthållighet

Regionstyrelsen ansvarar för den koncernövergripande ekonomistyrningen. Pandemin medför betydande ekonomiska konsekvenser genom både kostnadsökningar och intäktsbortfall. Regionledningskontoret bedömer att detta har påtagliga effekter på förutsättningarna för att målet kan uppnås. Med anledning av detta har regionledningskontoret genomfört ett strukturerat arbete för att bedöma, hantera och minimera effekter av covid-19-pandemin och säkra statligt stöd. Det görs genom en systematiserad rutin för uppföljning av de ekonomiska effekterna av covid-19 i respektive nämnd och bolag. Övriga åtgärder med anledning av covid-19 se avsnitt Väsentliga händelser. Regionstyrelsen ansvarar för fördelningen av

statsbidrag kopplade till covid-19-pandemin till berörda nämnder och bolag.

Region Stockholms långsiktiga ekonomiska uthållighet är beroende av en hållbar investeringsutveckling. Flera pågående uppdrag handlar om utveckling av investeringsstrategi och långsiktig planering för fastigheter och lokaleffektivisering. Detta arbete ska bidra till fortsatt stärkt investeringsstyrning vilket bidrar till långsiktig ekonomisk uthållighet.

Fördjupade granskningar av Region Stockholms investeringsplaner och dess investeringsobjekt har genomförts under 2020. Granskningarna har genomförts i dialog med investerande nämnder och bolag. Som ett resultat av granskningen genomförs ett arbete med att tydliggöra och utveckla principer för att stärka investeringsstyrningen.

En hållbar regional utveckling

Målet om en hållbar regional utveckling omfattar arbete inom social hållbarhet, minskad klimatpåverkan, miljöarbete, forskning och innovation, att upprätthålla samhällsviktiga funktioner i vid extraordinära händelser och att kärnverksamheten ska prioriteras. Några av uppdragen och åtgärderna för att styra mot målet handlar om att uppdatera och utveckla nya styrande dokument både för att minska antalet policyer och att aktualisera styrningen utifrån nya förutsättningar. Regionledningskontoret har tagit fram ett förslag till hållbarhetspolicy, RS 2019–0857, som avses beslutas av regionfullmäktige under våren 2021. I hållbarhetspolicyn har många av tidigare uppdrag som styr mot målet att minska miljöpåverkan integrerats och uppdragen är därför föreslagna att avslutas. Arbete pågår också med att ta fram förslag till en hållbarhetsstrategi, RS 2019–0857. Förslag till policy och riktlinjer för bidrag till ideella organisationer i Stockholms län, RS 2019–1194, är framtagna och är planerade för att beslutas av regionfullmäktige i slutet av 2020. Arbetet för att revidera Region Stockholms krisberedskapsplan, LS 2019–1092, pågår med förlängd tidplan. I revideringen kommer som nämnts ovan erfarenheter från krisledningsarbetet i samband med covid-19-pandemin att beaktas. Ett förslag till ny FoU-strategi för Region Stockholm samt en Life-science-strategi har utarbetats under våren 2020.

Andra uppdrag handlar om tjänster och lösningar, bland annat upphandling av regiongemensamma telefonitjänster, RS 2019–0338, som pågår enligt plan samtidigt med förarbete för ytterligare upphandling. Arbetet med kravställning och upphandling av regiongemensam it-drift,

RS 2019–0237, pågår enligt plan och i enlighet med budget. Utredningen av Regions Stockholms it-infrastruktur, LS 2018–0728, är genomförd inklusive estimerade investeringsbehov. Utredning avseende hur upphandlingsprocesser kan göras ytterligare innovationsvänliga pågår samt en kartläggning av det innovationsfrämjande arbetet i Stockholmsregionen. Ett arbete pågår också för att utlämningsservicen från Stockholms Medicinska biobank och från Centrum för hälsodata ska öka för att säkra att hälsodata kan lämnas ut inom 30 dagar.

Pandemins påverkan på uppdrag och aktiviteter handlar främst om förändrade tidplaner då verksamhet kopplad till covid-19 har behövt prioriteras. Regionledningskontoret bedömer att merparten av de rapporterade uppdragen (bilaga A2) och aktiviteterna (bilaga A3) bidrar till måluppfyllnad på lång sikt.

Region Stockholm ska bli en hållbar arbetsgivare

Flertalet indikatorer under attraktiv arbetsgivare mäts genom värden som hämtas ur den regiongemensamma medarbetaruppföljningen. Som nämnts ovan genomförs inte den årliga medarbetaruppföljningen under 2020 vilket innebär att flertalet indikatorer inte kommer att kunna följas upp 2020. Dock kan några trender observeras inom personalområdet med anledning av pandemin. Rekommendationen att arbeta hemifrån i den mån det går kan ha minskat sjukfrånvaron då medarbetare har en lägre exponering för smitta., och restid har frigjorts till annat. Signaler från medarbetare och chefer indikerar dock att Region Stockholms satsning på akut krisstöd till vårdens medarbetare har fallit väl ut, och varit uppskattat i den extraordinära situation som pandemin inneburit. Personalomsättningen har ökat då fler medarbetare timanställts under våren för att arbeta inom den hårt belastade hälso-och sjukvården.

Uppdrag inom målområdet är bland annat att erbjuda medarbetare i vården en utökad trygghetsutbildning vilket har prioriterats om till sista kvartalet 2020.

Satsningar på specialistutbildning för sjuksköterskor och undersköterskor har inte kunnat genomföras i den omfattning som var planerad. Det har inte varit möjligt att avvara dessa medarbetare i vården under pandemin och de upphandlade specialistsjuksköterskeutbildningarna, inriktning akut och neontalvård, pausades under våren men återupptas hösten 2020. Detta innebär en fördröjning av satsningens förväntade bidrag till kompetensförsörjningen.

Nämndspecifika mål

Uppnå strukturerad styrning av Region Stockholms verksamheter

Regionledningskontoret arbetar vidare med implementeringen av Integrerad ledning och styrning, ILS, och att utveckla uppföljningen av nämnder och bolag för att stärka den strukturerade styrningen ytterligare. De uppdrag och åtgärder som regionledningskontoret arbetar med inom ramen för målet strukturerad styrning löper i stort sett enligt plan. Uppföljning av de indikatorer som regionledningskontoret utvecklat för målet sker i årsbokslutet. Plan för införande av kategoristyrt inköpsarbete i Region Stockholm beslutades av regionfullmäktige den 5 maj 2020 och planen håller på att implementeras. Ärendet om inköpscentral har flyttats fram i syfte att fånga upp erfarenheterna från arbetet med varuförsörjning under våren och sommaren. Förslag till ställningstagande kommer att färdigställas under november.

Intern kontroll

I samband med regionstyrelsens beslut om verksamhetsplan 2020, RS 2019–0987, fastställdes plan för intern kontroll. Regionstyrelsens plan för intern kontroll består av risker som berör regionstyrelsens egen verksamhet och risker som berör hela Region Stockholm.

I samband med delårsrapportering följs planen upp och en ny riskbedömning genomförs. I uppföljningen konstaterades att risken ”Implementering av FVM genomförs ej enligt plan” inte längre är aktuell då upphandlingen har avslutats. Även risken ”Bristande förmåga att genomföra beslutad förändring inom RLK” avslutas då förändringen är genomförd. Riskbedömningen för delåret består av sex risker.

- Osäkerhet i ekonomiska faktorer med påverkan på Region Stockholm.
- Högre underliggande kostnadsutveckling för regionen
- Ramar för investeringar överskrids vilket leder till ökade framtida kapitalkostnader för Region Stockholm.
- Risk för korruption
- Bristande informationssäkerhet i nämnder och bolag
- Kompetens och resurser matchar inte förändrade leveranskrav på Regionstyrelsen/regionledningskontoret

Covid-19-pandemin har medfört ökad osäkerhet avseende flera av de ekonomiska faktorer som påverkar Region Stockholm. Bedömningen är att

osäkerheten kring konjunkturen och skatteintäkternas utveckling har ökat. Dessutom är det fortsatt osäkert vilka statsbidrag som Region Stockholm kommer att erhålla. Samtidigt bedöms osäkerheten kopplad till marknadsräntor minska. Bedömningen baseras framförallt på att Riksbanken har aviserat att de inte har för avsikt att ändra räntorna framöver.

Regionledningskontoret menar att det föreligger en stor risk att den underliggande kostnadsutvecklingen för Region Stockholm fortsatt ligger på för höga nivåer. Detta beror framförallt på att de effektiviseringsåtgärder som blev beslutade i samband med budget 2020 för nämnder och bolag inte kommer att kunna genomföras i den omfattning som planerats på grund av att befintliga resurser har fokuserat på att hantera konsekvenserna av covid-19-pandemin.

Det finns en fortsatt men för helåret något mindre risk för att ramar för enskilda investeringar överskrids och att den totala effekten påverkar framtida kapitalkostnader för Region Stockholm. Bedömningen är dock att detta inte kommer att påverka den totala investeringsramen.

Riskbedömningen för korruption kvarstår och är fortsatt hög. Under covid-19-pandemin har exempelvis många inköp behövt genomföras på kort tid med många och nya kontaktytor gentemot exempelvis leverantörer både i Sverige och utomlands, vilket ökar risken för korruption inom Region Stockholm som helhet. Förslag på nya riktlinjer om antikorruption och representation har tagits fram och skickats på remiss till nämnder och bolag. För att minska risken kommer information om uppförandekoden och förebyggande arbete att genomföras.

Uppföljningen av nämnder och bolags informationssäkerhet indikerar en viss tillbakagång i det systematiska informationssäkerhetsarbetet hos några nämnder och bolag. Bedömningen är att detta beror på covid-19-pandemin och dess effekter. Regionledningskontoret kommer med anledning av detta att utöka uppföljningen och genomföra informationssäkerhetsdialoger med berörda nämnder och bolag.

Förändrade krav på regionledningskontoret ställer nya krav på medarbetarnas kompetens. Förändringen kan leda till högre arbetsbelastning på befintlig personal och påverka arbetsmiljön.

Det genomfördes ingen uppföljning av den interna kontrollen i samband med tertialrapporteringen. Syftet var att administrativt avlasta kontoret i

samband med hanteringen av covid-19-pandemin. Detta innebar ett avsteg från Riktlinjen för intern kontroll, RS 2019–0866.

Försäkran
Regionstyrelsen har säkerställt att förvaltningschefen vidtagit nödvändiga åtgärder för att uppnå en tillräcklig intern kontroll inom verksamheten, i enlighet med riktlinjen för intern kontroll, RS 2019–0866.

Verksamhet

Verksamhetsförändringar

Under året har ytterligare verksamhetsförändringar genomförts i syfte att renodla och tydliggöra regionstyrelsens och regionledningskontorets strategiska uppdrag. Den 1 april överfördes ansvaret för utbildningsuppdraget och sex medarbetare från regionstyrelsen till hälso- och sjukvårdsnämnden. I utbildningsuppdraget som ingår i all regionfinansierad hälso- och sjukvård ingår bland annat att årligen tillhandahålla platser för verksamhetsintegrat lärande, VIL, för studerande på högskolor, yrkeshögskolor och gymnasieskolor inom vårdrelaterade utbildningar. I ansvaret ingår även den centrala samordningen och styrningen av läkarnas allmäntjänstgöring, AT, och specialiseringstjänstgöring, ST, samt för arbetet med att införa den nya bastjänstgöringen för läkare, BT. Dessutom överfördes enheten Ekonomisk data med 12 medarbetare till fastighets- och servicenämnden/serviceförvaltningen den 1 juni.

Ekonomi

Fördelning anslag i mkr	BU 20	Ack aug 2020
Politisk organisation	209,3	-139,5
Regionstyrelsens oförutsedda medel	200,0	0,0
Regionledningskontoret	599,5	-334,4
Forskning och utbildning, Framtidens vårdinformationsmiljö + övriga bidrag	1 631,2	-904,4
-varav forskningsmedel	*948,8*	-623,9
-varav Framtidens vårdinformationsmiljö	*139,0*	-31,9
-varav utbildning inom Personal och utbildning	*221,1*	-134,3
-varav särskild satsning kompetensförsörjning	*200,0*	-15,7
-varav Sveriges kommuner och regioner	*55,8*	-55,8
-varav bidrag handikapp etc. kansli	*66,6*	-42,8
	2 640,0	-1 378,3

Av anslaget på 2 640 miljoner kronor avser 62 procent bidrag till forskning, utbildning och innovation samt satsningar på kompetensförsörjning. Fördelningen är i stor utsträckning i förväg allokerad till mottagare inom Region Stockholm, samt till externa bidragsmottagare. Regionstyrelsens resultat per augusti är i huvudsak en periodiseringseffekt avseende kostnaderna för lämnade bidrag, samt förskjutningar i planerad verksamhet, se kapitel Väsentliga händelser, som medför att planerade kostnader för bidragen försenas.

Resultat

Resultat*	Utfall jan - aug	Budget jan - aug	Budget avvik.	Förändr. utfall fg år	Prognos år	Budget år	Budget avvik.
Anslag	1 760	1 760	0	-1,5 %	2 640	2 640	0
Övriga bidrag	10	3	7	9,6 %	4	4	0
Övriga intäkter	79	61	18	-48,5 %	94	92	2
Verksamhetens intäkter	**1 849**	**1 823**	**26**	**-5,1 %**	**2 738**	**2 735**	**3**
Personalkostnader inkl. inhyrd personal	-269	-336	67	-20,9 %	-448	-505	57
Lämnade bidrag	-854	-1 142	288	-11,7 %	-1 666	-1 708	42
Lokal- och fastighetskostnader	-17	-29	12	-70,8 %	-45	-44	-1
IT- och telekostnader	-38	-55	17	-42,3 %	-84	-88	4
Övriga kostnader	-193	-255	62	-27,5 %	-286	-381	95
Verksamhetens kostnader	**-1 371**	**-1 817**	**446**	**-19,3 %**	**-2 528**	**-2 726**	**198**
Avskrivningar	-4	-6	2	-2,2 %	-9	-9	0
Finansnetto	0	0	0		0	0	0
Resultat**	**473,8**	**0**	**473,8**		**200**	**0**	**200**

* mkr
** Avser resultat före bokslutsdispositioner. I detta resultat ingår effekten av den förändrade diskonteringsräntan i pensionsskulden.

Utfall i jämförelse med budget

Resultatet per den sista augusti uppgår till 474 miljoner kronor. Resultatet för motsvarande period föregående år uppgick till 246 miljoner kronor.

Verksamhetens intäkter till och med augusti är 26 miljoner kronor högre än budget. Intäkterna avser anslag samt vidarefakturering av främst personalkostnader som uppkommer i samband med överföring av verksamheter till annan nämnd, se avsnitt Verksamhetsförändringar ovan, och påverkar inte nettoresultatet.

Verksamhetens kostnader är 446 miljoner kronor lägre än periodiserad budget. Detta förklaras huvudsakligen av lägre kostnader för lämnade bidrag, främst inom utbildningsområdet och lägre utfall än budget för regionstyrelsens medel för oförutsedda utgifter motsvarande 288 miljoner kronor, 70 miljoner i kronor lägre kostnad för projektmedel samt 14 miljoner kronor i lägre kostnader för inhyrd personal.

Personalkostnaderna understiger budget med 67 miljoner kronor, bland

annat beroende på senareläggning av rekryteringar av vakanta tjänster.

Prognos i jämförelse med budget

Prognosen för regionstyrelsens utfall för året bedöms per den 31 augusti 2020 till 200 miljoner kronor, vilket är högre än budgeterat resultat som är noll miljoner kronor. Merkostnader relaterade till covid-19 ingår i prognosen för delårsbokslutet. Intäkterna prognostiseras för året att uppgå till 2 735 miljoner kronor vilket är i nivå med budget. De samlade personalkostnaderna förväntas fortsatt avvika något från budget under året, främst med anledning av den nämnda senareläggningen av rekryteringar. Lämnade bidrag för beslutad satsning inom kompetensförsörjning prognostiseras avvika från budget då bidragen inte beräknas tas i anspråk fullt ut.

Covid-19-effekt på utfall och prognos

Den pågående covid-19-pandemin kommer att få ekonomiska konsekvenser som regionstyrelsen behöver ta ställning till. Det gäller bland annat framskjutna investeringar och anslag som inte nyttjas innevarande år, och som behöver hanteras under kommande år genom intern omprioritering.

Totalt till och med delårsbokslutet har regionstyrelsen merkostnader i samband med pandemin på totalt ca 6 miljoner kronor.

Prognos för helår beräknas till 29 miljoner kronor i covid-19-relaterad merkostnad. Merkostnaden omfattar 19,25 miljoner kronor för virustest, 2,75 miljoner kronor för immunitetstester (antikroppstester) samt 2 miljoner kronor för projektkostnader, provtagningsutensilier, personal och projektledning.

Personalkostnader inklusive inhyrd personal

Personalkostnad inkl. inhyrd personal*	Utfall	Budget	Budget avvik.	Förändr. utfall fg år
Summa personalkostnader	**-258,1**	**-326,6**	**68,5**	**-23,7 %**
Förändring sem.- och löneskuld	3,1	0	3,1	-34,2 %
Lönekostnad	-185,4	-242,8	57,4	-23,4 %
- varav övertid	*-2,5*	*-0,3*	*-2,2*	
- varav sjuklönekostnad	*-1,2*	*0*	*-1,2*	*-29,9 %*
PO-pålägg	-70,3	-76	5,7	-17,5 %
Övriga personalkostnader	-6	-8	2	-65,2 %
Inhyrd personal	**-10,6**	**-9**	**-1,6**	
Personalkostnad inkl. inhyrd personal	**-268,7**	**-335,6**	**66,9**	**-20,9 %**

* mkr

Lönekostnaderna utgör den största kostnaden för egen personal och utfallet per augusti är lägre än periodiserad budget trots vissa ökade kostnader för övertidsarbete under perioden. De lägre personalkostnaderna beror främst på nämnda senareläggning av planerade rekryteringar till vakanta tjänster. Kostnaderna för inhyrd personal är låga och regionledningskontoret nyttjar generellt inte inhyrd personal annat än vid tillfälliga arbetstoppar eller i begränsad utsträckning under semesterperioden.

Andelen inhyrd personal bedöms inte påverkas av pandemin. Kostnader för inhyrd personal förväntas visserligen öka inom vissa områden till följd av att planerade rekryteringar inte kommer att kunna genomföras. Däremot minskar motsvarande kostnader inom andra områden som till exempel juridik, då de ärenden som har aktualiserats av covid-19-situationen inte har varit lämpliga att lägga på externa aktörer.

Utfall i jämförelse med budget

Då det i början av året fanns vakanser inom regionledningskontoret, som ännu inte har tillsatts under perioden, råder avvikelse jämfört med budget för perioden.

Investeringar

Utgift i jämförelse med budget

Regionledningskontoret har inga investeringsutgifter per augusti 2020. Investeringsbudgeten för 2020 hänförs i huvudsak till programmet FVM. Programmets upphandling är avbruten, se avsnitt Väsentliga händelser. Årets totala budget för investeringar uppgår till knappt 100 miljoner kronor

och avser i huvudsak FVM samt investeringar för inköpssystem.

Prognos i jämförelse med budget

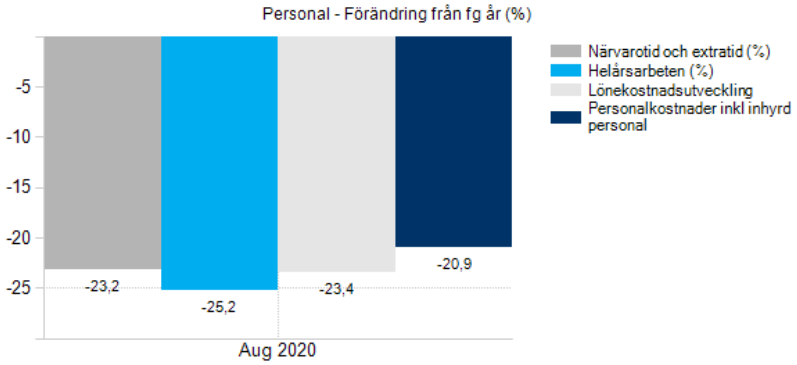
Den avbrutna upphandlingen av programmet FVM resulterar i en sänkt prognos jämfört med budgeterade 100 miljoner kronor. Även investeringsmedel gällande inköpssystemet FLOW prognostiseras lägre än budget till följd av stort fokus på att säkra varuförsörjningen inom Region Stockholm, se även avsnitt Väsentliga händelser. Prognosen för regionstyrelsens investeringar är per delårsbokslutet på 25 miljoner kronor.

Personal

Covid-19-pandemin och nya arbetsuppgifter har gjort att arbetsbelastningen på regionledningskontorets medarbetare och chefer har ökat avsevärt under perioden. Särskilt områdena säkerhet, kommunikation, juridik och strategiska personalfrågor samt ledningspersoner för kontoret har varit hårt belastade. Detta har orsakat att övertidsarbetet har ökat. Behovet av återhämtning och återgång till en normal arbetssituation bedöms som angeläget för att säkra en både kortsiktigt och långsiktigt hållbar arbetsmiljö.

Ett antal medarbetare har på grund av verksamhetsförändringar under perioden flyttat från regionledningskontoret till andra förvaltningar, se avsnitt Verksamhetsförändringar.

Helårsarbeten

Helårsarbeten	Utfall	Budget	Budget avvik.	Förändr. utfall fg år	Prognos år	Budget år	Budget avvik.
Personal - Helårsarbeten	305	333	-28	-25,2%	365	365	0

Utfall helårsarbeten i jämförelse med budget

Helårsarbeten är en periodiserad beräkning och skiljer sig från faktiskt anställda vid en viss tidpunkt.

Inom regionledningskontoret finns 305 helårsarbeten per augusti 2020 vilket är lägre än budget för året.

totalt 18 medarbetare flyttats till andra nämnder och

Antal anställda per 31 augusti är 307 anställda, varav 204 avser regionledningskontorets medarbetare och 103 avser den politiska organisationen. Under perioden 1 januari – 31 augusti 2020 har totalt 18 medarbetare flyttats till andra nämnder, se avsnitt Verksamhetsförändringar. Den resterande minskningen, 24 medarbetare, därefter beror till största delen på de verksamhetsflyttar som genomfördes hösten 2019.

Prognos helårsarbeten i jämförelse med budget

Verksamhetsförändring, se ovan, samt rekrytering av vakanta tjänster beräknas fortsätta enligt plan. Årets prognos är därmed i enlighet med budget.

Sjukfrånvaro

Procentuell sjukfrånvaro	Utfall	Utfall fg år	Förändr.
Procentuell sjukfrånvaro totalt	**2,9**	**3,5**	**-0,6**
- varav kvinnor	*3,2*	*4,4*	*1,2*
- varav män	*2,5*	*1,8*	*-0,7*

Sjukfrånvaron mäts på två sätt; procentuellt i relation till ordinarie arbetstid och i ett genomsnittligt antal sjukdagar per anställd och år. Den procentuella sjukfrånvaron har under 2020 minskat jämfört med samma period föregående år, från 3,5 procent till 2,9 procent.

Sett till antal sjukdagar har sjukfrånvaron minskat med 1,4 dagar jämfört med samma period förra året. För kvinnorna har minskning skett både när det gäller den kortare och längre sjukfrånvaron. Männens korttidssjukfrånvaro har minskat medan den över 14 dagar har ökat.

Att analysera resultatet över tid är svårt att göra då regionledningskontoret har genomgått omfattande förändringar avseende organisation och antal medarbetare. Då Folkhälsomyndighetens rekommendationer inneburit att även de som har milda symtom ska stanna hemma har Region Stockholms sjukfrånvaro som helhet ökat. Inom regionledningskontoret har sjukfrånvaron under samma period däremot minskat. En orsak kan vara att många har arbetat hemifrån, och därmed inte utsatts för generell smitta, samt kunnat utföra sitt arbete även vid symtom som annars hade krävt sjukskrivning. Som nämnts ovan kan arbete hemifrån över tid medföra både positiva och negativa hälsoeffekter. En utvärdering kommer att visa

hur läget de facto sett ut.

För att förebygga uppkomst av ohälsa erbjuds tidiga insatser via företagshälsovården efter individuell bedömning.

Risker och möjligheter

Regionstyrelsens resultat per augusti är i huvudsak en periodiseringseffekt avseende kostnaderna för lämnade bidrag samt förskjutningar i planerad verksamhet i samband med covid-19-pandemin vilket medför att planerade kostnader för bidragen försenas. Regionledningskontoret arbetar aktivt för att säkerställa att fördelning av bidrag genomförs enligt plan.

En mindre del av årets resultat beror på i vilken omfattning regionstyrelsen kommer att få kostnadstäckning för covid-19-relaterade merkostnader. Det finns idag en osäkerhet avseende exakt storlek på kostnadstäckningen och vad det är möjligt att få kostnadstäckning för. Bedömning är att detta kan påverka regionstyrelsens resultat positivt.

Covid-19-pandemin har ställt krav på nya arbetssätt, god samordning och ökad digitalisering. På längre sikt kan årets lärdomar förväntas medföra en generellt högre effektivitet, större it-mognad och lägre sårbarhet i organisationen.

Ledningens åtgärder

Regionledningskontorets ledning har under perioden vidtagit ett flertal åtgärder för att hantera konsekvenserna av covid-19-pandemin. Dessa åtgärder beskrivs ovan under avsnitt Väsentliga händelser.

Nämnd-/styrelsebehandling

Delårsrapporten per den 30 augusti 2020 behandlas i regionstyrelsen den 20 oktober 2020.

Bilagor
A1 Mål RS DÅ20
A2 Uppdrag RS DÅ20
A3 Aktiviteter RS DÅ20
A4 Plan för intern kontroll RS DÅ20
C Investeringar RS DÅ20
E1 Övriga avsättningar
G1 Uttalande förvaltningsledningen RLK DÅ20
H Ett jämställt Stockholm – Länsstrategi för jämställdhetsintegrering (2021–2026) (utkast)

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet att fastställa regionstyrelsens delårsrapport per den 31 augusti 2020 medför inga ytterligare ekonomiska konsekvenser.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Katarina Holmgren
Ekonomidirektör

Beslutsexpediering:
Akt
Regionledningskontoret Ekonomi och finans

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2020-10-01

Mål - DÅ 2020 (Regionstyrelsen/ Regionledningskontoret)

Inriktningsmål/Nämndspecifikt mål	Verksamhetsspecifikt mål/Rubrik	Kommentar Delår 2020
Långsiktig ekonomisk uthållighet **Måltyp.** Inriktningsmål	**Ett resultat i balans** **Måltyp** Verksamhetsspecifikt mål	Pandemin medför betydande ekonomiska konsekvenser genom både kostnadsökningar och intäktsbortfall. Regionledningskontorets bedömning är att detta har påtagliga effekter på förutsättningarna för att målet kan uppnås. En konsekvens är behov av tydliga och välgrundade underlag som möjliggör prioriteringar inom ramen för budget för att i så stor utsträckning som möjligt balansera negativa resultatmässiga effekter. För att bedöma och hantera effekter av covid-19-pandemin genomförs ett strukturerat arbete för att minimera effekter och säkra statligt stöd. Det görs genom en systematiserad rutin för uppföljning av de ekonomiska effekterna av covid-19 i respektive nämnd och bolag. Regionstyrelsen ansvarar för fördelningen av statsbidrag kopplade till covid-19-pandemin till berörda nämnder och bolag. Regionstyrelsens resultat per augusti 2020 avviker positivt mot budget med 474 miljoner kronor. Regionledningskontoret prognostiserar ett resultat på 200 miljoner kronor, vilket är högre än budgeterat resultat som är noll.
	Hållbar investeringsutveckling **Måltyp** Verksamhetsspecifikt mål	Region Stockholms långsiktiga ekonomiska uthållighet är beroende av en hållbar investeringsutveckling. Flera pågående uppdrag handlar om utveckling av investeringsstrategi och långsiktig planering för fastigheter och lokaleffektivisering. Detta arbete syftar till fortsatt stärkt investeringsstyrning vilket bidrar till långsiktig ekonomisk uthållighet. Uppdrag som styr mot målet: • **Långsiktig plan för mark- och fastighetsägande** – Arbetet med att ta fram en plan har inletts. Under perioden har fastighetsvecklingsprocesserna i framför allt Gamla Karolinska, Sabbatsberg och S:t Eriks sjukhusområden prioriterats. • **Översyn av Region Stockholms investeringsverksamhet** – Fördjupade granskningar av Region Stockholms investeringsplaner och dess investeringsobjekt har genomförts under 2020. Granskningarna har genomförts i dialog med investerande nämnder och bolag. Kartläggning har påbörjats kring principer inom investeringsverksamheten som har ett behov av att tydliggöras eller utvecklas. • **Genomlysning av ett nytt Universitetssjukhus i Solna** – Delrapportering har skett från 2018. De senaste rapporterna färdigställdes av Stockholms Universitet våren 2020 och regionfullmäktige beslutade att godkänna att rapporterna lades till handlingarna den 23 juni 2020, LS 2016–1186. En sammanfattande slutlig rapport planeras till första kvartalet 2021.
En hållbar regional utveckling	**Social hållbarhet** **Måltyp** Verksamhetsspecifikt	Regionledningskontoret har tagit fram ett förslag till hållbarhetspolicy, RS 2019–0857, som avses beslutas i regionfullmäktige i maj 2021. Arbete pågår också med att ta fram förslag till en hållbarhetsstrategi, RS 2019–0857. Vägledningar för arbete med barns rättigheter samt området delaktighet för personer med funktionsnedsättning är under framtagande. En vägledning för arbete med nationella minoriteter och minoritetsspråk har beslutats. Förslag till policy och riktlinjer för bidrag till ideella organisationer i Stockholms

Inriktningsmål/Nämndspecifikt mål	Verksamhetsspecifikt mål/Rubrik	Kommentar Delår 2020
Måltyp. Inriktningsmål	mål	län, RS 2019–1194, är framtagna och är planerade för att beslutas av regionfullmäktige i slutet av 2020. Regionledningskontoret bereder även ett ärende om bidrag för intressepolitisk verksamhet till organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning år 2021, RS 2020–0294, preliminärt för beslut i regionstyrelsen i januari 2021. Ärendet är avsett att omfatta förslag till fördelning av bidrag 2021 och ett förtydligande av riktlinjerna för den aktuella bidragsgivningen, LS 0901–0047, LS 2018–0100, RS 2019–0298.
	Region Stockholms klimatpåverkan ska minska **Måltyp** Verksamhetsspecifikt mål	Regionledningskontoret har tagit fram ett förslag till hållbarhetspolicy, RS 2019–0857, som avses beslutas i regionfullmäktige i maj 2021. Arbete pågår också med att ta fram förslag till en hållbarhetsstrategi, RS 2019–0857. Arbete pågår för att se om det är möjligt att utveckla ekonomiska incitament för att gynna klimatvänligare produkter vid upphandling och inköp. Resmönster för olika förvaltningar och bolag utreds, samt olika möjliga klimatkompensatoriska åtgärder och vad dessa får för troliga administrativa, ekonomiska och miljömässiga effekter.
	Region Stockholms miljöpåverkan ska minska **Måltyp** Verksamhetsspecifikt mål	Regionledningskontoret har tagit fram ett förslag till hållbarhetspolicy som avses beslutas i regionfullmäktige i maj 2021. I hållbarhetspolicyn har många av tidigare uppdrag som styr mot målet att minska miljöpåverkan integrerats och uppdragen är därför föreslagna att avslutas. Exempel på sådana uppdrag är: övergripande plan för hållbar energianvändning, aktivt följa utvecklingsmetoder för rening av läkemedelsrester och översyn av Region Stockholms verksamheter för att säkerställa giftfria miljöer.
	Samhällsviktiga funktioner upprätthålls vid extraordinära händelser och klimatförändringar **Måltyp** Verksamhetsspecifikt mål	Arbetet för att revidera Region Stockholms plan för krisberedskap pågår med förlängd tidplan, i revideringen kommer erfarenheter från krisledningsarbetet i samband med covid-19-pandemin att beaktas. Regionstyrelsen har också beslutat att genomföra en oberoende utvärdering av Region Stockholms samlade insatser i relation till covid-19-utbrottet och följande pandemi samt av effekterna för Region Stockholm, RS 2020—0054. Utvärderingen, RS 2020–0384, ska redovisas i samband med årsredovisningen 2020. Regionstyrelsens arbete för att stärka uppföljningen av nämnder och bolags risk- och sårbarhetsanalyser samt vidtagna åtgärder inom området fortsätter under hösten. Uppdrag som styr mot målet: • **Implementera en central teknisk lösning för att upptäcka avvikelser och potentiella hot i Region Stockholms nätverk och kritiska IT-system** – Arbetet pågår enligt plan, LS 2914–0549. Nödvändiga inköp har gjorts för att en tjänst ska kunna etableras och testas under hösten. Tjänsten planeras vara i vara i full drift och överlämnad i förvaltning senast den 31 december 2020.

Inriktningsmål/Nämndspecifikt mål	Verksamhetsspecifikt mål/Rubrik	Kommentar Delår 2020
	Kärnverksamheten ska prioriteras **Måltyp** Verksamhetsspecifikt mål	Under året har ytterligare verksamhetsförändringar genomförts i syfte att renodla och tydliggöra regionstyrelsens och regionledningskontorets strategiska uppdrag. En viktig pusselbit i detta har varit att stödja etableringen av serviceförvaltningen och föra över alla servicefunktioner som tidigare tillhörde regionledningskontoret. Uppdraget har fortsatt under 2020 och den 1 april överfördes ansvaret för utbildningsuppdraget och sex medarbetare från regionstyrelsen till hälso- och sjukvårdsnämnden. Dessutom överfördes enheten Ekonomisk data med 12 medarbetare till fastighets- och servicenämnden/serviceförvaltningen den 1 juni.. Arbetet med regionstyrelsens uppdrag är delvis påverkat av covid-19-pandemin, men i huvudsak går arbetet enligt plan. Några av uppdragen som styr mot målet: • **Upphandlingar av regiongemensamma tjänster –** Upphandling av regiongemensamma telefonitjänster, RS 2019–0338, pågår enligt tidplan samtidigt med förarbete för ytterligare upphandling. Arbetet med kravställning och upphandling av regiongemensam it-drift, RS 2019–0237, pågår enligt plan och i enlighet med budget. Upphandling av förvaltning och systemutveckling kommer att ske separat. • **Hållbarhetspolicy–** Hållbarhetsperspektivet ska genomsyra hela Region Stockholms verksamhet och beaktas i beslutsfattandet. Hållbarhetspolicyn och strategin ska tydliggöra dessa ambitioner. Förslag till policy, RS 2019–0857, är framtaget och avses beslutas i regionfullmäktige i maj 2021. Arbete pågår med en hållbarhetsstrategi, RS 2019–0857. • **Region Stockholms it-infrastruktur –** Utredningen av Region Stockholms it-infrastruktur, LS 2018–0728, är genomförd inklusive estimerade investeringsbehov. Arbetet med handlingsplaner beräknas pågå under återstoden av 2020. Regionledningskontoret har utvecklat indikatorn Administrationens andel av det totala kostnaderna. Första uppföljningen har genomförts av nämnder och bolag per den 31 augusti 2020. Regionledningskontoret har mätt sina administrativa kostnader enligt centrala anvisningar och definitioner:

Inriktningsmål/Nämndspecifikt mål	Verksamhetsspecifikt mål/Rubrik	Kommentar Delår 2020

Indikator (rapporteras per tertial)	Utfall	Utfall fg år	Prognos-upp-fyllelse indikator	Mål-värde nämnd/ bolag	Mål-värde full-mäktige
Administrationens andel av kostnaderna *(Regionfullmäktige)*	31,9%	49,4%		<=49,4%	Minska från år2019

Kommentar

De administrativa kostnaderna definieras centralt som kostnader för administrativt stöd till kärnverksamheterna. Kostnadsutvecklingen för regionledningskontorets administrativa kostnader januari till augusti 2020 minskade med 17,5 procentenheter i jämförelse med samma period föregående år. Personalkostnaderna har varit markant lägre i år med anledning av försening av rekrytering av vissa vakanta tjänster. De samlade administrativa personalkostnaderna har minskat med 33 procent i jämförelse med samma period föregående år. Enligt årsprognosen kommer personalkostnaderna att bli 24 procent lägre än föregående år.

Hög innovations- och digitaliseringsgrad

Måltyp
Verksamhetsspecifikt mål

Regionledningskontoret stödjer utvecklingen och nyskapandet av produkter, tjänster och metoder i Region Stockholms nämnder och bolag som en del i en naturlig verksamhetsutveckling. Några av uppdragen som styr mot målet:

- **Utreda hur upphandlingsprocesser kan göras mer innovationsvänliga** – Flera aktiviteter pågår, men med viss förskjutning i tidplanen på grund av pandemin. I uppdraget ingår även tydliggörande av rättigheter och etablering av testmiljöer. För hantering av anställdas immateriella rättigheter inom Region Stockholm är anvisningar framtaget enligt uppdraget.
- **Kartlägga det innovationsfrämjande arbetet i Stockholmsregionen –** Genom att ta fram en övergripande beskrivning av regionens innovationsnoder, hur de samverkar samt beskriva deras uppdrag, specialisering och finansiering skapa en bild av hur arbetet bedrivs och vad som kan behöva stärkas. Kartläggning har påbörjats inom ramen för arbetet med en näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen och regionalfondsprogrammet 2021–2027. Arbetet pågår med förskjutning på grund av covid-19-pandemin.

En av Europas ledande forskningsregioner inom forskning som syftar till bättre hälsa (regionstyrelsen)

Måltyp
Verksamhetsspecifikt mål

Åtgärder som är vidtagna för att styra mot målet är bland annat samverkan med hälso- och sjukvårdsförvaltningen för att säkerställa att forskningens behov tillgodoses inom avtalsprocessen. Kommunikationsinsatser som hjälper kliniska forskare att utnyttja Region Stockholms väl utvecklade infrastrukturer är planerade. Regionledningskontoret för en kontinuerlig dialog med Karolinska Trial Alliance i syfte att stärka och optimera deras arbete med att underlätta genomförandet av kliniska studier i hela hälso- och sjukvården i Region Stockholm. Arbete pågår också för att utlämningsservicen från Stockholms Medicinska biobank och från Centrum för hälsodata ska öka

Några av uppdragen som styr mot målet:

- **Forskningsstrategi–** Ett förslag till ny FoU-strategi för Region Stockholm har utarbetats under våren 2020. Arbetet pausades som en följd av covid-19-pandemin men planeras fortsätta med remissförfarande under höst.

Inriktningsmål/Nämndspecifikt mål	Verksamhetsspecifikt mål/Rubrik	Kommentar Delår 2020
		• **Life-science-strategi** - Ett förslag till regional Life Science-strategi har tagits fram i samverkan medpatienter, profession, akademin och näringsliv. Eventuellt behöver förslaget revideras med anledning av covid-19-pandemin
	Stockholmsregionen ska vara Europas mest attraktiva tillväxtregion	Endast rapportering på koncernnivå
Region Stockholm ska bli en hållbar arbetsgivare **Måltyp.** Inriktningsmål	**Region Stockholm - attraktiv arbetsgivare** **Måltyp** Verksamhetsspecifikt mål	Flertalet indikatorer under attraktiv arbetsgivare mäts genom värden som hämtas ur den regiongemensamma medarbetaruppföljningen. Som nämnts ovan kommer en medarbetarundersökning inte att genomföras under 2020. Det innebär att flertalet indikatorer inte kommer att kunna följas upp 2020. Personalomsättningen har ökat då fler medarbetare timanställts under våren för att arbeta inom den hårt belastade hälso-och sjukvården. Region Stockholms långsiktiga arbete med minskad sjukfrånvaro har som nämnts ovan (avsnitt 1.1.2) försvårats avsevärt. Rekommendationen att arbeta hemifrån i den mån det går kan dock medföra minskad sjukfrånvaro . då medarbetare inte har rest till och från arbetsplatsen och därmed exponerats för smitta i lägre grad. Samtidigt finns indikationer på att stress också kan ha ökat hos vissa grupper och individer. Vidare har satsningar som planerats för första linjens chefer till stor del fått anstå under året. Några av uppdragen som styr mot målet: • **Erbjuda medarbetare i vården en utökad trygghetsutbildning –** Utbildningför Region Stockholms vårdanställda har prioriterats om till sista kvartalet 2020. Uppdraget ska vara slutfört senast 2022. • **Föreslå ett gemensamt förmånspaket för medarbetarna–** En översyn under 2019 visade att det är svårt att få fram tillförlitliga siffror på befintliga kostnader för nuvarande förmåner inom Region Stockholm som helhet. Dagens förmåner ser olika ut i koncernens olika verksamheter vilket kräver en mer djupgående inventering. Uppdraget beräknas avslutas under 2020, även om covid-19-pandemin har påverkat arbetet.
	Systematisk kompetensförsörjning **Måltyp** Verksamhetsspecifikt mål	Satsningar på specialistutbildning för sjuksköterskor och undersköterskor har inte kunnat genomföras i den omfattning som var planerad. Det har inte varit möjlig att avvara dessa medarbetare i vården under pandemin och de upphandlade specialistsjuksköterskeutbildningarna, inriktning akut och neontalvård, pausades under våren men återupptas hösten 2020. Uppdrag som styr mot målet: • **Göra en samlad uppföljning av kompetensförsörjningsstrategin** – Uppföljning har skett kontinuerligt utifrån handlingsplanen som antogs i LS 20 juni 2017. Halvtidsuppföljning av kompetensförsörjningsstrategin, LS 2016–1499, gjordes i samband med delårsbokslut 2019. Regionstyrelsen återkommer som planerat med en samlad uppföljning 2021.

Inriktningsmål/Nämndspecifikt mål	Verksamhetsspecifikt mål/Rubrik	Kommentar Delår 2020
Regional utvecklingsplanering för hållbar tillväxt **Måltyp.** Nämndspecifikt mål	**En regionplanering i framkant**	Endast rapportering på koncernnivå
	Hållbar regional tillväxt och attraktionskraft	Endast rapportering på koncernnivå
Uppnå strukturerad styrning av Region Stockholms verksamheter **Måltyp.** Nämndspecifikt mål	**Strukturerad styrning** **Måltyp** Rubrik	Regionledningskontoret arbetar vidare med implementeringen av Integrerad ledning och styrning, ILS, och att utveckla uppföljningen av nämnder och bolag för att stärka den strukturerade styrningen ytterligare. De uppdrag och åtgärder som regionledningskontoret arbetar med inom ramen för målet strukturerad styrning löper i stort sett enligt plan. Regionstyrelsen kommer i samband i verksamhetsberättelsen år 2020 följa upp målet om strukturerad styrning. I målet ingår två indikatorer • Andel av nämnder och bolag som har levererat resultat i enlighet med resultatkrav. • Andel av nämnder och bolag som har nått måluppfyllelse för minst 80 procent av de indikatorer som tilldelats dem och om är uppföljningsbara i årsrapporten. Uppdrag som styr mot målet: • **Kategoristyrt inköpsarbete** – Plan för införande av kategoristyrt inköpsarbete i Region Stockholm beslutades av Regionfullmäktige den 5e maj 2020. Uppdraget är således avslutat och planen håller på att implementeras. • **Inköpscentral** – Ärendet om inköpscentral har skjutits på framtiden i syfte att fånga upp erfarenheterna från arbetet med varuförsörjning under våren och sommaren. •

Bilaga A2 RS 2020–0089

Uppdrag - Delår 2020 (Regionstyrelsen/ Regionledningskontoret)

1 13 7 9 av 30 Uppdrag

Status	Beslutat av		År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
✔	Regionfullmäktige	**Teckna en ansvarsförbindelse tillsammans med Norrtälje kommun till förmån för kommunalförbundet** **Beskrivning** Regionstyrelsen får i uppdrag att teckna en ansvarsförbindelse tillsammans med Norrtälje kommun till förmån för kommunalförbundet som fastställer respektive medlems ansvar för kapitaltäckningsgarantin.	2020	RS 2019–0237	**Delår 2020** Ansvarsförbindelse tillsammans med Norrtälje kommun till förmån för KSON upprättades under 2019 för att täcka upp den kapitaltäckningsgaranti som KSON utfärdade till TioHundra när de behövde upprätta kontrollbalansräkning. Den upphörde i och med utgången av 2019 och infriades med 38 560 000 kronor.
!	Regionfullmäktige	**Genomlysning av ett nytt universitetssjukhus i Solna** **Beskrivning** att ge regionstyrelsen i uppdrag att genomföra en oberoende genomlysning av beslut rörande projektet att uppföra ett nytt universitetssjukhus i Solna.	2016	LS 2016–1186	**Delår 2020** Första delrapporteringen (Stockholms universitets delrapport 23 februari 2018, Framtidens universitetssjukhus - Beslut om Nya Karolinska Solna) anmäldes i fullmäktige 8 maj 2018. Den andra delrapporten anmäldes i regionfullmäktige den 7 maj 2019, LS 2016–1186. Ytterligare rapporter färdigställdes av Stockholms Universitet våren 2020. De anmäldes och regionfullmäktige beslutade att godkänna att rapporterna lades till handlingarna den 23 juni 2020, LS 2016–1186. Kontinuerlig kontakt sker med ansvarig för arbetet på Stockholms Universitet. Ursprunglig av regionledningskontoret framtagen tidplan för uppdraget (2020) har reviderats. En sammanfattande slutlig rapport planeras till första kvartalet 2021.
▶	Regionfullmäktige	**Långsiktig plan för mark- och fastighetsägande.** **Beskrivning** Ta fram en långsiktig plan för mark- och fastighetsägande.	2019	LS 2017–1455	**Delår 2020** Arbetet med att ta fram en plan har inletts. Under perioden har fastighetsvecklingsprocesserna i framför allt Gamla Karolinska, Sabbatsberg och S:t Eriks sjukhusområden prioriterats.

Status	Beslutat av		År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
▶	Regionfullmäktige	**Översyn av regionens investeringsverksamhet** **Beskrivning** En särskild översyn av regionens investeringsverksamhet ska också genomföras 2020 för att säkerställa tydliga prioriteringar, långsiktigt lägre utgifter och effektivt genomförda investeringar. I syfte att minska Region Stockholms kostnader för investeringar ges regionstyrelsen i uppdrag att i samråd med berörda nämnder och bolag genomföra en översyn av Region Stockholms planerade och beslutade investeringar. Behovet av lokaler för psykiatrin ska säkerställas. Utifrån översynen ska regionstyrelsen återkomma med förslag till fullmäktige om investeringar som bör avbrytas, ges ny inriktning eller omfattning.	2020	RS 2019–0829	**Delår 2020** Under perioden har fördjupade granskningar av Region Stockholms investeringsplaner och dess investeringsobjekt genomförts. Granskningarna har genomförts i dialog med investerande nämnder och bolag. Kartläggning har påbörjats kring principer och mekanismer inom investeringsverksamheten som har ett behov av att tydliggöras eller utvecklas. Ett arbete pågår och behöver fortsätta med att tydliggöra och utveckla principer inom investeringsverksamheten för att uppnå fortsatt stärkt investeringsstyrning.
✔	Regionfullmäktige	**Utreda klimatkompensation samt elbilsföreträde för tjänsteresor** **Beskrivning** att uppdra åt regionstyrelsen att utreda klimatkompensation för tjänsteresor samt elbilsföreträde för tjänsteresor.	2018	LS 2017–0452	**Delår 2020** Uppdraget föreslås avslutas med hänvisning till det arbete som pågår som en del av aktiviteten Ta fram mätetal, handlingsplan och riktlinjer på regionövergripande nivå för att minska klimatpåverkan från tjänsteresor. Bland annat utreds resmönster för olika förvaltningar och bolag samt olika möjliga klimatkompensatoriska åtgärder och vad dessa får för troliga administrativa, ekonomiska och miljömässiga effekter.
▶	Regionfullmäktige	**Ekonomiska incitament för att gynna klimatvänligare alternativ** **Beskrivning** Ekonomiska incitament för att gynna klimatvänligare alternativ ska införas	2019	LS 2017–1455	**Delår 2020** Uppdraget har delvis adresserats med avseende på tjänsteresor inom aktiviteten Ta fram mätetal, handlingsplan och riktlinjer på regionövergripande nivå för att minska klimatpåverkan från tjänsteresor. Dessutom pågår även arbete för att se om det är möjligt att utveckla ekonomiska incitament för att

Status	Beslutat av		År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
		för nämnder och bolag.			gynna klimatvänligare produkter vid upphandling och inköp. Uppdraget beräknas kunna slutföras Q1 2021.
✔	Regionfullmäktige	**Övergripande plan för hållbar energianvändning ska slutföras** **Beskrivning** Regionstyrelsens arbete med att ta fram en övergripande plan för hållbar energianvändning ska slutföras under 2019.	2019	LS 2017–1455	**Delår 2020** Uppdraget föreslås avslutas då arbetet är integrerat i uppdraget att utarbeta en hållbarhetspolicy och en hållbarhetsstrategi. Hållbarhetsstrategin planeras att beslutas i regionfullmäktige i november 2021.
✔	Regionfullmäktige	**Aktivt följa utvecklingen av metoder för rening av läkemedelsrester** **Beskrivning** Regionstyrelsen ska aktivt följa utvecklingen av metoder för rening av läkemedelsrester och analysera hur Region Stockholm på ett kostnadseffektivt sätt kan utveckla punktrening i anslutning till vårdmiljöer.	2019	LS 2017–1455	**Delår 2020** Utredning kring vilka metoder som kan vara lämpliga och kostnadseffektiva för punktrening i vårdmiljöer som förekommer inom Region Stockholm har slutförts, RS 2019–0678. Dialog kring vidare beslutshantering och fortsatt arbete utifrån utredningens resultat pågår, inom ramen för grunduppdraget.
✔	Regionfullmäktige	**Översyn av samtliga Region Stockholms verksamheter för att säkerställa giftfria miljöer** **Beskrivning** En översyn av samtliga Region Stockholms verksamheter ska göras för att säkerställa giftfria miljöer för brukare, patienter, resenärer och medarbetare, med särskilt fokus på barns behov.	2020	RS 2019–0829	**Delår 2020** Uppdraget föreslås avslutas då arbetet är integrerat i uppdraget att utarbeta en hållbarhetspolicy och en hållbarhetsstrategi. Hållbarhetsstrategin planeras att beslutas i regionfullmäktige i november 2021.

Status	Beslutat av		År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
✔	Regionfullmäktige	**Ta fram en utfasningslista för att minska användningen av plast och engångsartiklar** **Beskrivning** För att uppmana till minskad användning av plast och engångsartiklar inom administrativa verksamheter ska en utfasningslista för prioriterade produkter inom dessa tas fram.	2020	RS 2019–0829	**Delår 2020** Uppdraget föreslås avslutas då arbetet är integrerat i uppdraget att utarbeta en hållbarhetspolicy och en hållbarhetsstrategi. Hållbarhetsstrategin planeras att beslutas i regionfullmäktige i november 2021.
❗	Regionfullmäktige	**Nya styrande dokument för varumärke och visuell identitet** **Beskrivning** att uppdra åt regionstyrelsen att under 2018 återkomma till regionfullmäktige med förslag på nya styrande dokument för varumärke och visuell identitet i Region Stockholm.	2018	LS 2016–0567	**Delår 2020** I samband med beslut om kommunikationspolicy, LS 2016–0567, gav fullmäktige regionstyrelsen i uppdrag att återkomma till fullmäktige med förslag på nya styrande dokument för varumärke och visuell identitet i Stockholms läns landsting/Region Stockholm. Som ett första steg beslutade regionfullmäktige den 7 maj 2019 om användning av logotyp för Region Stockholm, LS 2018–1282. Med anledning av covid-19 och det fokus på kommunikationsinsatser som det rådande läget kräver genomförs inte uppdraget i den takt som planerats. Arbetet beräknas pågå under hela 2021.
✔	Regionfullmäktige	**FVM: Ansvara för genomförandet av FVM** **Beskrivning** uppdra åt regionstyrelsen att ansvara för genomförandet av Framtidens vårdinformationsmiljö SLL	2017	LS 2017–0753	**Delår 2020** Regionstyrelsen beslutade den 16 juni, RS 2019–1041, att avbryta den pågående upphandlingen av framtidens vårdinformationsmiljö. Dessutom beslutade Regionfullmäktige den 23 juni, RS 2020–0002 §106, att det tidigare genomförandebeslutet, LS 2017–0753, skulle upphävas. Detta innebär även att de budgetuppdrag som var inriktade på att hantera konsekvenser av genomförande beslutet och upphandlingen inte går att genomföra: • uppdrag i budget 2019 till hälso- och sjukvårdsproducerande nämnder och bolag att Möjliggöra FVM SLL, LS 2017–1455 • uppdrag i budget 2020 till hälso- och sjukvårdsnämnden att ta fram en plan för en säker driftsättning av FVM, RS 2019–0829

Status	Beslutat av		År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
					I anslutning till regionstyrelsens beslut om avbrytande gavs regiondirektören i uppdrag att återkomma med förslag på åtgärder för att förlänga livslängden på vårdens befintliga it-system samt förslag på hur arbetet med ett generationsskifte i vårdens it-miljö kan återupptas. Arbetet har påbörjats.
▶	Regionfullmäktige	**Utarbeta en hållbarhetspolicy och ett hållbarhetsprogram** **Beskrivning** Utarbeta en hållbarhetspolicy och ett hållbarhetsprogram, i vilket miljöprogrammet inkorporeras.	2019	LS 2017–1455	**Delår 2020** Under perioden har arbetet med förslag till hållbarhetspolicy, RS 2019–0857, slutförts och remitterats till samtliga nämnder och bolag fram till 20 december 2020. Ärendet är planerat att tas upp i regionfullmäktige i maj 2021. Projekt pågår för att ta fram förslag till hållbarhetsstrategi. Som underlag till hållbarhetsstrategin genomförs omvärlds-, nuläges och GAP-analyser. Bland annat utifrån uppdragen om giftfria miljöer, energi och avfall. Beslut i ärendet, RS 2019–0857, planeras tas i regionfullmäktige i november 2021.
▶	Regionfullmäktige	**Definiera, beställa och leda införande av gemensam telefoniplattform.** **Beskrivning** Regionstyrelsen får i uppdrag att definiera, beställa och leda införande av gemensam telefoniplattform avseende telefoni som tjänst för samtliga nämnder och helägda bolag inom Region Stockholm, Kommunalförbundet sjukvård och omsorg i Norrtälje AV samt TioHundra AB.	2019	RS 2019–0338	**Delår 2020** Upphandling pågår enligt plan. Sista anbudsdag var 7 maj 2020, och utvärdering har genomförts. Beslut om tilldelning tas i regionstyrelsen. Underlaget omfattas av upphandlingssekretess. Upphandlingarna beräknas vara slutförda till halvårsskiftet 2021 och införandet beräknas pågå under hösten 2021.
▶	Regionfullmäktige	**Genomföra centralt samordnad upphandling av regiongemensamt IT-drift och förvaltning.** **Beskrivning** Regionstyrelsen får i uppdrag att genomföra en centralt samordnad upphandling av tjänster avseende IT-drift, systemförvaltning och systemutveckling för regionens nämnder och bolag.	2019	RS 2019–0237	**Delår 2020** Förslag på omfattning och krav är framtagna inför beslut av regionstyrelsen om påbörjande av upphandling. Underlaget omfattas av upphandlingssekretess. Upphandlingen beräknas vara slutförd efter halvårsskiftet 2021 och införandet beräknas pågå under 2022.

Status	Beslutat av		År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
	Regionfullmäktige	**Utreda hur särskild vikt kan läggas vid hur upphandlingsprocesser kan göras mer innovationsvänliga** **Beskrivning** Utreda hur särskild vikt kan läggas vid hur upphandlingsprocesser kan göras mer innovationsvänliga samt tydliggörande av IP-rättigheter och etablering av testmiljöer (2019)	2019	LS 2017–1455	**Delår 2020** En utredning om upphandlingsprocesser (arbetsmaterial: Utökat inslag av innovation i inköp och upphandling 2019) har identifierat flera aktiviteter som kan genomföras för att få ökat inslag av innovation i anslutning till upphandling. Flera sådana aktiviteter, på strategisk såväl som operativ nivå, startade under 2019 men har under våren 2020 satts på paus med anledning av pandemin. Upphandlingsenheter har fokuserat på att göra inköp av skyddsutrustning. Anvisning för hantering av anställdas immateriella rättigheter inom Region Stockholm, RS 2020–0470, har färdigställts (baserad på innovationsstrategin). Anvisningarna är framtagna för att underlätta och tydliggöra för arbetsgivare och anställda i frågor kring immateriella rättigheter samt för att stimulera framtagande av utveckling och innovationer inom Region Stockholm. Anvisningarna ska förankras inom Region Stockholm och en handbok för ytterligare tydliggörande av anvisningarna för anställda ska tas fram. Ny plan för hur arbetet ska bedrivas under hösten ska tas fram. Uppdraget beräknas vara genomfört Q2 2021.
	Regionfullmäktige	**Ta fram en regional life-science-strategi** **Beskrivning** Ta fram en regional life-science-strategi	2019	LS 2017–1455	**Delår 2020** Ett förslag till regional life science-strategi, RS 2019–0751, togs fram under våren 2020 i samverkan med Karolinska Institutet och i dialog med relevanta aktörer. Remissversionen har presenterats för ett 20-tal regionala aktörer vid ett dialogmöte under våren. Remisshanteringen är dock till följd av pandemin senarelagd (21 september - 20 december). Planering av remisseminarium med fokus på eventuella revideringsbehov till följd av pandemin har påbörjats, liksom två regionalfondsprojekt för implementering av delar av strategin. Uppdraget beräknas vara genomfört Q2 2021 efter beslut i regionstyrelsen i april 2021 och regionfullmäktige i maj 2021.
	Regionfullmäktige	**Utveckla metod för patientinitierad innovation** **Beskrivning** Etablera nya former för samverkan med patientnämnden och Stockholms läns sjukvårdsområde för att gemensamt utveckla en metod för patientinitierad innovation (2019)	2019	LS 2017–1455	**Delår 2020** Samverkansområden är identifierade med Patientnämnden (PaN) - patientinitierad innovation, utbildning för innovationsutveckling och behovsinsamling från drabbade - som kan stödja utvecklingen av patientiniterad innovation. PaN ska samla upp innovationsförslag genom 1177 för att sedan vidarebefordra dem i avidentifierat format till regionstyrelsen och Enheten för innovation. Sedan mars 2020 har PaN tagit emot klagomål och synpunkter via 1177. Med anledning av pandemin har dock inte tjänsten kunnat marknadsföras. Detta är

Status	Beslutat av		År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
					nu planerat till hösten 2020, vilket förhoppningsvis leder till fler innovationsförslag. Kriterier för att utvärdera patientinitierade innovationer har använts i beslutprocessen för innovationsfondens utlysning 2020. Uppdraget beräknas kunna avslutas enligt plan Q4 2020, i och med att metoden för patientinitierad innovation är implementerad.
	Regionfullmäktige	**Ta fram en forskningsstrategi för Region Stockholm** **Beskrivning** Under 2020 ska en ny forskningsstrategi beslutas. Förutom den medicinska forskningen (patientnära forskning) behöver strategin även omfatta andra områden såsom miljö, regional fysisk planering och trafik.	2020	RS 2019–0829	**Delår 2020** Ett förslag till forsknings- och utvecklingsstrategi, RS 2019–0750, har tagits fram. Remisshanteringen är dock till följd av pandemin senarelagd. Arbete med förberedelse för beslut är nu återupptaget. Uppdraget beräknas vara genomfört Q2 2021 efter beslut i regionfullmäktige.
	Regionfullmäktige	**Samordna Region Stockholms roll för genomförandet av landsbygds- och skärgårdsstrategin** **Beskrivning** Under året ska regionstyrelsen tillsammans med tillväxt- och regionplanenämnden tydliggöra och samordna Region Stockholms roll för genomförandet av landsbygds- och skärgårdsstrategin.	2020	RS 2019–0829	**Delår 2020** Arbetet med Landsbygds- och skärgårdsstrategin bedrivs i första hand av Tillväxt- och regionplanekontoret. Regionledningskontoret har haft avstämningar med Tillväxt- och regionplanekontoret under året och arbetet beräknas avslutas under Q4 2020.
	Regionfullmäktige	**Översyn av erbjudande: betalda specialistutbildningar med bibehållen lön** **Beskrivning** Betalda specialistutbildningar med bibehållen lön: Erbjudandet ska under 2019, i dialog med arbetstagarrepresentanter, ses över i	2019	LS 2017–1455	**Delår 2020** Översynen/utvärderingen av modellen för sjuksköterskors specialistutbildning ska göras. Samråd med arbetstagarrepresentanter är initierat, men på grund av den rådande pandemin har arbetet inte kunnat fortgå under uppföljningsperioden. Uppdraget beräknas kunna avslutas Q4 2020.

Status	Beslutat av		År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
		syfte att utveckla en mer attraktiv modell för sjuksköterskors specialistutbildning i Region Stockholm. (2019)			
	Regionfullmäktige	**Utökad trygghetsutbildning** **Beskrivning** En utökad trygghetsutbildning ska erbjudas alla medarbetare i vården	2019	LS 2017–1455	**Delår 2020** Uppdraget kan anses vara genomfört först då verksamheternas utnyttjande av möjligheten att ta del av anslaget har följts upp och utvärderats, samt en regionövergripande webbutbildning har upphandlats och kan erbjudas nämner och bolag. Genomförandet har behövt prioriterats om till sista kvartalet 2020. Arbetet kommer då att intensifieras för att nå målet med en halvering av medarbetare inom vården som uppger att de blivit utsatta för hot och våld under mandatperioden. Uppdraget ska slutföras senast 2022.
	Regionfullmäktige	**Erbjuda betalda specialistutbildningar med bibehållen lön** **Beskrivning** Regionen kommer att erbjuda ett antal sjuksköterskor och undersköterskor betalda specialistutbildningar med bibehållen lön	2019	LS 2017–1455	**Delår 2020** Uppdraget är flerårigt (2019–2021) och utvärderas årligen. Regionfullmäktige har avsatt medel för kompetensförsörjning och utbildning genom höjning av regionstyrelsens anslag med 200 mkr från och med budget 2019. Medel är fördelade till nämnder och bolag för att efter identifierade behov betala lön under specialistsjuksköterskeutbildning motsvarande 300 sjuksköterskor på heltid årligen under 2019–2021. Medel är även fördelade för kompetenshöjning för undersköterskor för specialistutbildning och/eller andra kompetenshöjande insatser efter verksamhetens behov. Uppdraget beräknas kunna avslutas i samband med årsbokslutsrapportering, Q4 2021. På grund av pandemin har möjligheten hos vårdens verksamheter att låta medarbetare gå på utbildning varit begränsade under året. Därför kommer inte antalet medarbetare som går specialistutbildningar motsvara tidigare planering.
	Regionfullmäktige	**Förslag på ett gemensamt förmånspaket för medarbetarna i Region Stockholm** **Beskrivning** Förslag på ett gemensamt förmånspaket för medarbetarna i Region Stockholm samt förslag till finansiering, LS 2017–0254: Uppdraget ska redovisas till regionstyrelsen under första kvartalet	2019	LS 2017–1455	**Delår 2020** En översyn under 2019 visade att det är svårt att få fram tillförlitliga siffror på befintliga kostnader för nuvarande förmåner inom Region Stockholm som helhet. Dagens förmåner ser olika ut i regionens nämnder och bolag, vilket kräver en mer djupgående inventering. Rådande pandemi har starkt begränsat möjligheten att arbeta med uppdraget då uppdrag kopplade till covid-19-pandemin har prioriterats. Uppdraget beräknas dock kunna avslutas enligt tidigare plan, Q4 2020.

Status	Beslutat av		År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
		2019.			
✔	Regionfullmäktige	**Utarbeta förslag till lokalt regelverk för omställningsstöd,** **Beskrivning** Uppdra åt regionstyrelsen att utarbeta förslag till lokalt regelverk för omställningsstöd, med samma utgångspunkt som gällde inför det antagna regelverket OPF-KL 14, dvs utgångspunkt i det omställningsavtal som gäller för anställda inom Region Stockholm.	2019	LS 2018–0970	**Delår 2020** Beslut om lokalt regelverk för omställningsstöd för förtroendevalda togs av regionfullmäktige den 7 april 2020, RS 2019–1098.
▶	Regionfullmäktige	**Samlad uppföljning av kompetensförsörjningsstrategin** **Beskrivning** Att uppdra åt Regionstyrelsen att under år 2021 återkomma med en samlad uppföljning av arbetet som skett utifrån kompetensförsörjningsstrategin samt ge förslag till fortsatt styrning av arbetet med kompetensförsörjning.	2016	LS 2016–1482	**Delår 2020** Arbetet pågår enligt plan. Uppföljning har genomförts kontinuerligt utifrån handlingsplanen som antogs i LS 20 juni 2017. Halvtidsuppföljning av kompetensförsörjningsstrategin, LS 2016–1499, gjordes i samband med återrapporteringen av handlingsplanen och de särskilda uppdrag som gavs i samband med strategin i Region Stockholms delårsbokslut 2019. Regionstyrelsen återkommer som planerat med en samlad uppföljning 2021.
▶	Regionfullmäktige	**Tillskapa en trygghetskommission** **Beskrivning** Tillskapa en trygghetskommission.	2019	LS 2017–1455	**Delår 2020** Regionstyrelsen har beslutat om plan för arbetet med trygghetskommission. Arbetet inleds under hösten 2020 och en första delrapport rörande covid-19-pandemins påverkan på Stockholmsregionens trygghet planeras presenteras i december. Uppdraget planeras pågå till 2021-12-31.
✔	Regionfullmäktige	**Plan för genomförande av policy för inköp** **Beskrivning**	2020	RS 2019–0829	**Delår 2020** Plan för införande av kategoristyrt inköpsarbete i Region Stockholm, beslutades i regionfullmäktige den 5 maj 2020, RS 2019–1148. Uppdraget är således

Status	Beslutat av		År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
		Regionfullmäktige uppdrar åt regionstyrelsen att senast under första tertialet upprätta en plan för hur arbetet med genomförande av policy för inköp ska bedrivas. Planen ska även omfatta förslag på indelning i kategorier där det är tillämpligt, plan för utrullning av dessa samt fördelning av ansvar per kategori.			avslutat och planen är nu i en implementeringsfas.
–	Regionfullmäktige	**Utreda möjligheten av inrättande av en inköpscentral inom fastighets- och servicenämnden** **Beskrivning** Regionstyrelsen ska utreda om inrättande av en inköpscentral inom fastighets- och servicenämnden är möjligt och om det innebär fördelar för Region Stockholm som helhet. Om regionstyrelsens analys så visar ska fastighets- och servicenämnden etablera en inköpscentral under 2020.	2020	RS 2019–0829	**Delår 2020** Ärendet om inköpscentral, RS 2020–0315, har skjutits fram i syfte att fånga upp erfarenheterna från arbetet med varuförsörjning under pandemin våren och sommaren 2020. Ny tidsplan ska tas fram.
▶	Regionfullmäktige	**Säkerställa att det finns incitament för ökad lokaleffektivitet** **Beskrivning** Regionstyrelsen ska säkerställa att det finns incitament för ökad lokaleffektivitet som också underlättar för Region Stockholms nämnder och bolag att lämna lokaler som inte längre behövs. Det är viktigt att Region Stockholm får en effektiv hantering av tomställda lokaler. Förutsättningar för det ska analyseras.	2020	RS 2019–0829	**Delår 2020** Under perioden har arbetet inletts med fokus på informationsinsamling och problemformulering.

Bilaga A3 RS 2020–0089

Aktiviteter (regionstyrelsens uppdrag till regiondirektören) - Delår 2020 (Regionstyrelsen/ Regionledningskontoret)

1 8 8 1 av 18 Aktivitet

Status	Beslutat av	Aktivitet	År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
	Regionstyrelsen	**Utreda hur riktlinjerna för bidrag till intressepolitisk verksamhet kan förtydligas** **Beskrivning** Uppdrag till regiondirektören att inför nästa ansökningstillfälle utreda hur riktlinjerna för bidrag till intressepolitisk verksamhet kan förtydligas	2019		**Delår 2020** Den 30 mars beslutade rotel I att remittera regionledningskontorets förslag till policy och riktlinjer för bidrag till ideella organisationer i Stockholms län, RS 2019–1194. Ärendet är planerat för att kunna beslutas av regionfullmäktige i november i samband med beslut om budget 2021. Policyn och riktlinjerna förtydligar bl.a. vad som gäller för bidrag till organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning för intressepolitisk verksamhet. RLK bereder även ett ärende om bidrag för intressepolitisk verksamhet till organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning år 2021, RS 2020–0294, planerat för beslut i regionstyrelsen i januari 2021. Ärendet är avsett att omfatta förslag till fördelning av bidrag 2021, men även ett förtydligande av riktlinjerna för den aktuella bidragsgivningen.
	Regionstyrelsen	**Miljöprogrammet: Ta fram mätetal, handlingsplan och riktlinjer på koncernövergripande nivå för att minska klimatpåverkan från tjänsteresor** **Beskrivning** Ta fram mätetal, handlingsplan och riktlinjer på koncernövergripande nivå för att minska klimatpåverkan från tjänsteresor (innefattas av mål 11 i Miljöprogram 2017–2021).	2018	LS 2017–1046	**Delår 2020** Utredning av resmönster och klimatpåverkan för olika förvaltningar och bolag pågår. Därtill utreds olika styrmedel för minskad klimatpåverkan från tjänsteresor och vad dessa får för troliga administrativa, ekonomiska och miljömässiga effekter. Aktiviteten beräknas vara genomförd Q1 2021.

Status	Beslutat av	Aktivitet	År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
	Regionstyrelsen	**Implementera en central teknisk lösning för att upptäcka avvikelser och potentiella hot i Region Stockholms nätverk och kritiska IT-system** **Beskrivning** Uppdrag åt regiondirektören att implementera en central teknisk lösning för att upptäcka avvikelser och potentiella hot i Region Stockholms nätverk och kritiska IT-system enligt med tillförordnade regiondirektörens tjänsteutlåtande	2015	LS 1404–0549	**Delår 2020** Nödvändiga inköp har gjorts för att en tjänst ska kunna etableras och testas under hösten. Tjänsten planeras vara i vara i full drift och överlämnad i förvaltning senast den 31 december 2020.
	Regionstyrelsen	**Förslag till nya styrande dokument för varumärke och visuell identitet** **Beskrivning** Uppdrag åt regiondirektören att under 2018 återkomma till regionstyrelsen med förslag på nya styrande dokument för varumärke och visuell identitet i Region Stockholm.	2018	LS 2018–0513 Löpande	**Delår 2020** I samband med beslut om kommunikationspolicy, LS 2016–0567, gav fullmäktige regionstyrelsen i uppdrag att återkomma till fullmäktige med förslag på nya styrande dokument för varumärke och visuell identitet i Stockholms läns landsting/Region Stockholm. Regionstyrelsen gav därefter i uppdrag åt regiondirektören att återkomma till regionstyrelsen med sådant förslag. Aktiviteten pågår enligt uppdaterad tidplan. Med anledning av covid-19 och det fokus på kommunikationsinsatser som det rådande läget kräver genomförs inte aktiviteten i den takt som planerats. Arbetet beräknas pågå under hela 2021.
	Regionstyrelsen	**Genomföra en utredning av Region Stockholms IT-infrastruktur och återkomma med förslag till handlingsplan** **Beskrivning** Uppdrag åt regiondirektören att genomföra en utredning av	2018	LS 2018–0728 Löpande	**Delår 2020** Utredningen är genomförd inklusive estimerade investeringsbehov. För förankring och beredning av handlingsplaner har regiongemensamma styrgrupper för IT-arbetsplats, Kommunikation, Kapacitet och applikationsplattform samt Användarstöd etablerats. Arbete med handlingsplaner beräknas pågå under återstoden av året.

Status	Beslutat av	Aktivitet	År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
		Region Stockholms IT-infrastruktur och återkomma med förslag till handlingsplan med föreslagna åtgärder, inklusive uppskattade investeringsbehov och kostnader, för att realisera målarkitekturen.			
	Regionstyrelsen	**Kartlägga det innovationsfrämjande arbetet i Stockholmsregionen** **Beskrivning** Genom att ta fram en övergripande beskrivning av regionens innovationsnoder, hur de samverkar samt beskriva deras uppdrag, specialisering och finansiering skapa en bild av hur arbetet bedrivs och vad som kan behöva stärkas. I detta ingår även användandet av strukturfonder och bidragsgivning samt effektiviteten i att attrahera innovationsmedel och finansiering.	2020	RS 2019–0987	**Delår 2020** En kartläggning av innovations- och näringslivsfrämjande aktörer och deras koppling till regionala prioriteringar har påbörjats inom ramen för arbetet med en näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen och regionalfondsprogrammet 2021–2027, med krav på s.k. smart specialisering för finansiering från EU. Arbetet har fått ny tidplan bland annat med anledning av pandemin Löpande kontakter med regionala aktörer för mobilisering inom prioriterade områden inför utlysningar, exempelvis från regionalfonden, Vinnova och Tillväxtverket har skett digitalt. I mars genomfördes ett seminarium med regionala innovationsfrämjare om covid-19-pandemins effekter på små- och medelstora företag, och under juni arrangerades sju tematiska dialogmöten inför framtagandet av ett nytt regionalfondsprogram för perioden 2021–2027. Aktiviteten beräknas vara genomförd Q1 2021.
	Regionstyrelsen	**Omvärldsanalys med fokus på regioners innovationsfrämjande arbete** **Beskrivning** Genomföra omvärldsanalys med utblick mot andra regioner i Sverige inkl. exempel på hur framgångsrika regioner i omvärlden organiserar sitt		RS 2019–0987	**Delår 2020** Region Stockholm medverkar i Interreg Europe-projektet Cohes3ion som en av åtta regioner som arbetar med att fram strategier för smart specialisering och flernivåstyrning. Syftet är mer effektiv användning av offentliga medel för forsknings- och innovation, bl.a. inom EU:s regionalfonder. På grund av covid-19-pandemin har planerade regionala workshops och internationella studiebesök inte kunnat genomföras, och kommer troligen inte heller att kunna genomföras under överskådlig tid. Viss omvärldsbevakning har skett inom life science-området, genom digitala

Status	Beslutat av	Aktivitet	År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
		innovationsfrämjande arbete			dialoger med andra svenska regioner, främst Uppsala, Skåne och Västra Götaland. Region Stockholm har under perioden maj-augusti även tagit del av det stöd och det erfarenhetsutbyte med övriga Nuts2-regioner som erbjudits av Tillväxtverket i skrivandet av de kommande regionalfondsprogrammen. Aktiviteten beräknas vara genomförd senaste under Q2 2021.
	Regionstyrelsen	**Föreslå Region Stockholms organisation kring stöd till innovationsfrämjande aktörer** **Beskrivning** Ge förslag på hur Region Stockholm på bästa sätt kan organisera arbetet med att stödja de innovationsfrämjande aktörerna i länet med lärdom från andra framgångsrika regioner.	2020	RS 2019–0987	**Delår 2020** Arbetet med hur Region Stockholm på bästa sätt kan stödja de innovationsfrämjande aktörerna i länet har påbörjats. En modell för ett gemensamt arbete med regional innovation och näringslivsutveckling mellan regionledningskontoret och trafik- och regionplaneförvaltningen utarbetades redan under 2019. Ett förslag på framtida organisation och struktur för hantering av EU:s krav på smart specialisering har presenterats som en del i Näringslivs- och tillväxtstrategin och i utkast till regionalfondsprogram 2021–2027. Arbetet med att ta fram ett förslag på principer för finansiering och styrning av innovations- och näringslivsfrämjande aktörer i Stockholmsregionen har dock fördröjts, främst i avvaktan på beslut om policy och riktlinjer för bidrag till organisationer i Stockholms län, RS 2019–1194. Aktiviteten beräknas vara genomförd Q2 2021.
	Regionstyrelsen	**Föreslå kommunikativa insatser för att öka Region Stockholms nationella och internationella attraktivitet** **Beskrivning** Förslag på nya kommunikativa insatser för att säkerställa att Region Stockholm samlat kan presentera de initiativ och satsningar som görs inom Stockholmsregionen för att bli än mer attraktiv för nationella och internationella investeringar och etableringar.	2020	RS 2019–0987	**Delår 2020** Arbetet har inletts och beräknas pågå under hela 2021. De särskilda kommunikationsbehov som pandemin har gett upphov till har dock gjort att regionstyrelsen inte explicit har kunnat arbeta med att ta fram förslag på sådana kommunikativa insatser som uppdraget innebär. Under pandemin har förtroendeskapande kommunikation prioriterats, utifrån behovet av att Region Stockholm ska uppfattas hantera pandemin på ett säkert och tryggt sätt. Att synliggöra Region Stockholms förmåga att hantera den pågående pandemin är en kommunikativ insats som i förlängningen kan bidra till ökad attraktivitet nationellt och internationellt.

Status	Beslutat av	Aktivitet	År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
	Regionstyrelsen	**Utarbeta underlag för strategiskt påverkansarbete avseende bl.a. regeringsbeslut** **Beskrivning** Utarbeta ett underlag för strategiskt påverkansarbete. Förslag på hur Region Stockholm mer effektivt ska påverka strategiska nationella beslut från regeringen, europeiska initiativ från EU-kommissionen, näringslivet m.fl.	2020	RS 2019–0987	**Delår 2020** Region Stockholm har bland annat tillsammans med SKR arbetat för generella statsbidrag och inom ramen för samverkan med universitet kring forskning- och utvecklingsprojekt utarbetat underlag för påverkan på nationell nivå. Under covid-19 har även Region Stockholm gemensamt med aktörer som länsstyrelsen och kommuner, i specifika sakfrågor initierat möten och brev har skickats för att påverka nationella beslut. Genom att Region Stockholm utarbetar regionala strategier blir Region Stockholms gemensamma påverkansarbete mer effektivt. Det handlar till exempel om arbetet med Länsplanen, ERUF-programmet och ESF handlingsplan. I arbetet med att utarbeta och besluta om regionala strategier som till exempel tillväxt- och näringslivsstrategi, forsknings- och utvecklingsstrategi och life-science strategi fördjupas och förtydligas befintliga styrande dokument. Aktiviteten beräknas vara genomförd Q4 2020.
	Regionstyrelsen	**Beskriva hinder för utvecklingsarbete, innovation och tillväxt** **Beskrivning** En beskrivning av eventuella hinder som finns i arbetet. Modell för att kartlägga och åtgärda hinder för innovation, utveckling och tillväxt i form av reviderade avtal, regelverk, stärka mandat eller andra förändringar som behövs.	2020	RS 2019–0987	**Delår 2020** Arbetet är påbörjat i och med beslut om Innovationsstrategi för Region Stockholm, RS 2019–0672. I den ingår modell för och beskrivning av hur innovationsarbetet ska vara en naturlig del av kärnuppdraget i Region Stockholms nämnder och bolag och bedrivas lokalt utifrån invånarens, patientens, närståendes, resenärens och besökarens behov. Anvisningar för hantering av immateriella rättigheter som uppkommer i Region Stockholm har tagits fram i syfte att skapa tydlighet kring vad som gäller vilket bidrar till att underlätta och effektivisera innovationsarbetet i Region Stockholm. Tillsammans med anvisningarna har också mallar, informationstexter, fallstudier och andra stödjande dokument tagits fram. Ett annat arbete som följer av innovationsstrategin är att anpassa de kriterier som gäller för fördelning av medel från innovationsfonden så att kriterierna ska gälla för samtliga medarbetare i Region Stockholm och inte bara anställda inom hälso- och sjukvården. Ett förslag till kriterier för fördelning av medel från Innovationsfonden har tagits fram och planeras att beslutas under hösten 2020 inför fördelning av medel för 2021.

Status	Beslutat av	Aktivitet	År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
	Regionstyrelsen	**Samordna och följa upp arbetet med att förebygga sexuella trakasserier och kränkande särbehandling i Region Stockholms verksamheter** **Beskrivning** Uppdrag åt regiondirektören att samordna och följa upp arbetet med att förebygga sexuella trakasserier och kränkande särbehandling i Region Stockholms verksamheter.	2018	LS 2018–0326	**Delår 2020** Samordnings- och uppföljningsarbetet pågår kontinuerligt. En regiongemensam riktlinje inom området har tagits fram för politisk beredning och beslut under hösten. Aktiviteten föreslås anses genomförd när riktlinjen är beslutad, dvs. senast i samband med årsrapportering 2020. Arbetet med att samordna och följa upp förebyggande arbete fortsätter därefter i ordinarie verksamhet.
	Regionstyrelsen	**Utreda formerna för medarbetarpris** **Beskrivning** Utreda formerna för ett medarbetarpris som premierar god vård och ett gott ledarskap i framförallt linjeverksamheterna i hälso- och sjukvården.	2018	LS 2017–1046	**Delår 2020** Aktiviteten är genomförd. Medarbetarpriset Gyllene Äpplet kompletteras med ett ledarskapspris som delas ut första gången Q1 2021.
	Regionstyrelsen	**Regelverk för anställning och rekrytering av personer med en hälso- och sjukvårdsutbildning från annat EU-land** **Beskrivning** Utarbeta ett koncerngemensamt regelverk för anställning och rekrytering av personer med en hälso- och sjukvårdsutbildning från ett annat EU-land.	2018	LS 2017–1046	**Delår 2020** Yrkeskvalifikationsdirektivet reglerar att legitimation från annat EU/EES-land automatiskt ska kunna översättas till svensk dito, utan kompletterande åtgärder. Detta gör att vägen till svensk legitimation och möjlig anställning redan med dagens regelverk är kortare och enklare för EU/EES-utbildad hälso- och sjukvårdspersonal än för tredjelandsutbildade. För att med snabba insatser kunna bidra till en långsiktigt tryggad kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvård har det därför varit prioriterat att främja praktisk tjänstgöring för utlandsutbildad legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal utanför EU/EES. Detta har gjorts genom att öka volymerna och förbättra befintliga administrativa rutiner. Regionledningskontoret har tillsammans med hälso- och

Status	Beslutat av	Aktivitet	År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
					sjukvårdsförvaltningen och tillväxt- och regionplaneförvaltningen inlett ett projekt med syfte att ta fram ett nytt, koncerngemensamt regelverk som ska säkra ett systematiskt och långsiktigt främjande av anställning och rekrytering av såväl EU/EES-utbildad som tredjelandsutbildad hälso- och sjukvårdspersonal. En förstudie för att testa ett optimalt flöde kommer att genomföras i samarbete med regiondrivna och privata vårdgivare. Projektet beräknas avslutas och utvärderas i samband med delår 2021. Därifrån utarbetas det koncerngemensamma regelverket som planeras vara klart under Q1 2022.
	Regionstyrelsen	**Kompetensförsörjningsstrategi: Ta fram modell för samordnat och systematiskt sätt att arbeta med kompetensutveckling** **Beskrivning** Ta fram en gemensam modell för ett samordnat och systematiskt sätt att arbeta med kompetensutveckling (i enlighet med kompetensförsörjningsstrategin).	2018	LS 2017–1046	**Delår 2020** Aktiviteten har setts över. Utökad samordning av nya och befintliga utbildningar pågår. Arbete med att ta fram en mer enhetlig modell för kompetensutveckling för regionens medarbetare fortsätter under 2020. Arbetet har fördröjts på grund av covid-19-pandemin och aktiviteten har fått ny tidplan. Aktiviteten beräknas kunna avslutas Q2 2021.
	Regionstyrelsen	**Införa ledarskaps-ST-program** **Beskrivning** Införa ledarskaps-ST-program.	2018	LS 2017–1046	**Delår 2020** En pilotomgång av Ledarskaps-ST programmet pågår enligt plan och kommer att utvärderas. Vissa justeringar i tidplan har fått göras på grund av pandemin, och utvärderingen har fått skjutas fram till Q4 2020. Aktiviteten beräknas kunna avslutas i samband med årsrapportering 2020.
	Regionstyrelsen	**Införa KOLL fullt ut till 2020** **Beskrivning** Införa KOLL fullt ut till 2020.	2018	LS 2017–1046	**Delår 2020** Införandet av KOLL inom Region Stockholm pågår men har påverkats och försenats på grund av covid-19-pandemin och beräknas att fortsätta under hela 2021. Aktiviteten beräknas vara genomförd Q4 2021.
	Regionstyrelsen	**Inleda samtal om Spårvägs Citys förlängning, tidplan och finansiering.**	2020	RS 2019–0987	**Delår 2020** Samtal om Spårvägs Citys förlängning, tidplan och finansiering har ännu inte

Status	Beslutat av	Aktivitet	År	Diarienr	Kommentar DÅ 2020
		Beskrivning Inleda samtal med Stockholms stad, Lidingö stad och staten om Spårvägs Citys förlängning, tidplan och finansiering. En förutsättning är att de berörda kommunerna bidrar ekonomiskt liksom att Alkärrsdepån kan behållas.			inletts med Stockholms stad eller Lidingö kommun.

Region Stockholm

Diarienummer
RS 2020-0088

Regionstyrelsen/ Regionledningskontoret

Plan för intern kontroll 2020, delårsuppföljning

Delår 2020

Innehållsförteckning

1 Bakgrund 3

2 Sammanfattning 4
2.1 Arbetet med intern kontroll 4
2.2 Resultat och analys från riskbedömningen 4

3 Intern kontroll 6
3.1 Styr- och kontrollmiljö 6
3.2 Riskbedömning, åtgärder och kontrollaktiviteter 7
3.2.1 Förändrade förutsättningar för intern kontroll 7
3.2.2 Analys och slutsatser 7
3.3 Information och kommunikation 9
3.4 Övervakning och uppföljning 9
3.4.1 Efterlevnad av styrande dokument 9
3.4.2 Hantering av brister och avvikelser 9

4 Sammanställning av risker 11

5 Bilagor 13
5.1 Bilaga 1: Sammanställning risker och kontroller, delårsuppföljning 13
5.2 Bilaga 2: Sammanställning av risker och åtgärder, delårsuppföljning 15
5.3 Bilaga 3: Fördjupad sammanställning av risker, åtgärder och kontroller, delårsuppföljning 17

1 Bakgrund

Enligt 6 kap. 6 § kommunallagen (2017:725) ska varje nämnd inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten.

De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Detsamma gäller när skötseln av en kommunal angelägenhet med stöd av 10 kap. 1 § samma lag har lämnats över till någon annan.

Region Stockholm har, utifrån kommunallagen, beslutat om riktlinjer för intern kontroll för Region Stockholm, RS 2019–0866. Riktlinjens krav på intern kontroll förtydligas i Stödet och i de anvisningar för arbetet med verksamhetsplanen samt för tertial-, delårs- och årsrapporteringen som publiceras i Ekonomihandboken på intranätet.

2 Sammanfattning

2.1 Arbetet med intern kontroll

Det genomfördes ingen central uppföljning av den interna kontrollen i tertialrapporteringen. Syftet var att administrativt avlasta regionledningskontoret i samband med hanteringen av covid-19-pandemin. Detta innebar avsteg från Riktlinjen för intern kontroll, RS 2019–0866. Regionledningskontorets fokus på hanteringen av covid-19-pandemin har även inneburit att kontroller och åtgärder inte genomförts enligt plan.

2.2 Resultat och analys från riskbedömningen

I samband med regionstyrelsens beslut om verksamhetsplan 2020, RS 2019-0987, fastställdes plan för intern kontroll. Regionstyrelsens plan för intern kontroll består av risker som berör regionstyrelsens egen verksamhet och risker som berör hela Region Stockholm.

I samband med delårsrapportering följs planen upp och en ny riskbedömning genomförs. I uppföljningen konstaterades att risken ”Implementering av FVM genomförs ej enligt plan” inte längre är aktuell då upphandlingen har avslutats. Även risken ”Bristande förmåga att genomföra beslutad förändring inom RLK” avslutas då förändringen är genomförd. Riskbedömningen för delåret består av sex risker.

- Osäkerhet i ekonomiska faktorer med påverkan på Region Stockholm.
- Högre underliggande kostnadsutveckling för regionen
- Ramar för investeringar överskrids vilket leder till ökade framtida kapitalkostnader för Region Stockholm.
- Risk för korruption
- Bristande informationssäkerhet i nämnder och bolag
- Kompetens och resurser matchar inte förändrade leveranskrav på Regionstyrelsen/regionledningskontoret

Covid-19-pandemin har medfört ökad osäkerhet kring flera av de ekonomiska faktorer som påverkar Region Stockholm. Bedömningen är att osäkerheten kring konjunkturen och skatteintäkternas utveckling har ökat. Samtidigt bedöms osäkerheten kopplad till marknadsräntor minska. Bedömningen baseras framförallt på att Riksbanken har aviserat att de inte har för avsikt att ändra räntorna framöver. Regionledningskontoret menar att det föreligger en stor risk att den underliggande kostnadsutvecklingen för Region Stockholm fortsatt ligger på för höga nivåer. Detta beror framförallt på att nämnder och bolags effektiviseringsåtgärder som blev beslutade i samband med budget 2020 inte kommer att kunna genomföras i den omfattning som planerats på grund av att befintliga resurser har fokuserat på att hantera konsekvenserna av covid-19-pandemin.

Det finns en fortsatt, men för helåret något mindre risk för att ramar för enskilda investeringar överskrids och att den totala effekten påverkar framtida kapitalkostnader för Region Stockholm. Bedömningen är dock att detta inte kommer att påverka totala investeringsramen.

Riskbedömningen för korruption kvarstår och är fortsatt hög. Under covid-19-pandemin har exempelvis många inköp behövt genomföras på kort tid med många och nya kontaktytor gentemot exempelvis leverantörer både i Sverige och utomlands, vilket ökar risken för korruption inom Region Stockholm som helhet. Förslag på nya riktlinjer om antikorruption och representation har tagits fram och skickats på remiss till nämnder och bolag. För att minska risken kommer information om uppförandekoden och förebyggande arbete att genomföras.

Uppföljningen av nämnder och bolags informationssäkerhet indikerar en viss tillbakagång i det systematiska informationssäkerhetsarbetet hos några nämnder och bolag. Bedömningen är att detta beror på covid-19-pandemin och dess effekter. Regionledningskontoret kommer med anledning av detta att utöka uppföljningen och genomföra informationssäkerhetsdialoger med berörda nämnder och bolag.

Förändrade krav på regionledningskontoret ställer nya krav på medarbetarnas kompetens. Förändringen kan leda till högre arbetsbelastning på befintlig personal och påverkan på arbetsmiljön..

3 Intern kontroll

Arbetet med intern kontroll syftar till att proaktivt säkerställa att verksamheten i enlighet med vad regionfullmäktige beslutar:

- uppfyller fastställda mål
- når långsiktig varaktighet och hållbarhet
- bedriver verksamheten ändamålsenligt, säkert och effektivt
- följer tillämpliga lagar, beslut, föreskrifter, avtal, styrande dokument med mera.
- har tillförlitlighet i rapportering och information

Intern kontroll inom Region Stockholm regleras i riktlinjen för intern kontroll RS 2019-0866 och utgår från COSO-modellen, detta innebär att arbeta systematiskt med att förutse risker och möjligheter och att proaktivt hantera och kommunicera dessa. De fem komponenterna i COSO-modellen är:

- styr- och kontrollmiljö
- riskbedömning
- kontroller och åtgärder
- information och kommunikation
- övervakning och uppföljning.

Regionstyrelsen har ett övergripande ansvar för Region Stockholm verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning. Styrelsen har också uppsiktsansvar och ska övervaka hur den interna kontrollen sköts i nämnder och bolag samt utforma, utveckla och följa upp Region Stockholms arbete med intern kontroll.

Nämnden/bolaget har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen inom sitt verksamhetsområde och ska säkerställa att den interna kontrollen är tillräcklig. Detta innebär att varje styrelse och nämnd har ett ansvar för att det finns en organisation och processer för den interna kontrollen.

Nämnden/bolaget tar i samband med budget och verksamhetsplaneringen fram en plan för intern kontroll, denna plan uppdateras och följs upp vid tertial-, delårs- och årsrapportering.

Nämnden/styrelsen försäkrar sig genom förvaltningschefens/bolagschefens återrapportering och revisorernas granskning att den interna kontrollen är tillräcklig och att planen för intern kontroll genomförs.

Förvaltningschef/vd ska vid behov föreslå åtgärder för att säkerställa en tillfredställande intern kontroll. Brister i den interna kontrollen ska omedelbart rapporteras till nämnd/styrelse. Förvaltningschef/vd ska omedelbart agera om misstanke om brott uppstår. Vid välgrundad misstanke om brott ska som regel polisanmälan göras. Vidare ska nämnd/bolagsstyrelse och andra relevanta beslutsfattare omedelbart informeras.

Planen för intern kontroll utgör nämndernas och bolagens redovisning av arbetet med den interna kontrollen och en försäkran om att nödvändiga åtgärder vidtagits för att uppnå en tillräcklig intern kontroll. Den utgör samtidigt grunden för den information om intern kontroll som bolagen redovisar i andra rapporter.

3.1 Styr- och kontrollmiljö

I regionstyrelsens arbetsordning och instruktioner för förvaltningschefen säkerställs en

tydlig roll- och ansvarsfördelning som främjar en effektiv hantering av verksamhetens risker.

Regionrevisorerna granskar den interna kontrollen och presenterar sina iakttagelser i granskningsrapporter två gånger per år.

I samband med verksamhetsplanearbetet gör ledningsgruppen inför varje verksamhetsår ett arbete för att identifiera och analysera de risker som kan inverka på möjligheten att uppnå uppsatta mål. Arbetet med intern kontroll är integrerat i regionledningskontorets planerings- och uppföljningsprocesser.

3.2 Riskbedömning, åtgärder och kontrollaktiviteter

3.2.1 Förändrade förutsättningar för intern kontroll

Bedömningen är att covid-19 fortsatt kommer påverka förutsättningarna att bedriva och upprätthålla den interna kontrollen, dock i en minskad omfattning än för årets första åtta månader.

3.2.2 Analys och slutsatser

Nuvarande situation med covid-19 har medfört att osäkerheten i ett antal ekonomiska faktorer som påverkar Region Stockholm har ökat. Regionledningskontoret bedömning är att det finns en osäkerhet kring de statsbidrag som staten utlovat kopplat till covid-19, både vad gäller exakt storlek på ersättning och vad det är möjligt att få ersättnings för. Besked från staten väntas komma i november. Det har pågått ett noggrant arbete med att sammanställa de intäktsbortfall och merkostnader som ligger till grund för den ansökan som skickades i slutet på augusti. Osäkerhet kring konjunkturen och en potentiellt ökad arbetslöshet kommer att ge en lägre skattebas och därmed lägre skatteintäkter. Samtidigt bedöms osäkerheten kopplad till marknadsräntor minska. Bedömningen baseras framförallt på att Riksbanken inte aviserat några ändringar i räntorna framöver och att de genomför köp av långa obligationer, vilket håller nere volatiliteten.

Regionledningskontoret ser vidare att det föreligger en stor risk att den underliggande kostnadsutveckling för regionen fortsatt ligger på för höga nivåer, detta beror framförallt på att nämnder och bolags effektiviseringsåtgärder som blev beslutade i samband med budget 2020 inte kommer att kunna genomföra i den omfattning som planerats pga. befintliga resurser fokuserat på att hantera konsekvenserna av Covid-19. Regionledningskontoret fortsätter följa upp kostnadsutvecklingen och åtgärdsplaner i dialog med verksamheterna.

Det finns en fortsatt men för helåret något mindre risk för att ramar för investeringar överskrids och påverkar framtida kapitalkostnader för Region Stockholm. Under perioden januari till augusti hade 24 av 53 investeringar över 100 miljoner kronor överskridit budget 2020 till en total investeringskostnad på ca 1,260 miljoner kronor. Alla hanteras inom befintlig total investeringsram. Prognos för helåret 2020 i delåret, efter fördyringar, var 2 097 miljoner kronor under budget. Detta beror främst på att covid-19 har medfört att vissa fastighetsinvesteringar pausats, att en del beslutade

investeringar har pausats av hyresgäst givet ekonomisk situation. Inom kollektivtrafik består avvikelsen främst på leveransförseningar av fordon, fördyrningar i programmen Roslagsbanans utbyggnad och Norra Kistagrenen samt förskjutningar i tidplaner och högre anbud på arbetstunnlar för investeringar i utbyggd tunnelbana. Fortsatt risk finns för enskilda investeringsöverdrag, dock med en lägre konsekvens för helåret 2020. Regionledningskontoret arbetar för att öka regionens kontroll av investeringar bland annat genom att implementera riktlinjer för investeringar och fördjupad analys av befintliga investeringsprojekt. Nämnder och bolag som genomför investeringar ska kontinuerligt följa utvecklingen av bygg- och entreprenadmarknaden, arbeta för att fler och mindre omfattande entreprenader upphandlas i investeringsprojekten, för att få in fler intressenter vid genomförande. Dessutom ska de arbeta proaktiv med prognostisering och kostnadskontroll gentemot entreprenörer samt prioritera och omfördelar investeringsprojekt över tid utifrån tillgång/efterfrågan på bygg- och entreprenadmarknaden.

Riskbedömningen för korruption kvarstår och är fortsatt hög. Under covid-19 pandemin har exempelvis många inköp behövt genomföras på kort tid med många och nya kontaktytor gentemot exempelvis leverantörer både i Sverige och utomlands vilket ökar risken för korruption. Under perioden har rådgivning getts i frågor kopplade till korruption i samband med upphandlings- och inköpsfrågor. Förslag på nya riktlinjer om antikorruption och representation har tagits fram och skickats på remiss till nämnder och bolag. För att minska risken kommer information om uppförandekoden och förebyggande arbete att genomföras.

Uppföljningen av nämnder och bolags informationssäkerhet indikerar en viss tillbakagång i det systematiska informationssäkerhetsarbetet hos några nämnder och bolag. Bedömningen är att det beror på covid-19-pandemin och dess effekter. Regionledningskontoret kommer med anledning av detta att utöka uppföljningen och genomföra informationssäkerhetsdialoger med berörda nämnder och bolag. Under delåret har även ett omfattande arbete skett med att uppdatera Region Stockholms ledningssystem för informationssäkerhet. Förslag på reviderade styrande dokument har tagits fram och remitterats till nämnder och bolag. Vidare har kravsamlingarna enligt Region Stockholms complianceprocess för området uppdaterats. Arbete pågår även med att ta fram en regiongemensam vägledning som stöd för nämnders och bolags systematiska informationssäkerhetsarbete. Till följd av covid-19-pandemin har icke-kritiskt uppföljande arbete senarelagts. Samtidigt har arbetet med att upptäcka och hantera sårbarheter i it-miljön intensifierats genom riktade insatser. Arbete med att ytterligare stärka det samordnande arbetet inom Region Stockholms informationssäkerhetsråd kommer fortlöpa under hösten, med fokus på att behov inom informationssäkerhet på ett tydligare sätt relateras till nämnders och bolags verksamhetsmål.

Förändrade krav på regionledningskontoret ställer nya krav på medarbetarnas kompetens. Förändringen kan leda till högre arbetsbelastning på befintlig personal och påverka arbetsmiljön.

Under perioden har risken kopplat till försenat genomförande av FVM stängt då upphandlingen har avbrutits. Även risken relatera RLKs organisationsförändring stängs då förändringen är genomförd.

3.3 Information och kommunikation

Redogörelse för arbetet med den interna kontrollen kommuniceras via regionstyrelsens tertial-, delårs- och årsrapport där risker, kontroller och åtgärder i planen för intern kontroll följs upp och kommenteras. I regionstyrelsens verksamhetsplan kommuniceras det kommande årets risker med information om föreslagna kontroller och åtgärder som ska genomföras.

3.4 Övervakning och uppföljning

3.4.1 Efterlevnad av styrande dokument

Den övergripande styrningen av intern kontroll beskrivs i Bilaga 5, Integrerad ledning och styrning av Region Stockholm, till Budget 2020 för Region Stockholm, LS 2019-0829. Styrningen detaljeras och tydliggörs i riktlinjen för intern kontroll RS 2019-0866. Efterlevnaden säkerställs genom den tertialvisa uppföljningen av respektive avdelning inom regionledningskontoret.

3.4.2 Hantering av brister och avvikelser

Regionrevisorerna granskar och bedömer löpande regionstyrelsens arbete med den interna kontrollen. Detta genomförs utifrån två perspektiv dels utifrån regionstyrelsens egen verksamhet och det regionövergripande uppdraget att styra, leda och följa upp övriga nämnder och bolag inom Region Stockholm.

Regionrevisorernas senaste bedömning finns presenterad i årsrapporten för 2019, daterad 2020-04-15. Utifrån genomförd granskning bedöms styrning och intern kontroll inom regionledningskontorets resultatenheter inklusive skadekonto vara tillräcklig.

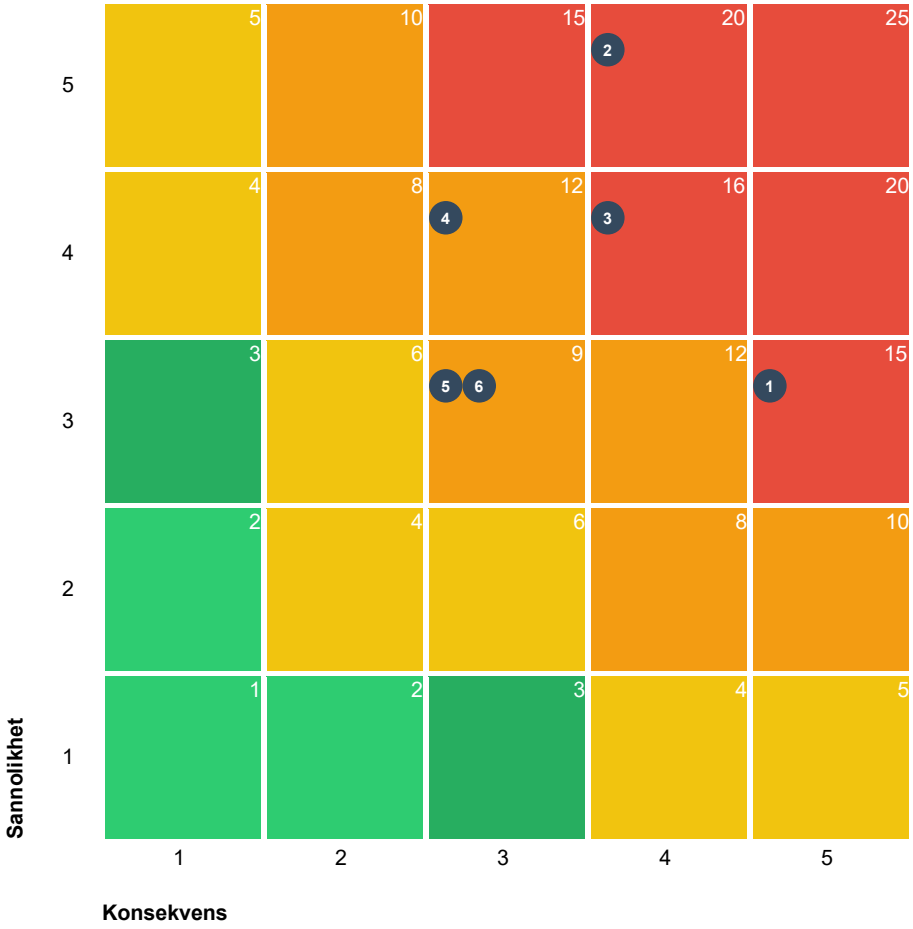
Regionrevisorerna bedömer däremot att regionstyrelsens samordning, styrning och kontroll sammantaget inte varit helt tillräcklig och gäller regionstyrelsens 1) ekonomistyrning, framförallt med avseende på de verksamheter som kontinuerligt redovisar underskott, 2) styrning och uppsikt över Region Stockholms investeringsverksamhet, 3) samordningen av anskaffningen av medicinteknisk utrustning till sjukvården och upphandling av bemanningstjänster, 4) uppföljning av krisberedskapsarbetet kopplat till extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Det finns totalt 19 revisorsrekommendationer som adresserar den interna kontrollen för år 2019, ett systematiskt arbete sker med att säkerställa att de lämnade rekommendationerna hanteras. Regionstyrelsen/regionledningskontoret lämnade kommenterar till samtliga i samband med återrapporteringen i tertial 1.

Resultatet av regionrevisorernas granskningar ingår som en del i regionstyrelsens

kontinuerliga förbättringsarbete av den interna kontrollen.

4 Sammanställning av risker

3 Mycket hög risk 3 Hög risk | Totalt: 6

Mycket hög risk
Hög risk
Medelhög risk
Låg risk
Mycket låg risk

	Sannolikhet	Konsekvens
5	Mycket hög, detaljerad beskrivning finns under hjälptexterna, klicka på frågetecknet.	Katastrofal - Mycket allvarlig, får inte inträffa
4	Hög, detaljerad beskrivning finns under hjälptexterna, klicka på frågetecknet.	Kritisk - Allvarlig, får helst inte inträffa
3	Medel, detaljerad beskrivning finns under hjälptexterna, klicka på frågetecknet.	Signifikant - Kännbar, uppfattas som besvärande
2	Låg, detaljerad beskrivning finns under hjälptexterna, klicka på frågetecknet.	Mindre - Lindrig, uppfattas som liten
1	Mycket låg, detaljerad beskrivning finns under hjälptexterna, klicka på frågetecknet.	Begränsad - Marginell, uppfattas som mycket liten

Verksamhetsspecifikt mål/Rubrik	Lokalt mål	Risk				Riskägare
Ett resultat i balans		1		14219	→ Risk för korruption	**Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp
		2		14647	↗ Osäkerhet i ekonomiska faktorer med påverkan på Region Stockholm.	**Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp
		3		44242	– Högre underliggande kostnadsutveckling för regionen	**Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp
Hållbar investeringsutveckling		4		14648	↘ Ramar för investeringar överskrids vilket leder till ökade framtida kapitalkostnader för Region Stockholm.	**Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp
Samhällsviktiga funktioner upprätthålls vid extraordinära händelser och klimatförändringar		5		44245	↗ Bristande informationssäkerhet i nämnder och bolag pga. otillräcklig regelefterlevnad och riskhantering inom området informationssäkerhet	**Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp
Systematisk kompetensförsörjning		6		15756	↗ Kompetens och resurser matchar inte förändrade leveranskrav på Regionstyrelsen/region ledningskontoret	**Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp

5 Bilagor

5.1 Bilaga 1: Sammanställning risker och kontroller, delårsuppföljning

Kommentarer finns i bilaga 3.

Verksamhetsspecifikt mål/Rubrik	Risk	Nivå	Trend	Kontroll	Status
Ett resultat i balans	14219 Risk för korruption **Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp				
	14647 Osäkerhet i ekonomiska faktorer med påverkan på Region Stockholm. **Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp				
	44242 Högre underliggande kostnadsutveckling för regionen **Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp			Löpande uppföljning **Frekvens** Fördjupat 3 ggr per år samt i samband med månadsbokslut	
Hållbar investeringsutveckling	14648 Ramar för investeringar överskrids vilket leder till ökade framtida kapitalkostnader för Region Stockholm. **Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp			Löpande uppföljning av pågående investeringsobjekt **Frekvens** Fördjupad analys av investeringsobjekt vid delår och helår	

Verksamhetsspecifikt mål/Rubrik	Risk	Nivå	Trend	Kontroll	Status
Samhällsviktiga funktioner upprätthålls vid extraordinära händelser och klimatförändringar	44245 Bristande informationssäkerhet i nämnder och bolag pga. otillräcklig regelefterlevnad och riskhantering inom området informationssäkerhet **Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp			Samverkan och uppföljning **Frekvens** Årsvis	
Systematisk kompetensförsörjning	15756 Kompetens och resurser matchar inte förändrade leveranskrav på Regionstyrelsen/regionledningskontoret **Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp			Bedömning i ledningsgrupp RLK **Frekvens** Löpande	

5.2 Bilaga 2:
Sammanställning av risker och åtgärder, delårsuppföljning

Kommentarer finns i bilaga 3.

Verksamhetsspecifikt mål/Rubrik	Risk	Nivå	Trend	Åtgärd	Status	Effekt
Ett resultat i balans	14219 Risk för korruption **Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp			Öka transparensen och kompetensen inom regelefterlevnad/compliance **Startdatum** 2019-01-11 **Slutdatum** 2020-12-31		
	14647 Osäkerhet i ekonomiska faktorer med påverkan på Region Stockholm. **Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp			Analyser och löpande uppföljning **Startdatum** 2020-01-01 **Slutdatum** 2020-12-31		
	44242 Högre underliggande kostnadsutveckling för regionen **Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp					
Hållbar investeringsutveckling	14648 Ramar för investeringar överskrids vilket leder till ökade framtida kapitalkostnader för Region Stockholm. **Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp			Fördjupat samarbete **Startdatum** 2019-01-15 **Slutdatum** 2021-12-31		

Verksamhetsspecifikt mål/Rubrik	Risk	Nivå	Trend	Åtgärd	Status	Effekt
Samhällsviktiga funktioner upprätthålls vid extraordinära händelser och klimatförändringar	44245 Bristande informationssäkerhet i nämnder och bolag pga. otillräcklig regelefterlevnad och riskhantering inom området informationssäkerhet **Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp			Uppdatering av ledningssystemet för informationssäkerhet **Startdatum** 2020-01-01 **Slutdatum** 2021-06-30		
				Informationssäkerhetsdialoger **Startdatum** 2019-01-10 **Slutdatum** 2021-01-31		
Systematisk kompetensförsörjning	15756 Kompetens och resurser matchar inte förändrade leveranskrav på Regionstyrelsen/regionledningskontoret **Riskägare** Carina Lundberg Uudelepp			Kartlägg och omprioritera kompetens och resurser **Startdatum** 2019-01-28 **Slutdatum** 2020-12-31		
				Satsning på aktiviteter för kommunikation och delaktighet för chefer och medarbetare inom RLK **Startdatum** 2020-08-25 **Slutdatum** 2021-01-31		Ej bedömt
				Stöd och utveckling av nya arbetssätt utvecklas och implementeras **Startdatum** 2020-08-25 **Slutdatum** 2020-12-31		Ej bedömt

5.3 Bilaga 3: Fördjupad sammanställning av risker, åtgärder och kontroller, delårsuppföljning

Ett resultat i balans - Risk för korruption

	Riskvärde	Riskbeskrivning	Riskägare
14219	15	Bristande efterlevnad av lagar och interna styrande dokument, kunskapsbrister, otydliga eller bristfälliga rutiner, processer och kontrollmoment för regelefterlevnadsarbete.	Carina Lundberg Uudelepp
	Sannolikhet	**Konsekvens**	**Risksamordnare**
	3	Skadat förtroende samt juridiska och ekonomiska konsekvenser.	Hanna-Lotta Nielsen
	Konsekvens		
	5		

Kommentar

Riskbedömningen för korruption kvarstår. Under covid-19 pandemin har exempelvis många inköp behövt genomföras på kort tid med många och nya kontaktytor gentemot exempelvis leverantörer både i Sverige och utomlands vilket ökar risken för korruption Under perioden har rådgivning getts i frågor kopplade till korruption i samband med upphandlings- och inköpsfrågor m.m.

Under våren 2020 hade utbildning och presentation planerats kring uppförandekoden i nämnder och bolag. Några av dessa tillfällen kunde genomföras innan covid-19 pandemin bröt ut men på grund av pandemin har inplanerade tillfällen ställts in och nya tillfällen har inte kunnat bokas in. Istället har underlag skickats ut till förvaltnings- och bolagschefer med en handledning att presentera för medarbetare vid APT när tid kan ges för det.

Förslag på nya riktlinjer om antikorruption och representation har arbetats fram och skickats ut på remiss till nämnder och bolag.

Arbete har pågått med framtagande av hållbarhetspolicy och medarbetarpolicy som skickats ut på remiss.

De visselblåsningar som inkommit under perioden har utretts enligt gällande rutiner.

Arbetet med att informera om uppförandekoden och övrigt förebyggande arbete planeras att ske under hösten.

Åtgärd

Namn	Startdatum	Slutdatum	Status	Effekt av åtgärd
Öka transparensen och kompetensen inom regelefterlevnad/compliance	2019-01-11	2020-12-31		

Åtgärdsansvarig
Hanna-Lotta Nielsen

Åtgärdsbeskrivning
Begränsa risken genom att öka transparensen och stärka arbetet med regelefterlevnad i koncernen genom beslut om riktlinjer för intern kontroll, uppförandekod samt införande av central visselblåsartjänst. Utbildning och implementering av uppförandekod och riktlinjer om intern kontroll.

Kommentar
Under våren 2020 hade flera åtgärder planerats i arbetet med att förebygga korruption, såsom bl.a. utbildning kring uppförandekoden i nämnder och bolag. Några av dessa tillfällen kunde genomföras innan covid-19 pandemin bröt ut men på grund av pandemin har inplanerade tillfällen ställts in. Istället har underlag skickats ut till förvaltnings- och bolagschefer med en handledning att presentera för medarbetare vid APT.

Vidare hade planerats att tillsammans med avdelningarna Strategisk inköp samt Ekonomi och finans vid regionledningskontoret genomföra flera seminarier tillsammans med Skatteverket i syfte att öka kompetensen samt arbeta mer förebyggande mot korruption i ekonomi- och inköpsarbete i hela Region Stockholm. Aktiviteterna med Skatteverket kommer att genomföras så snart som möjligt men har på grund av Covid-19 pandemin skjutits fram till hösten, vintern 2020/2021. Aktiviteterna med Skatteverket kommer enligt plan att kombineras med att bjuda in Säkerhetspolisen för att utbilda bl.a. inköpare i Region Stockholm kring säkerhetsfrågor kopplat till upphandling.

Ett arbete kommer genom strategisk inköp att starta under vintern 2020/2021 med fokus på avtalsuppföljning.

Under covid-19-pandemin har ett stort arbete genomförts för att skapa förutsebarhet kring volymer av skyddsutrustning som Region Stockholm hade behov av att köpa in. Det analys- och prognosverktyg som utvecklades under pandemin kommer att införas inom inköp i Region Stockholm i syfte att öka precisionen beträffande volymer och därmed skapa bättre affärer med större transparens.

Avdelningen strategisk inköp har efter vårens arbete med covid-19 pandemin återupptagit arbetet med genomföra plan för kategoristyrt inköpsarbete i Region Stockholm.

Arbete har pågått med framtagande av hållbarhetspolicy och medarbetarpolicy som föreslås beslutas av fullmäktige i samband med budget 2021.

Arbete med flera styrande dokument pågår och kommer att pågå under hösten, bl.a. framtagande av hållbarhetsstrategi, revidering av program för uppföljning och insyn av verksamhet som utförs av privata utförare samt riktlinjer för resor och möten i tjänsten. Förslag på nya riktlinjer om antikorruption och representation har arbetats fram och skickats ut på remiss till nämnder och bolag. Remissvar kommer att hanteras under senhösten.

Åtgärd

Ett resultat i balans - Osäkerhet i ekonomiska faktorer med påverkan på Region Stockholm.

	Riskvärde	Riskbeskrivning	Riskägare
14647	20	Vid förändringar i omvärldsfaktorer såsom skatteutjämningssystemet, statsbidrag, pensioner, konjunkturen och marknadsräntor påverkas Region Stockholms ekonomiska förutsättningar. Detta kan få konsekvenser för möjligheterna att bedriva de långsiktiga utvecklingsprojekten i Region Stockholm.	Carina Lundberg Uudelepp
	Sannolikhet		
	5		
	Konsekvens	**Konsekvens**	
	4	Regionens verksamhet är komplex och det kan ta tid att anpassa verksamheten till förändrade omvärldsfaktorer.	

Kommentar

HÖJD VÄRDERING

Hög osäkerhet kring de statsbidrag som staten utlovat kopplat till covid-19, både vad gäller exakt storlek på ersättning och vad det är möjligt att få ersättnings för. Besked från staten väntas komma i november. Arbete pågår med att sammanställa intäktsbortfall och merkostnader som ska ligga till grund för ansökan i slutet på augusti. . Ökad osäkerhet kring konjunkturen, en potentiellt ökad arbetslöshet kommer att ge en lägre skattebas och därmed lägre intäkter. Osäkerheten kopplat till marknadsräntor bedöms ha minskat. Bedömningen baseras framförallt på att Riksbanken inte aviserat några ändringar i räntorna framöver och att de genomför köp av långa obligationer, vilket håller nere volatiliteten. Effekterna av förändringar i kostnadsutjämningssystemet för Region Stockholm har inarbetades i den slutgiltiga budgeten vilket innebär att det inte längre finns någon osäkerhet relaterat till detta.

Åtgärd

Namn	Startdatum	Slutdatum	Status	Effekt av åtgärd
Analyser och löpande uppföljning	2020-01-01	2020-12-31		

Åtgärd

Åtgärdsbeskrivning
Analyser och löpande uppföljning av verksamheterna och omvärldsfaktorer och vidtar vid behov ekonomiska åtgärder.

Kommentar
Arbete pågår med att sammanställa intäktsbortfall och merkostnader som ska ligga till grund för ansökan i slutet på augusti. Effekterna av förändringar i kostnadsutjämningssystemet för Region Stockholm har inarbetades i den slutgiltiga budgeten vilket innebär att det inte längre finns någon osäkerhet relaterat till detta.

Ett resultat i balans - Högre underliggande kostnadsutveckling för regionen

	Riskvärde	Riskbeskrivning	Riskägare
44242	16	Vid en hög kostnadsutvecklingstakt och avvikelser från fastställda resultatkrav och krav på effektiviseringar av administration kan det bli svårt att få	Carina Lundberg Uudelepp
	Sannolikhet	Regionens resurser att räcka till för behoven hos en växande befolkning. Ett negativt resultat innebär en ekonomisk belastning kommande år.	
	4	**Konsekvens**	
	Konsekvens	Ett negativt resultat för ett enskilt år innebär ytterligare ekonomisk belastning	
	4		

Kommentar

Det föreligger en stor risk att de effektiviseringsåtgärder som blev beslutade i samband med budget 2020 för nämnder och bolag inte kommer att kunna genomföra i den omfattning som planerats. Detta beror framförallt på effekterna av Covid-19 då det inte funnits resurser för att driva dessa åtgärder.

Kontrollmoment

Namn	Status
Löpande uppföljning	

Frekvens
Fördjupat 3 ggr per år samt i samband med månadsbokslut

Beskrivning
Uppföljning av kostnadsutveckling och åtgärdsplaner i dialog med verksamheterna.

Kommentar

Kontrollmomentet följs upp i flera delkomponenter.

- Kostnadsutveckling följs upp vid varje prognostillfälle. Åtgärdsplaner följs upp vid behov samt vid större avvikelser.
- Styrelserna ses över i samband med specifika behov eller händelser samt vid ordinarie nomineringstillfällen årligen.
- Nämnder och styrelserna beslutar om verksamhetsplan samt tertial, delårs och årsredovisning inklusive plan för intern kontroll. Anvisningar och systematiken i styr- och ledningssystemet genom ILS har stärkts för att säkerställa att viktiga frågor för verksamheten och Region Stockholm hanteras..

Hållbar investeringsutveckling - Ramar för investeringar överskrids vilket leder till ökade framtida kapitalkostnader för Region Stockholm.

14648

Riskvärde
12

Sannolikhet
4

Konsekvens
3

Riskbeskrivning
Region Stockholm investerar mer än någonsin tidigare samtidigt som byggmarknaden i Stockholm är överhettad. Det finns risk för att investeringsramarna inte håller och att framtida kapitalkostnader blir för höga.

Konsekvens
Regionens ekonomiska förutsättningar försämras. Det kan uppstå fördyringar och förseningar i Region Stockholms investeringsobjekt som kan påverka verksamheten negativt. Detta medför även högre driftskostnader som är svåra att prognostisera.

Riskägare
Carina Lundberg Uudelepp

Kommentar

Det finns en fortsatt men för helåret något mindre risk för att ramar för investeringar överskrids och påverkar framtida kapitalkostnader för Region Stockholm. Under perioden januari till augusti hade 24 av 53 investeringar över 100 miljoner kronor överskridit budget 2020 till en total investeringskostnad på ca 1,260 miljoner kronor. Alla hanteras inom befintlig total investeringsram. Prognos för helåret 2020 i delåret, efter fördyringar, var 2 097 miljoner kronor under budget. Detta beror främst på att covid-19 har medfört att vissa fastighetsinvesteringar pausats, att en del beslutade investeringar har pausats av hyresgäst givet ekonomisk situation. Inom kollektivtrafik består avvikelsen främst på leveransförseningar av fordon, fördyrningar i programmen Roslagsbanans utbyggnad och Norra Kistagrenen samt förskjutningar i tidplaner och högre anbud på arbetstunnlar för investeringar i utbyggd tunnelbana . Fortsatt risk finns för enskilda investeringsöverdrag, dock med en lägre konsekvens för helåret 2020.

Kontrollmoment

Namn
Löpande uppföljning av pågående investeringsobjekt

Status

Kontrollansvarig
Eva-Karin Sennette

Frekvens
Fördjupad analys av investeringsobjekt vid delår och helår

Kontrollmoment

Beskrivning
Risken begränsas genom införande av riktlinjer för investeringar och fördjupad analys av befintliga investeringsprojekt.

Kommentar

1. Större investeringsverksamheter flaggar upp bygg- och entreprenadrisker som del av den löpande investeringsuppföljningen.
2. Uppföljning görs av investeringsprojektens totalbudget, totalprognos, status, avvikelser och risker som del av den löpande investeringsuppföljningen.
3. Investeringsprojekten prioriteras och omfördelas över tid som en del av den årliga budgetprocessen.

Åtgärd

Namn	Startdatum	Slutdatum	Status	Effekt av åtgärd
Fördjupat samarbete	2019-01-15	2021-12-31		

Åtgärdsbeskrivning
Fördjupat samarbete med verksamheterna; Tydliggöra resultatkrav, följa upp realism och korrekthet i prognosticerad kostnadsutveckling samt säkerställa uppsiktsplikt.

Kommentar

Regionledningskontoret har under året arbetat för att öka regionens kontroll av investeringar bland annat genom att stödja nämnder och bolags arbete med att:

1. Kontinuerligt följa utvecklingen av bygg- och entreprenadmarknaden
2. Arbeta för att fler och mindre omfattande entreprenader upphandlas i investeringsprojekten, för att få in fler intressenter vid genomförande
3. Förebyggande kontinuerligt prognostisera kostnader gentemot entreprenör
4. Prioritera och omfördela investeringsprojekt över tid utifrån tillgång/efterfrågan på bygg- och entreprenadmarknaden

Åtgärd

Genom dessa åtgärder försöker vi minska risken att investeringarna ökar utom regionens kontroll. Utöver detta förespråkar vi en öppenhet och dialog med entreprenörerna kring kostnader för att tidigt upptäcka felaktiga prognoser eller förändringar i detaljplanerna.

Samhällsviktiga funktioner upprätthålls vid extraordinära händelser och klimatförändringar - Bristande informationssäkerhet i nämnder och bolag pga. otillräcklig regelefterlevnad och riskhantering inom området informationssäkerhet

	Riskvärde	Riskbeskrivning	Riskägare
44245	9	Uppföljningen av nämnder och bolags informationssäkerhet indikerar en viss tillbakagång i det systematiska informationssäkerhetsarbetet hos några nämnder och bolag. Detta beror troligen på covid-19-pandemin och dess effekter.	Carina Lundberg Uudelepp
	Sannolikhet	**Konsekvens**	
	3	Nämnder och bolag har en högre risknivå för området informationssäkerhet än vad som är adekvat för verksamheten	
	Konsekvens		
	3		

Kommentar

Risken kvarstår och följs upp i samband med ÅR 2020

Kontrollmoment

Namn
Samverkan och uppföljning

Status
▬

Kontrollansvarig
Stefan Schildt

Frekvens
Årsvis

Beskrivning
Risken begränsas genom en fördjupad samverkan med verksamheternas ledningar samt stärkt uppföljningsfunktion.

Kommentar
Följs upp i samband med ÅR 2020

Åtgärd

Namn	Startdatum	Slutdatum	Status	Effekt av åtgärd
Uppdatering av ledningssystemet för informationssäkerhet	2020-01-01	2021-06-30	●	■

Åtgärdsansvarig
Vesna Lucassi

Åtgärdsbeskrivning
Uppdatering av Region Stockholms ledningssystem för informationssäkerhet i syfte att öka prestanda

Kommentar
Under delåret har ett omfattande arbete skett med att uppdatera Region Stockholms ledningssystem för informationssäkerhet. Förslag på reviderade styrande dokument har tagits fram och remitterats till nämnder och bolag, och kravsamlingarna enligt Region Stockholms complianceprocess för området har uppdaterats. Arbete pågår även med att ta fram en regiongemensam vägledning som stöd för nämnders och bolags systematiska informationssäkerhetsarbete. Till följd av corona-pandemin har icke-kritiskt uppföljande arbete senarelagts, medan arbetet med att upptäcka och hantera sårbarheter i it-miljön har intensifierats genom

Åtgärd

riktade insatser. Arbete med att ytterligare stärka det samordnande arbetet inom Region Stockholms informationssäkerhetsråd kommer fortlöpa under hösten, med fokus på att behov inom informationssäkerhet på ett tydligare sätt relateras till nämnders och bolags verksamhetsmål.

Namn	Startdatum	Slutdatum	Status	Effekt av åtgärd
Informationssäkerhetsdialoger	2019-01-10	2021-01-31		

Åtgärdsansvarig
Vesna Lucassi

Åtgärdsbeskrivning
Intensifierade informationssäkerhetsdialoger med nämnder och bolag

Kommentar

Till följd av covid-19-pandemin har arbetet med informationssäkerhetsdialoger i nämnder och bolag senarelagts

Systematisk kompetensförsörjning - Kompetens och resurser matchar inte förändrade leveranskrav på Regionstyrelsen/regionledningskontoret

	Riskvärde	Riskbeskrivning	Riskägare
15756	9	Förändrade krav på RLK i och med budget ställer nya/andra krav på kompetens och resurser. Det i kombination med längre tider för att ersättningsrekryteringar leder till hög arbetsbelastning på befintlig personal. Högre konkurrens än förväntat om kompetens riskerar även att leda till högre lönekostnader.	Carina Lundberg Uudelepp
	Sannolikhet		
	3		
	Konsekvens	**Konsekvens**	
	3	Utebliven eller bristande leverans inom områden där kompetens eller resurser saknas.	

Kommentar

De insatser som krävts för att optimera effekten av organisationsförändringar och samlokalisering har inte varit möjliga då RLK inte haft förutsättningar att arbeta enligt plan pga covid-19. Det innebär att risken kvarstår och troligen även ökat något då nya förutsättningar uppkommit under pandemin med tex distansarbete.

Kontrollmoment

Namn
Bedömning i ledningsgrupp RLK

Status

Kontrollansvarig
Ulrika Sundquist

Frekvens
Löpande

Beskrivning
Samordning och samråd i RLK ledning av kompetensbehov utifrån uppdrag samt befintlig kompetens inom RLK och se över organisation och resurser.

Kommentar
Under delåret har ledningen haft fokus på att hantera konsekvenserna av pandemin.

Åtgärd

Namn	Startdatum	Slutdatum	Status	Effekt av åtgärd
Kartlägg och omprioritera kompetens och resurser	2019-01-28	2020-12-31		

Åtgärdsansvarig
Ulrika Sundquist

Åtgärdsbeskrivning
Kartläggning av områden där kompetens och/eller resurser saknas. Omprioriteringar av resurser.

Etablera nya effektivare arbetssätt där den samlade kompetensen på RLK tas tillvara på ett effektivare sätt.

Kommentar

De förändringarna som genomfördes 2019 samt omorganisationen som trädde i kraft 1 januari 2020 inklusive samlokalisering har inte haft möjlighet att nå sin fulla potential under delåret. Insatser som krävts för att optimera effekten har inte varit möjliga då RLK inte haft förutsättningar att arbeta enligt plan pga covid-19.

Namn	Startdatum	Slutdatum	Status	Effekt av åtgärd
Satsning på aktiviteter för kommunikation och delaktighet för chefer och medarbetare inom RLK	2020-08-25	2021-01-31		Ej bedömt

Åtgärdsansvarig
Ulrika Sundquist

Åtgärdsbeskrivning
Medarbetar- och chefsträffar. Husmöten för dialog om hållbara arbetssätt och god arbetsmiljö

Kommentar

NY ÅTGÄRD

RLK inte haft förutsättningar att genomföra de antal medarbetar- och chefsträffar som planerats pga covid-19.

Namn	Startdatum	Slutdatum	Status	Effekt av åtgärd
Stöd och utveckling av nya arbetssätt utvecklas och implementeras	2020-08-25	2020-12-31		Ej bedömt

Åtgärdsansvarig
Ulrika Sundquist

Åtgärdsbeskrivning
Arbete i aktivitetsbaserade lokaler parallellt med ökat behov av arbete hemifrån och på distans innebär behov av bättre och gemensamma rutiner och processer för uppföljning och arbetssätt samt bra IT-stöd.

Kommentar

NY ÅTGÄRD Aktuell maa ökad andel arbete hemifrån.

Bilaga C: Investeringar övrig verksamhet 2020–2029

Region Stockholm

Mkr	Dnr	Status	Utfall 2020 jan-aug	Prognos 2020	Budget 2020	Avvikelse 2020	Avvikelse 2020 (%)	Upparbet-ningsgrad 2020 (%)	Total ack. utfall	Total prognos	Total budget	Avvikelse total	Avvikelse total (%)	Total upp-arbetnings-grad (%)	Färdig-ställande (år)
Regionstyrelsen															
2.1. Genomförandebeslut regionfullmäktige															
2.1.1 Nyinvesteringar > 100 mkr															
Framtidens vårdinformationsmiljö (FVM)				0,0	70,0	70,0	100,0%	0,0%			1 200,0	1 200,0	100,0%	0,0%	
				0,0	70,0	70,0	100,0%	0,0%				0,0	0,0%	0,0%	
Ospecifierade objekt < 100 mkr															
Nyinvesteringar				**0,0**	0,0	0,0	100,0%	100,0%				0,0	0,0%	0,0%	
Ersättningsinvesteringar				**24,7**	29,7	5,0	16,8%	0,0%				0,0	0,0%	0,0%	
Summa Regionstyrelsen			**0,0**	**24,7**	**169,7**	**145,0**	**85,4%**	**0,0%**	0,0	0,0	**1 200,0**	**1 200,0**	**100,0%**	**0,0%**	
Summa Övrig verksamhet			**0,0**	**24,7**	**169,7**	**145,0**	**0,9**	**0,0**	**0,0**	**0,0**	**1 200,0**	**1 200,0**	**1,0**	**0,0**	

Region Stockholm

Övriga avsättningar, ansvarsförbindelser och tvister

Bilaga E1

Nämnd/Bolag **Regionledningskontoret** Period 2020-08-31

Belopp anges i kronor.

Legala Avsättningar

Avsättning avser [1]	IB 2020	Ianspråktaget under året	Återföring	Årets avsättning	UB	Tidpunkt då avsättning helt eller delvis skall återföras (ange år)	Upplysning om betydelsefulla antaganden som gjorts rörande framtida händelser som påverkat värderingen	Förväntad gottgörelse som har redovisats som tillgång [2]	Är avsättningen föremål för tvist (JA/NEJ)
Livsvarigt skadestånd/livränta	9 867 467	-185 296			**9 682 171**	senast 2044-03-31			Nej
Beräknad t o m 2044-03-31					**0**				
Personens 70-årsdag					**0**				
					0				
					0				
					0				
					0				
					0				
					0				
					0				
TOTALT	**9 867 467**	**-185 296**	**0**	**0**	**9 682 171**			**0**	

[1] Specifikation av varje enskilt förekommande avsättning och en förklaring till varför den uppkommit. Avsättningar för pensionsåtaganden inkluderas ej.

[2] Om del av eller hela det belopp som krävs för att reglera en avsättning förväntas bli ersatt av tredje part, ska en gottgörelse redovisas bara när det är så gott som säkert att denna kommer att erhållas om förpliktelsen regleras. Gottgörelsen ska redovisas som en tillgång i balansräkningen. Det belopp som redovisas för gottgörelsen får inte överstiga avsättningen.

Informella Avsättningar (endast bolagen)

Specificera typ av avsättning:	IB 2020	Ianspråktaget under året	Återföring	Årets avsättning	UB	Är avsättningen föremål för tvist (JA/NEJ)
					0	
					0	
					0	
					0	
					0	
					0	
					0	
					0	
					0	
TOTALT	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	

Ansvarsförbindelser

Specificera typ av ansvarsförbindelse	Belopp	Kommentar om osäkerheter beträffande beloppet eller tidpunkten för utbetalningar	Möjlighet att eventuell gottgörelse erhålls (belopp)	Är ansvarsförbindelsen föremål för tvist (JA/NEJ)
TOTALT	0		0	

Skuld för avslutade tvister

Specificera skuld	Belopp
TOTALT	0

Definitioner

Legal avsättning (legal förpliktelse)
En avsättning för en förpliktelse (åtagande) som härrör från ett kontrakt, lagstiftning eller annan laglig grund. (RKR Rek 9, BFNAR 2012:1)

Informell avsättning (informell förpliktelse)
En avsättning för en förpliktelse (åtagande) som härrör från ett företags handlande genom att företaget på grund av etablerad praxis, offentliggjorda riktlinjer eller ett tillräckligt detaljerat, aktuellt uttalande har visat externa parter att företag et påtar sig vissa skyldigheter och därigenom har skapat en välgrundad förväntan hos dessa parter om att det kommer att fullgöra sina skyldighet er. (BFNAR 2012:1)

Informella avsättningar finns inte i landsting och kommuner, avser endast bolag. Redovisas som ansvarsförbindelse i landsting et - se punkt c nedan.

Ansvarsförbindelse
a) en möjlig förpliktelse som härrör från inträffade händelser och vars förekomst kommer att bekräftas endast av att en eller fl era osäkra framtida händelser inträffar eller uteblir
b) en befintlig förpliktelse som härrör från inträffade händelser men som inte redovisas som skuld eller avsättning eftersom någon av följande förutsättningar gäller:
• det är inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen,
• förpliktelsens storlek kan inte beräknas med tillräcklig tillförlitlighet,
eller
c) en händelse som - på grund av etablerad praxis, offentliggjorda riktlinjer eller tillräckigt utförligt och aktuellt uttalande - har skapat en välgrundad förväntan hos externa parter att kommunen eller landstinget kommer att vidta åtgärder vilket kan komma att kräva ett utflöde av resurser, men som inte uppfyller villkoren för en förpliktelse enligt denna rekommendation. (RKR Rek 9)

Skuld för avslutad tvist
Om en rättsprocess är avslutad (t ex ett mål som är förlorat i första instans) och inget överklagande är aktuellt, är det kla rt vilket belopp som ska betalas och när. Gäller även i de fall ett myndighetsbeslut inte överklagas.

Uttalande från förvaltningsledningen

Stockholm den 21 september, 2020

Detta uttalande från förvaltningsledningen utgör ett väsentligt underlag för att ni som revisorer ska kunna uttala er om huruvida delårsrapporten för regionledningskontoret med bokslutsdatum 31 augusti 2020 (”bokslutsdagen”) har upprättats i enlighet med lagen om kommunal redovisning, rekommendationer utgivna av Rådet för kommunal Redovisning (RKR) samt anvisningar från regionledningskontoret, och ger en rättvisande bild av förvaltningens resultat för räkenskapsåret och ekonomiska ställning per bokslutsdagen.

Vi är medvetna om att revisorns granskning skall utföras i enlighet med god revisionssed i Sverige och att detta innebär att granskningen har utformats så att ni i första hand skall kunna avge ett omdöme om förvaltningens helårsrapport i sin helhet. Det innebär att era granskningsåtgärder har begränsats till vad som ansetts nödvändigt för detta ändamål.

Mot denna bakgrund bekräftar vi, utifrån vår kunskap och övertygelse och sedan vi gjort de undersökningar som vi funnit nödvändiga för att vi skulle vara fullt informerade, nedanstående uppgifter:

A. Delårsrapport och bokföring

1. Vi bekräftar att vi förstår ledningens ansvar för att delårsrapporten har upprättats i enlighet med tillämpligt regelverk. Det är vår uppfattning att delårsrapporten är upprättad i enlighet med angivna redovisningsprinciper och att den ger en rättvisande bild av nämndens resultat för perioden, ekonomiska ställning per balansdagen samt kassaflödet under perioden. Delårsrapporten innehåller inga väsentliga fel och inga väsentliga uppgifter har utelämnats. Inga väsentliga byten av redovisningsprinciper har skett under året som inte upplysts om i delårsrapporten.
2. De väsentliga redovisningsprinciper som tillämpats vid upprättande av delårsrapporten är beskrivna på ett ändamålsenligt sätt.
3. Vi anser att förvaltningen har ett system av interna kontroller som anpassats för att upprätta en delårsrapport utan väsentliga

felaktigheter, både till följd av oavsiktliga fel och till följd av oegentligheter.

4. Vi intygar att det utifrån vår kunskap om bokslutet inte föreligger några felaktigheter som är väsentliga, varken enskilt eller sammantaget, för delårsrapporten i sin helhet.

B. Oegentligheter

1. Vi är medvetna om att nämnden och ledning har ansvar för utformning, upprättande och vidmakthållande av en intern kontrollstruktur för att förebygga och upptäcka oegentligheter.
2. Vi har informerat er om resultaten från vår bedömning av risken för att delårsrapporten skulle kunna innehålla väsentliga fel till följd av oegentligheter.
3. Det har inte kommit till vår kännedom att förvaltningsledningen eller någon annan medarbetare med arbetsuppgifter inom den interna kontrollstrukturen har varit inblandad i några oegentligheter. Det har inte heller kommit till vår kännedom att övrig personal varit inblandad i oegentligheter som kan komma att väsentligt påverka delårsrapporten. Vi har inte heller fått kännedom om några anklagelser om finansiella felaktigheter, inklusive kända oegentligheter och misstänkta oegentligheter (oberoende av källa och inkluderar anklagelser från s.k. ”whistle-blowers”) som skulle kunna påverka delårsrapporten väsentligt eller på annat sätt påverka förvaltningens finansiella rapportering.

C Överensstämmelse med lagar och förordningar

1. Vi har informerat er om samtliga kända faktiska eller befarade överträdelser av lagar och förordningar, i den mån sådana förekommit, vars effekter har beaktats vid upprättande av delårsrapporten.

D Tillhandahållen information och bekräftelse om fullständighet i information och transaktioner

1. Vi har tillhandahållit
   - Tillgång till all information, såsom räkenskapsmaterial och annan dokumentation, som är av betydelse för upprättande av delårsrapporten. Ni har också beretts tillfälle att intervjua de personer ni bedömt som nödvändiga för att erhålla revisionsbevis.
   - Annan information som ni har efterfrågat för revisionsändamål.
2. Samtliga affärshändelser har registrerats i den bokföring som ligger till grund för delårsrapporten.

3. Ni har fått tillgång till samtliga protokoll från nämndens och utskottens möten. Ni har också fått tillgång till samtliga väsentliga avtal och överenskommelser.
4. Vi intygar att vi lämnat fullständiga uppgifter avseende närstående parter. Vi har lämnat upplysningar om förvaltningens samtliga närstående parter och alla transaktioner med närstående parter som vi känner till. Transaktioner med närstående parter är redovisade på tillbörligt sätt i delårsrapporten. Informationen i därtill hörande tilläggsupplysningar har utformats på ändamålsenligt sätt.
5. Vi anser att de väsentliga antaganden som använts vid bedömningsposter i redovisningen är rimliga.
6. Vi har informerat er om, och förvaltningen har fullgjort, samtliga kontraktsenliga åtaganden som kan ha en väsentlig effekt på delårsrapporten i händelse av överträdelse. Informationen omfattar alla lånevillkor, övriga villkor eller andra krav som hänför sig till samtliga utestående skulder.

E. Tillgångar och skulder samt poster inom linjen

1. Vi bekräftar att de tillgångar och skulder som redovisats i balansräkningen är rätt klassificerade och värderade. Vidare bekräftar vi också att det inte föreligger information som innebär att ytterligare tillgångar, skulder, poster inom linjen eller upplysningar och risker skulle ha redovisats/lämnats i delårsrapporten.
2. Inga förändringar planeras eller övervägs som skulle kunna medföra väsentliga förändringar i värderingen av balansposter eller klassificeringen av tillgångar och skulder i delårsrapporten.
3. Alla skulder och ansvarsförbindelser, inklusive de som omfattas av skriftliga eller muntliga garantier, är redovisade på tillbörligt sätt. Informationen i därtill hörande tilläggsupplysningar har utformats på ändamålsenligt sätt.
4. Det föreligger inga civilrättsliga tvister eller andra rättsliga krav, inklusive krav på skatter eller avgifter, som skulle kunna komma att påverka delårsrapporten utöver de som redovisats eller framgår av annan information i delårsrapporten.
5. Vi har redovisat och/eller upplyst om alla skulder som hänför sig till tvister och krav, både faktiska och möjliga, se specifikation i bilaga E1 till delårsrapporten.

2020-09-21

F. Ersättningar till nämnd och ledande befattningshavare

Inga ersättningar har utgivits och inga avtal om framtida ersättningar till nämnd eller ledande befattningshavare föreligger, utöver vad som redovisats i delårsrapporten.

Vi bekräftar, utifrån vår bästa kunskap och övertygelse, följande:

- Det finns inga muntliga avtal om ersättningar till våra ledande befattningshavare som ni inte skriftligt fått information om.

G. Händelser efter balansdagen

1. Det har inte förekommit några händelser efter periodens slut som kräver ändring av eller upplysning i delårsrapporten eller i tilläggsupplysningarna.

Med vänlig hälsning

Carina Lundberg Uudelepp
Förvaltningschef

Katarina Holmgren
Ekonomidirektör

Rapport 2020:xx

Länsstyrelsen
Stockholm

Ett jämställt Stockholm

Länsstrategi för jämställdhetsintegrering 2021–2026

INNEHÅLL

INLEDNING **4**

STOCKHOLMS LÄNS **6**

PRIORITERADE **6**

JÄMSTÄLLDHETSMÅL **6**

1 En jämn fördelning av makt och inflytande 8

2 Ekonomisk jämställdhet 12

3 Jämställd utbildning 16

4 Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet 20

5 Jämställd hälsa 24

6 Mäns våld mot kvinnor ska upphöra 28

REFERENSLISTA **33**

För mer information kontakta
enheten för social utveckling
Tfn: 010-223 10 00

Foto: Mostphotos
Utgivningsår: 2020
ISBN: 978-91-xxxxxxxxxx

Du hittar rapporten på vår webbplats
www.lansstyrelsen.se/stockholm

FÖRORD

xxxxxxxxxx

Stockholm xx x xx

xxxxxx
Landshövding
Länsstyrelsen i
Stockholms län

INLEDNING

Syftet är att strategin ska skapa förutsättningar för samverkan och kunna användas av aktörer i länet, som verktyg i både deras interna och externa arbete.

Kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det är det övergripande målet för Sveriges jämställdhetspolitik. Målet har brutits ned i följande sex delmål:

1. En jämn fördelning av makt och inflytande
2. Ekonomisk jämställdhet
3. Jämställd utbildning
4. Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet
5. Jämställd hälsa
6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Jämställdhetsintegrering innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska ingå i allt beslutsfattande på alla nivåer, för att politiken ska förverkliga jämställdhet i hela samhället. Med utgångspunkt i de nationella jämställdhetspolitiska delmålen, tar denna strategi sikte på förhållandena i just Stockholms län. Syftet är att strategin ska skapa förutsättningar för samverkan och kunna användas av aktörer i länet, som verktyg i både deras interna och externa arbete. Med andra ord kan strategin användas i det interna arbetet, till exempel som stöd i beslut som rör den egna organisationen, verksamhetens arbetssätt, rutiner och insatser till de egna medarbetarna såsom arbetsmiljö och kompetensutveckling. I det externa arbetet kan den användas till exempel genom att ha den som stöd i arbetet inom ramen för den offentliga service eller tjänst som aktören tillhandahåller. För att de jämställdhetspolitiska delmålen ska få full genomslagskraft i länet, uppmuntras alla aktörer i länet, såväl offentliga som privata, att förverkliga strategin i sina verksamheter.

SÅ HAR STRATEGIN TAGITS FRAM

Länsstrategin för jämställdhetsintegrering (2021–2026) är en revidering av länsstrategin för jämställdhetsintegrering (2018–2020). Under ledning av Länsstyrelsen, har representanter från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Länsstyrelsen Stockholm, Polismyndigheten och Region Stockholm utgjort en strategigrupp som träffats regelbundet för att ta fram den förra och den nya reviderade länsstrategin.

Den nya strategin bygger följaktligen på det arbete som företogs i samband med framtagandet av den förra länsstrategin (2018–2020). En nuläges- och behovsanalys av jämställdheten i länet togs fram för att utreda angelägna frågor inom Stockholms län.[1] Analysen gjordes genom att sammanställa existerande data och rapporter om läget i länet inom en rad olika områden. Med de nationella jämställdhetspolitiska målen som utgångspunkt beskrevs hur situationen utvecklats under de år som gått sedan den tidigare strategin (2014–2018) togs fram och vilka nya problemområden som uppstått och kunnat identifieras. I systematiska diskussioner utifrån analysen, prioriterade strategigruppen ett fåtal områden under vart och ett av de nationella jämställdhetspolitiska målen. För att få in synpunkter och nya perspektiv från fler aktörer än de som ingått i strategigruppen, anordnades under arbetet även ett öppet forum och ett samråd. Utöver strategigruppen, deltog bland annat kommuner och frivilligorganisationer i dessa sammankomster.

I det efterföljande arbetet med att revidera och ta fram den nya strategin har varje organisation i strategigruppen bidragit med att utifrån om-

1 Länsstyrelsen Stockholm (2017) Nuläges- och behovsanalys inför ny länsstrategi för jämställdhetsintegrering, Fakta 2017:7.

1 ***En jämn fördelning av makt och inflytande***

2 ***Ekonomisk jämställdhet***

3 ***Jämställd utbildning***

4 ***Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet***

5 ***Jämställd hälsa***

6 ***Mäns våld mot kvinnor ska upphöra***

världsbevakning och organisationens arbetsfält, uppdatera texten så att den innefattar sådant som har förändrats och utvecklats sedan den förra strategin togs fram. Det sjätte delmålet är det delmål som har genomgått störst förändring. Sedan 1 januari 2020 finns en regional strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. De åtta mål som den strategin utgörs av har inkorporerats även i denna strategi som prioriteringar för fortsatt arbete.

Vad gäller strukturen i strategin, har ett antal faktorer legat till grund för utformningen. När ett utvecklingsområde valts ut som en prioritering för Stockholms län har det formulerats för att visa vilken typ av arbete som det behövs mer av, snarare än mindre. I de flesta fall har följaktligen positiva formuleringar valts istället för negativa. För att kontextualisera prioriteringarna i strategin ges under varje delmål en kort problembeskrivning som fokuserar dels på den situation som utgör själva problemet, dels på de normer som bidrar till att upprätthålla situationen.

Strategin har även tagits fram utifrån ett normmedvetet och intersektionellt perspektiv. Det normmedvetna perspektivet innebär att urvalet av strategins prioriteringar har gjorts med hänsyn till skillnader och variation inom grupperna män och kvinnor. Med ett intersektionellt perspektiv vidgas begreppet jämställdhet ytterligare till att handla om mer än bara kön. I och med detta perspektiv är det viktigt att ta i beaktande att olika maktordningar, såsom ålder, etnicitet, religion, sexuell läggning, funktionalitet, klass, könsidentitet och könsuttryck, samspelar.

STOCKHOLMS LÄNS
PRIORITERADE JÄMSTÄLLDHETSMÅL

1 *En jämn fördelning av makt och inflytande*

- Öka kvinnors tillit och delaktighet i demokratin.
- Stärk samhällets stöd och skydd mot försök att minska kvinnors inflytande.

2 *Ekonomisk jämställdhet*

- Minska könssegregeringen på arbetsmarknaden.
- Utjämna könsskillnaden i sysselsättning.
- Minska löne- och pensionsskillnaderna mellan kvinnor och män.
- Främja likabehandling på arbetsmarknaden.

3 *Jämställd utbildning*

- Minska könssegregeringen i utbildningssystemet.
- Förändra könsstereotypa normer för att skapa lika villkor och möjligheter i skolan.
- Utjämna olikheter mellan könen och olika geografiska områden i länet när det gäller utbildning.

4 *Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet*

- Öka mäns deltagande i och nyttjande av offentligt stöd till föräldrar.
- Öka kunskap och kännedom om fördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och dess effekter.
- Utjämna de inomregionala skillnaderna i användning av offentlig omsorg.

5 *Jämställd hälsa*

- Öka jämställdheten och jämlikheten i hälso- och sjukvården.
- Utjämna inomregionala, hälsomässiga olikheter mellan könen i länet.
- Sätt in tidiga insatser mot den psykiska ohälsan och beakta särskilt de könsskillnader som finns.

6 *Mäns våld mot kvinnor ska upphöra*

- Myndigheter och aktörer arbetar våldsförebyggande.
- Våldsutövare har tillgång till återfallsförebyggande insatser utifrån sina behov.
- Myndigheter och aktörer arbetar aktivt för att upptäcka våldsutsatta vuxna och barn samt våldsutövare.
- Våldsutsatta vuxna och barn har tillgång till insatser utifrån sina behov.
- Rättsvårdande myndigheter håller god kvalitet i utredningar och rättsprocesser.
- Våldsutsatta vuxna och barn medverkar i brottsutredningar.
- Myndigheter och aktörer arbetar med systematisk kunskapsutveckling.
- Myndigheter och aktörer använder metoder och insatser som vilar på evidens och/eller på beprövad erfarenhet.

1

EN JÄMN FÖRDELNING AV MAKT OCH INFLYTANDE

Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.

PROBLEMBESKRIVNING

Makten i Sverige och Stockholms län är ojämnt fördelad. Kön, ålder och ursprung är bara några av de faktorer som påverkar maktfördelningen – både den formella och informella. Till formell makt hör exempelvis representation i beslutsfattande organ och i näringslivet. Könsskillnaderna i tillgång till formell makt har minskat under de senaste åren, men på vissa områden går utvecklingen långsamt. På de ledande positionerna i näringslivet är män fortsatt kraftigt överrepresenterade.[2] Informell makt handlar om våra möjligheter att delta i att påverka föreställningar, tankar och idéer om oss själva och vårt samhälle. Det gäller till exempel utrymme i kultur och medier. Rapport visar att kvinnor upptar bara en tredjedel av medieutrymmet i Sverige.[3]

Under lång tid har män dominerat positioner som ledare och beslutsfattare. Det har lett till att ledarskap och auktoritet har associerats till maskulinitet.[4] Normer kring ledarskap och kön bidrar till att upprätthålla den ojämna maktfördelningen i samhället. Normerna påverkar också hur offentliga uttalanden värderas utifrån kön, vilket kan förklara varför kvinnors representation i medier fortfarande är låg. När överrepresentationen av män har utmanats har detta lett till motreaktioner, inte minst på sociala medier.

För Stockholms län omfattar strategin därför följande prioriteringar:

- Öka kvinnors tillit och delaktighet i demokratin.
- Stärk samhällets stöd och skydd mot försök att minska kvinnors inflytande.

2 Regeringens skrivelse 2016/17:10, Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid.

3 Edström, M.; Jacobsson, J. och Allt är Möjligt (2016) Räkna med kvinnor. Global Media Monitoring Project 2015. Nationell rapport Sverige, s. 21ff.

4 Wahl m.fl. (2001). Det ordnar sig. Teorier om organisation och kön, kap. 5.

OFFENTLIG SERVICE OCH MYNDIGHETERNAS INTERNA ARBETE

Målet om jämn fördelning av makt och inflytande är relevant i flera typer av offentlig service. Alla myndigheter berörs på något sätt då de är ansvariga för att medborgarna ska känna förtroende för och känna sig representerade av det offentliga. Detta inkluderar till exempel att fatta rättssäkra beslut i handläggning och att säkerställa att ingen diskriminering förekommer. Flera myndigheter, såsom Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, har tydliga roller i att främja medborgarnas självständighet genom arbete och därigenom deras möjlighet att kunna ta plats på de arenor som de finns och verkar inom. Skydd från hot och våld är ytterligare en viktig del i upprätthållandet av ett demokratiskt och jämställt samhälle. I detta är brottsbekämpning en central del.

För myndigheternas interna arbete, det vill säga de insatser som riktas till de egna anställda, är delmålet om makt och inflytande relevant på flera sätt. För att uppnå målet behöver till exempel de anställda ha kunskap om hur strukturer och normer påverkar erbjudandet av service.

Som arbetsgivare kan myndigheterna därför erbjuda exempelvis utredningsmetodik, metodstöd och ytterligare kompetensutveckling inom området. Jämställdhetsbudgetering är också en viktig del av att tillämpa jämställdhetsintegrering i budgetarbetet. Det innebär att jämställdhetseffekterna av organisationens arbete utvärderas, och att inkomster och utgifter planeras i syfte att främja jämställdhet.[5] Myndigheterna har dessutom ett ansvar att se till att det inte finns någon diskriminering vid rekrytering. Det bör också finnas möjligheter för de anställda att engagera sig politiskt, vilket arbetsgivaren kan underlätta genom att exempelvis bevilja ledighet för politiska aktiviteter.

5 http://www.jamstall.nu/verktygslada/gender-budgeting/. För ytterligare verktyg för jämställdhetsintegrering se http://www.jamstall.nu/verktygslada/verktyg-a-o/

PRIORITERINGAR FÖR STOCKHOLM

Öka kvinnors tillit och delaktighet i demokratin
Det politiska inflytandet är inte jämnt fördelat, varken i riket eller i Stockholms län. Klyftan mellan dem som deltar och dem som inte deltar har vidgats.[6] Högutbildade och socioekonomiskt resursstarka män är överrepresenterade bland aktiva och beslutsfattande i civilsamhället och politiska partier. Av de som valdes till kommunfullmäktige i Stockholms län 2018 var 45 procent kvinnor och 55 procent män. Könsfördelningen i Landstingsfullmäktige är 50 procent kvinnor och 50 procent män. I Landstingsstyrelsen är motsvarande siffror 53 procent män och 47 procent kvinnor.[7] Nationell data visar att partierna också har allt svårare att locka unga, utrikes födda och personer från socioekonomiskt utsatta bostadsområden.[8] Väljargrupper som upplever sig vara uteslutna från det politiska beslutsfattandet kan tappa tilltron till demokratin. Bättre representativitet skulle ge medborgare i flera grupper fler folkvalda att identifiera sig med. I och med att fler perspektiv på så vis skulle nå in i de demokratiska församlingarna, skulle dessa institutioners legitimitet också öka. Delaktighet handlar inte bara om att vara aktiv, utan också att ha förutsättningar för att kunna fortsätta vara det.

Många avhopp kan vara problematiskt då det kan vara en indikation på undermåliga förhållanden i kommunpolitiken, vilket utgör ett allvarligt demokratiskt problem. Enligt Brottförebyggande Rådet (BRÅ) uppger var tredje förtroendevald (30 %) att de utsattes för trakasserier, hot eller våld under 2018, vilket är den högsta nivån sedan BRÅ började mäta utsatthet bland förtroendevalda.[9] Hot och trakasserier står för den främsta ökningen. Det är en större andel kvinnor än män som uppger att angreppen mot dem är av sexuell karaktär.

För att alla länets invånare ska kunna delta på lika villkor krävs att fler ges rätt förutsättningar, inte bara för att börja delta, men för att långsiktigt kunna utnyttja sina medborgerliga rättigheter. Ökad tillit och delaktighet skulle innebära större möjligheter att utöva makt och inflytande på lika villkor. För individen är det en fråga om att kunna göra sin röst hörd liksom en fråga om självförverkligande. För att åstadkomma ökad tillit och delaktighet i demokratin i Stockholms län behövs också förbättringar på andra områden, såsom i utbildningssystemet för att etablera en stabil tilltro till demokratin hos unga. På så vis är denna prioritering kopplad till delmålet om jämställd utbildning. Det är dessutom viktigt att upprätthålla förtroendet för det offentliga och förmågan att leverera offentliga tjänster på ett likvärdigt sätt i hela länet. Prioriteringen har därmed även en koppling till de prioriteringar som berör utjämnande av inomregionala skillnader i länet.

Stärk samhällets stöd och skydd mot försök att minska kvinnors inflytande

Ett allvarligt hinder för att uppnå en jämställd fördelning av makt och inflytande är de grupper i samhället vars motiv är just att begränsa andra gruppers inflytande. I en studie från 2019 uppgav tre av tio förtroendevalda att de har utsatts för hot, våld eller trakasserier i samband med sitt politiska uppdrag under valåret 2018, en ökning från föregående mätning.[10] Bland förtroendevalda överlag fanns ingen skillnad i andelen utsatta kvinnor och män. Däremot var förtroendevalda kvinnor som innehade ordförandeposter och kvinnor som var exponerade, exempelvis genom att vara aktiva på internet och i sociala medier, eller som var kända hos allmänheten, i högre grad utsatta än män i samma position. Trots att studien hade ett nationellt fokus kan dessa förhållanden även antas råda i Stockholms län.

6 SOU 2016:5 Låt fler forma framtiden! Betänkande av 2014 års Demokratiutredning – Delaktighet och jämlikt inflytande.
7 SCB och Länsstyrelsen i Stockholm (2018) På tal om kvinnor och män – Stockholms län 2018, s. 64.
8 SOU 2016:5 Låt fler forma framtiden! Betänkande av 2014 års Demokratiutredning – Delaktighet och jämlikt inflytande., s.186.
9 Brottsförebyggande rådet (2019) Politikernas trygghetsundersökning. Förtroendevaldas utsatthet under valåret 2018
10 SOM-institutet (2017) Svensk samhällsoro. Göteborgs Universitet.

För att alla länets invånare ska kunna delta på lika villkor krävs att fler ges rätt förutsättningar, inte bara för att börja delta, men för att långsiktigt kunna utnyttja sina medborgerliga rättigheter.

UTKAST

När det gäller makt att forma sitt eget liv har i rikstäckande opinionsundersökningar allt fler angett att de upplever ökad främlingsfientlighet som ”mycket oroande”, och frågan utgör idag ett av befolkningens främsta orosområden.[11] Den senaste rapporten om hatbrott från Brottsförebyggande rådet visade också att främlingsfientliga, antisemitiska, islamofobiska, kristofobiska och andra antireligiösa hatbrott har ökat i hela riket.[12] Främlingsfientlighet och kvinnofientlighet är ofta nära sammankopplat, vilket visats i flera internationella studier.[13]

Det förekommer hedersrelaterad kontroll av, framför allt, flickor och kvinnor i grupper med starka normer om släktens eller familjens heder. Frågan har varit omdebatterad under en längre tid både i riket och lokalt i länet och antalet utsatta för hedersrelaterat våld eller förtryck i hela landet har uppskattats till cirka 100 000.[14] För Stockholms län finns ingen tillförlitlig data över problemets omfattning, men det finns anledning att utgå ifrån att problemet är relativt utbrett även här.

Stärkt stöd och skydd från samhället är viktigt för att kunna arbeta mot försök att minska kvinnors inflytande. På samhällsnivå finns en risk att demokratin urholkas om samhället tillåter systematiska kränkningar utifrån kön. Denna prioritering är också nära knuten till målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra, då särskilda insatser kan krävas för att förebygga ideologiskt drivet hot och våld.

11 Brottsförebyggande rådet (2019) Hatbrott 2018.
12 Se exempelvis Zick, A.; Küpper, B. och Hövermann, A. (2011) Intolerance, Prejudice and Discrimination – A European Report. Friedrich-Ebert-Stiftung.
13 SOU 2014:49 Våld i nära relationer – en folkhälsofråga. Förslag för ett effektivare arbete, s. 221.
14 SOU 2014:49 Våld i nära relationer – en folkhälsofråga. Förslag för ett effektivare arbete, s. 221.

2

EKONOMISK JÄMSTÄLLDHET

Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

PROBLEMBESKRIVNING

Kvinnor och män har olika ekonomiska förutsättningar. Generellt sett har män det bättre ekonomiskt ställt än kvinnor. Den personliga ekonomin är tätt sammankopplad med utbildning och arbete, och för att åstadkomma ekonomisk jämställdhet behöver därför möjligheterna att tillgodogöra sig utbildning och förutsättningarna för att förvärvsarbeta vara jämställda.

Även om klyftorna minskat råder fortsatt avsevärda skillnader i mäns och kvinnors förutsättningar att etablera sig, stanna kvar och utvecklas i arbetslivet och som företagare. Kvinnor och män är idag koncentrerade i olika sektorer och branscher av arbetsmarknaden och har dessutom visat sig ha olika möjligheter att förena arbete och familj samt att behålla hälsan i arbetet.

Det faktum att den svenska arbetsmarknaden är så pass uppdelad efter kön kan förklaras av normer om vilket kön som passar för ett visst yrke. Med dessa normer följer även att olika yrken med liknande kvalifikationskrav värderas olika, och därmed finns även risk för potentiell diskriminering av de som verkar inom ett yrke eller på en position som inte följer könsnormen. Kulturen i en organisation eller bransch kan också ta sig uttryck i en idealbild av medarbetaren, med tillhörande både sakliga och osakliga personliga egenskaper och uttryck, som kan betraktas som stereotyper.[15] Sådana stereotyper omfattar inte bara kön utan även förväntningar på bland annat etnicitet, sexualitet och funktionalitet. Detta kan leda till diskriminering, som är ett allvarligt hinder för att åstadkomma ekonomisk jämställdhet för alla.

För Stockholms län omfattar strategin därför följande prioriteringar:

- Minska könssegregeringen på arbetsmarknaden.
- Utjämna könsskillnaden i sysselsättning.
- Minska löne- och pensionsskillnaderna mellan kvinnor och män.
- Främja likabehandling på arbetsmarknaden.

15 Diskrimineringsombudsmannen (2016). Hundra möjligheter att rekrytera utan att diskriminera – det här visar forskningen, s. 12.

OFFENTLIG SERVICE OCH MYNDIGHETERNAS INTERNA ARBETE

Den offentliga service som har tydligast koppling till målet om ekonomisk jämställdhet är den som syftar till att stödja individen för att uppnå ekonomisk självständighet genom arbete. Utbildning, förmedling av och förberedelser inför arbete är viktiga delar, liksom rehabilitering och ekonomiskt stöd i perioder då arbete inte är möjligt. För detta krävs bland annat korrekt rättstillämpning, riktiga beslut om ersättning och väl utformade stöd som gör att alla kan leva på sin inkomst eller få ekonomiskt stöd och inte blir beroende av till exempel sin partner. Indirekt har myndigheterna inflytande över det allmänna samtalet genom att sprida kunskap till såväl privatpersoner som sakkunniga och beslutsfattare om faktorer som påverkar delmålet om ekonomisk jämställdhet, exempelvis om arbetsmarknads- och näringslivsutveckling, sjukskrivningsmönster, uttag av föräldrapenning och vård av barn.

Myndigheternas interna arbete för att uppnå målet om ekonomisk jämställdhet utgörs bland annat av att utarbeta arbetssätt och metoder för att skapa och sprida kunskap om hur man kan arbeta för att utjämna könsskillnader och ge kvinnor och män lika möjligheter att få arbete, utbildning eller stöd. Jämställdhetsbudgetering är också en viktig del av att tillämpa jämställdhetsintegrering i budgetarbetet. Det innebär att jämställdhetseffekterna av organisationens arbete utvärderas, och att inkomster och utgifter planeras i syfte att främja jämställdhet.[16] Som arbetsgivare måste myndigheterna aktivt arbeta för att åtgärda osakliga löneskillnader och förebygga sjukskrivningar, samt arbeta aktivt i rekryteringar för att myndigheten ska kunna uppnå en jämn fördelning mellan kvinnor och män, samt bättre kunna spegla samhällets mångfald. Goda arbetsvillkor är viktigt för att säkra ett långt, utvecklande och hälsosamt arbetsliv. Detta innebär exempelvis att underlätta för anställda att kombinera betalt och

16 http://www.jamstall.nu/verktygslada/gender-budgeting/. För ytter- ligare verktyg för jämställdhetsintegrering se http://www.jamstall.nu/ verktygslada/verktyg-a-o/.

obetalt arbete, och att ha rutiner som säker ställer att kompetensutveckling erbjuds de anställda på ett jämställt sätt.

PRIORITERINGAR FÖR STOCKHOLM

Minska könssegregeringen på arbetsmarknaden

Arbetsmarknaden är kraftigt könssegregerad i Stockholms län, liksom i riket överlag. Det finns ett tydligt samband där kvinnodominerade sektorer och yrkesgrupper är förknippade med betydligt lägre lönenivåer än mansdominerade sådana. År 2018 var de största yrkesgrupperna bland länets kvinnor kontorsassistenter/sekreterare, butikspersonal och grundskollärare/fritidspedagoger/förskollärare. Under samma period var de största yrkesgrupperna bland länets män IT-arkitekter/systemutvecklare/testledare, för säkringsrådgivare/företagssäljare/inköpare och butikspersonal.[17] Könsuppdelningen är tydlig även på sektorsnivå. I länet arbetar 72 procent av alla kvinnor inom näringslivet och 28 procent i offentlig sektor, jämfört med 88 respektive 12 procent av männen. När det gäller företagande finns också stora könsskillnader i länet och endast en tredjedel av företagen i Stockholms län leds av kvinnor.[18]

En minskad segregering på arbetsmarknaden skulle bidra till att utjämna de ekonomiska klyftorna mellan män och kvinnor och följaktligen öka den ekonomiska jämställdheten. På samhällsnivå finns även potential att minskad könssegregering skulle resultera i bättre kompetensförsörjning om arbetskraften blev mindre styrd av de könsnormer som många yrken präglas av. En sådan utveckling skulle också göra individen mer fri att välja yrkesinriktning utan att mötas av fördomar kopplade till kön. För att åstadkomma minskad arbetsmarknadssegregering behöver dock förändringar av normer ske tidigt i medborgarnas liv.

På så vis är prioriteringen kopplad till delmålet om jämställd utbildning i allmänhet och prioriteringarna om minskad könssegregering i utbildningsystemet och förändrade könsnormer i synnerhet.

Utjämna könsskillnaden i sysselsättningsgrad

Stockholms län har rikets högsta sysselsättningsgrad. Sysselsättningen (20–64 år) är däremot lägre bland kvinnor (79 procent) jämfört med män (81 procent). Skillnaden mellan könen är ännu större inom gruppen utrikes födda. Inrikes födda mäns sysselsättningsgrad uppgår till 85 procent, vilket kan jämföras med 86 procent bland inrikes födda kvinnor. Utrikes födda män har en förhållandevis hög sysselsättning (70 procent), vilket är drygt fem procentenheter högre än bland utrikes födda kvinnor (65 procent).[19]

Sysselsättning är avgörande för den personliga ekonomin. Om könsskillnaderna i sysselsättning minskade skulle också inkomstklyftorna minska och den ekonomiska jämställdheten öka. För individen är arbetslöshet förknippat med en rad andra problem, såsom sämre hälsa och välbefinnande, vilket gör att prioriteringen är kopplad till delmålet om jämställd hälsa, och framförallt behovet av att utjämna könsskillnaderna i hälsa i olika delar av länet. Arbetskraftsdeltagande är dessutom tätt sammankopplat med ansvaret för det obetalda arbetet. En jämnare fördelning av hem- och omsorgsarbete skulle också utjämna möjligheterna att förvärvsarbeta.

Minska löne- och pensionsskillnaderna mellan kvinnor och män

Stockholms län har de högsta inkomstnivåerna i hela landet. Men samtidigt som länets såväl kvinnor som män har förhållandevis höga förvärvsinkomster har länet också de största könsskillnaderna i inkomst. Män har en betydligt högre inkomst än kvinnor och 2016 tjänade de i snitt 90 000 SEK mer om året. Även median inkomsten skiljer sig markant (306 000 SEK för länets kvinnor jämfört med 360 000 SEK för männen). En mycket högre andel män jämfört med kvinnor har vad som klassas som höga inkomster. Det är också vanligare bland kvinnor än bland män att ha vad som klassas som låga inkomster.[20]

Inkomstskillnaderna kan förklaras av en rad olika faktorer. Förutom könssegregeringen av

17 På tal om kvinnor och män – Stockholms län 2018, s. 37 ff.
18 Ibid, s. 44 ff.
19 Ibid, s. 33 ff.
20 Ibid, s. 50.

Om könsskillnaderna i sysselsättning minskade skulle också inkomstklyftorna minska och den ekonomiska jämställdheten öka.

arbetsmarknaden som beskrivits ovan är det också mycket vanligare att kvinnor arbetar deltid. Även om skillnaden mellan män och kvinnors deltidsarbete minskat något så går det långsamt. År 1990 arbetade 71 procent av kvinnorna i länet heltid och år 2017 har andelen ökat till 76 procent. Bland män i länet har andelen under samma år minskat från 92 procent till 88 procent.[21] Kvinnor är också långtidssjukskrivna i större utsträckning än män, vilket bidrar till ökade inkomstklyftor. Kön är dock inte den enda dimensionen som är tydlig när det gäller inkomstklyftor. Inrikes födda har det i regel bättre ställt än utrikes födda och personer som lever i par har bättre ekonomi än ensamstående.

Att utjämna könsskillnader i löner och pensioner skulle direkt påverka den ekonomiska jämställdheten då inkomst från arbete är de allra flesta svenskars primära inkomstkälla. För individen är inkomsterna avgörande för den egna självständigheten och att slippa vara beroende av en partner eller familj. I och med att hälsa är en förutsättning för förvärvsarbete är prioriteringen tydligt kopplad till delmålet om jämställd hälsa, och i synnerhet prioriteringen att förbättra den psykiska hälsan som både nationellt och i länet står för en allt större del av sjukskrivningarna. Inkomster från arbete påverkas också av fördelningen mellan betalt och obetalt arbete och prioriteringen hänger på så vis även samman med delmålet om jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.

Främja likabehandling på arbetsmarknaden

Ett stort hinder för att kvinnors och mäns ekonomiska ställning ska bli jämställd är diskriminering. Föreställningar om hur kompetent en person förväntas vara baseras ofta på faktorer som kön, etnicitet, ålder eller funktionsvariation. Det är välbelagt att diskriminering vid rekrytering är vanligt förekommande,[22] men även ojämlika möjligheter till interna karriärprogressioner och ojämlika möjligheter att få kompetensutveckling är också exempel på diskriminering. Vad gäller det senare har studier visat att den anställdas kön påverkar hur en arbetsgivare ser på dess kompetensutveckling. I en undersökning från 2016 framkom att män i högre grad kompetensutvecklar sig genom externa privata kurser, medan kvinnor i högre grad följer och lär av kollegor. Männen upplevde sig också ha större inflytande över sin kompetensutveckling.[23]

Liksom när det gäller könssegregeringen av arbetsmarknaden finns mycket som tyder på att det finns effektivitetsvinster att göra på att minska förekomsten av diskriminering på grund av kön. En sådan minskad diskriminering skulle öka den ekonomiska jämställdheten genom att fler skulle ges möjlighet att förvärvsarbeta och genom att osakliga löneskillnader skulle minska. Diskriminering förekommer på långt fler arenor än bara arbetsmarknaden och effektivt arbete för att motverka fördomar behöver sannolikt påbörjas tidigt, redan i skolåldern. Därmed finns en tydlig koppling mellan denna prioritering och delmålet om jämställd utbildning, och i synnerhet med prioriteringen att förändra könsstereotypa normer.

21 Ibid, s. 36.

22 Oxford Research (2012) Forskningsöversikt om rekrytering i arbetslivet. Forskning som publicerats vid svenska universitet och högskolor sedan år 2000.

23 Unionen (2016) Kompetensutvecklingsbarometer – En undersökning av tjänstemäns kompetensutveckling i uppfattning och praktik, s. 22, 26.

3

JÄMSTÄLLD UTBILDNING

Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.

PROBLEMBESKRIVNING

Flickor klarar sig i allmänhet bättre i skolan än pojkar men är i regel mer stressade. Möjligheter att tillgodogöra sig utbildning är något som påverkar en människas liv i en lång rad avseenden och har visat sig ha effekter på allt från inkomst till inflytande i samhället och hälsa. Det är också en viktig faktor i en persons självständighet och självförverkligande. Könssegregeringen i gymnasierna är fortsatt stark och könsspecifika förväntningar på hur flickor respektive pojkar ska bete sig i skolan har negativa effekter oavsett kön. Nuvarande maskulinitetsnormer innehåller en antipluggkultur som hindrar pojkar från att lyckas i skolan.[24] Samtidigt drabbas flickor av stress över prestationer och förväntningar som också kan ha sin grund i könsnormer och kan påverka deras psykiska hälsa negativt. På samma sätt som när det gäller könssegregeringen på arbetsmarknaden kan också den tydliga könsuppdelningen i gymnasiet förklaras av normer om vilket kön som passar för ett visst yrke.

För Stockholms län omfattar strategin därför följande prioriteringar:

- Minska könssegregeringen i utbildningssystemet.
- Förändra könsstereotypa normer för att skapa lika villkor och möjligheter i skolan.
- Utjämna olikheter mellan könen och olika geografiska områden i länet när det gäller utbildning.

OFFENTLIG SERVICE OCH MYNDIGHETERNAS INTERNA ARBETE

Skolan levererar den mest centrala offentliga service som berörs av delmålet om jämställd utbildning. Hela utbildningssystemet – från förskola till universitet – ska dock genomsyras av målet. Men det behövs också stöd och samverkan med annan offentlig service, såsom hälso- och sjukvård och sociala insatser. Att ha en god hälsa är en förutsättning för att kunna

24 SOU 2010:53 Pojkar och skolan: Ett bakgrundsdokument om "pojkkrisen", s. 52ff.

tillgodogöra sig en utbildning väl, och för att åstadkomma jämställd utbildning behöver barn och ungdomar därför också få jämställd tillgång till hälsa och gynnsamma sociala förutsättningar. Det interna arbetet för att uppnå målet om jämställd utbildning, innebär bland annat att utarbeta arbetssätt och metoder för att få normkritiken på plats bland både elever och lärare.

Att anordna temadagar om jämställdhet och att barn och ungdomar får kunskap om arbetsmarknaden är också av stor vikt för att alla elever ska kunna göra medvetna val kring utbildningsvägar. Jämställdhetsbudgetering är också en viktig del av att tillämpa jämställdhetsintegrering i budgetarbetet. Det innebär att jämställdhetseffekterna av organisationens arbete utvärderas, och att inkomster och utgifter planeras i syfte att främja jämställdhet.[25] Vidare kan myndigheter erbjuda praktikplatser till ungdomar för att väcka intresse och uppmuntra till mindre traditionella utbildningsval. Dessutom kan myndigheterna i egenskap av arbetsgivare underlätta för både kvinnor och män att vidare utbilda sig och ta del av kompetensutvecklingsmöjligheter.

PRIORITERINGAR FÖR STOCKHOLM

Minska könssegregeringen i utbildningssystemet

Ett skäl till att arbetsmarknaden är så uppdelad mellan könen är att utbildningssystemet är tydligt könssegregerat. Pojkar och flickor koncentreras i olika utbildningsinriktningar som speglar arbetsmarknadens könssegregering. Enligt Skolverket var, i Stockholms län, andelen pojkar på de yrkesförberedande programmen 2019/2020 högst på El- och energiprogrammet samt VVS- och fastighetsprogrammet medan det bland flickor var högst andel på Hantverksprogrammet, Naturbruksprogrammet och Vård- och omsorgsprogrammet. Inom de högskoleförberedande programmen är skillnaderna mellan

25 http://www.jamstall.nu/verktygslada/gender-budgeting/
För ytter- ligare verktyg för jämställdhetsintegrering se http://www.jamstall.nu/ verktygslada/verktyg-a-o/.

Minskad könssegregering i skolan skulle bidra till ett mer jämställt utbildningssystem genom att möjliggöra för fler att välja utbildningsvägar utan oro för att mötas av fördomar kopplade till kön.

könen inte lika stora, undantaget Teknikprogrammet och det Humanistiska programmet som domineras av pojkar respektive flickor.[26] Även horisontell segregering inom utbildning är ett problem då kvinnor fortsatt är underrepresenterade på höga poster inom akademin. Flera nationella studier visar att kvinnor avancerar i lägre grad än män vid universitet och högskolor, och att det för de kvinnor som avancerar tar längre tid än för män att gå från doktorsgrad till professor.[27]

Minskad könssegregering i skolan skulle bidra till ett mer jämställt utbildningssystem genom att möjliggöra för fler att välja utbildningsvägar utan oro för att mötas av fördomar kopplade till kön. Minskad könssegregering i utbildningssystemet är dessutom avgörande för att lyckas minska könssegregeringen på arbetsmarknaden, vilket i sin tur skulle kunna resultera i bättre kompetensförsörjning till bristyrken. Således är denna prioritering mycket nära knuten till delmålet om ekonomisk jämställdhet och i synnerhet till prioriteringen om att bryta arbetsmarknadens starka könssegregering.

Förändra könsstereotypa normer för att skapa lika villkor och möjligheter i skolan

Sett till betyg presterar flickor i regel bättre än pojkar i skolan. Det finns många tänkbara orsaker till detta. Bland annat finns forskning som tyder på att det finns ett samband mellan maskulinitetsnormer och lägre prestationer.[28] Ett mindre engagemang i skolarbetet skulle alltså kunna bero på att skolan upplevs som feminin och utgör ett hot mot pojkarnas maskulinitet. På så vis skapas en sorts ”antipluggkultur” bland pojkar. För att bryta denna kultur har vikten av att synliggöra dessa maskulinitetsnormer bland pojkar påtalats.[29]

Gruppen ”pojkar” är dock inte en homogen grupp. Pojkar med föräldrar med eftergymnasial utbildning är generellt sett en framgångsrik grupp i skolan, medan pojkar med föräldrar med endast förgymnasial utbildning som högsta utbildning i regel inte presterar lika bra.[30] Vi kan se att skillnaderna mellan socioekonomiska grupper har förstärkts senaste åren. En möjlig förklaring till detta är den stora flyktinginvand-

26 Länsstyrelsen Stockholm (2016d) STOCKHOLM 2025 – En utbildnings- och arbetsmarknadsprognos. Rapport 2016:16, s. 44.
27 Högskoleverket (2011) Forskarkarriär för både kvinnor och män? Statistisk uppföljning och kunskapsöversikt (2011:6R), s. 8.
28 SOU 2010:51 Könsskillnader i skolprestationer – idéer om orsaker.
29 Se exempelvis SOU 2010:53 Pojkar och skolan: Ett bakgrundsdokument om ”pojkkrisen”.
30 Nationella Sekretariatet för Genusforskning (u.å.) Kunskap om genus. Fördjupning: skola. Skolprestationer.

ringen hösten 2015. Nyanlända elever har ofta flera missade skolår att ta igen. Dessutom har de äldre eleverna i många fall mycket kort tid på sig att hinna få behörighet till gymnasieskolan.[31] I länet blir flickor och unga kvinnor i större utsträckning än pojkar och unga män behöriga till vidare studier, både när det gäller gymnasiet och högskolan.[32]

Utifrån vissa skolrelaterade hälsoaspekter skiljer sig pojkar och flickor markant. Exempelvis upplever flickor betydligt mer skolrelaterad stress än pojkar. Däremot ser vi en liten tendens till utjämning jämfört med 2016-års statistik, där flickornas andel minskar något och pojkarnas ökar något. Bland barn i årskurs 6–9 angav 30 procent av flickorna och 16 procent av pojkarna att de ofta känner sig stressade på grund av läxor eller prov. Motsvarande siffror för gymnasieungdomar var 54 procent för flickor och 27 procent för pojkar.[33]

Ett normmedvetet arbete har potential att göra utbildningen mer jämställd, bland annat genom att förbättra förutsättningarna för alla elever att göra fria och medvetna utbildningsval – dels gällande i vilken utsträckning och på vilket sätt elever engagerar sig i skolan, dels gällande inriktningar på fortsatta studier. Det normmedvetna arbetet i skolan är också avgörande för att förhindra negativa effekter av destruktiva normer senare i livet, exempelvis för att förebygga våld eller psykisk ohälsa. Flera studier har visat att universella preventionsprogram som fokuserar på unga och vuxna män gör dem mindre våldsamma mot kvinnor och barn och även gentemot andra män. Också andra områden kopplade till mäns hälsa har förbättrats av programmen.[34] På så vis är denna prioritering av görande för andra delmål, såsom jämställd hälsa och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Utjämna olikheter mellan könen och olika geografiska områden i länet när det gäller utbildning

Flickor klarar sig i allmänhet bättre än vad pojkar gör, men inom området jämställd utbildning är det viktigt att också beakta de stora inomregionala skillnader som finns. När det gäller kvaliteten är exempelvis endast 57 procent av lärarna i Haninge behöriga, jämfört med 84 procent i Danderyd.[35] Beroende på kommun varierar andelen icke gymnasiebehöriga mellan några enstaka individer och upp till 25 procent beroende på kommun och kön. För enskilda skolor i länet varierar utfallet mellan att samtliga elever är behöriga till att färre än 40 procent når behörighet till gymnasieskolan.[36]

En grupp som drabbas särskilt hårt av kvalitetsbrister är elever med funktionsnedsättningar, och i den gruppen är flickor särskilt utsatta. Nationellt sett är 21 procent av unga med funktionsnedsättning ganska eller mycket missnöjda med sin skolsituation, vilket kan jämföras med övriga barn där andelen är 8 procent.[37] Bland unga personer (16–24 år) med funktionsnedsättning är det cirka 12 procent som varken är i studier eller i arbete. Detta är en nästan dubbelt så hög andel som för unga personer utan funktionsnedsättning. Flickor med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar får i regel sämre stöd än motsvarande grupp pojkar, vilket bland annat leder till att de känner sig mindre trygga i skolan. De får ofta sina diagnoser senare och många går odiagnostiserade.[38]

För att uppnå jämställd utbildning måste alla elever i länet inkluderas, med hänsyn till skilda förutsättningar. Det är också viktigt att elevens geografiska hemvist inte tillåts avgöra kvaliteten på dess undervisning. En högkvalitativ utbildning för alla är avgörande för att uppnå även flera av de andra delmålen, inte minst ekonomisk jämställdhet.

31 Länsstyrelsen Stockholm (2016) Stockholm 2017 – Full fart framåt! 2016:27, s. 27.
32 SCB och Länsstyrelsen Stockholm (2018) På tal om kvinnor och män – Stockholms län 2018, s. 20.
33 SCB (2016) Undersökningarna av barns levnadsförhållanden 2014–2015.
34 Barker, G. Ricardo, C. och Nascimento, M (2007) Engaging men and boys in changing gender-based inequity in health: Evidence from programme interventions. Genéve: Världshälsoorganisationen (WHO).
35 Lärarförbundet, Lärarkollen 2019 års statistik.
36 Länsstyrelsen (2016a) STOCKHOLM 2017 – Full fart framåt! 2016:27, s. 75.
37 Myndigheten för delaktighet (u.å) Barn och unga med funktionsnedsättning.
38 Olsson, E (2016) Flickor med adhd får sämre stöd. Skolvärlden.

4

JÄMN FÖRDELNING AV DET OBETALDA HEM- OCH OMSORGSARBETET

Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.

PROBLEMBESKRIVNING

Kvinnor och män har idag inte samma möjligheter att förena betalt arbete med att ha en familj och att vårda relationer med närstående. Det beror på att kvinnor fortfarande tar ett betydligt större ansvar för det obetalda hem och omsorgsarbetet, medan män ägnar mer tid åt förvärvsarbete. Även om mäns andel av det obetalda arbetet ökat de senaste åren, vilket bland annat syns på ett jämnare uttag av föräldraförsäkringen, är det långt kvar tills ansvaret är jämnt delat. Samhällsservice som förskola och äldreomsorg är centralt för att kvinnor och män ska kunna delta på arbetsmarknaden på lika villkor.

En förklaring till den ojämna könsfördelningen av hem- och omsorgsarbetet är könsstereotypa normer kring vem som bär ansvar för vilket arbete. Kvinnor har historiskt ansvarat för hem- och omsorgsarbete medan mäns traditionella roll har varit som familjeförsörjare. Traditionella normer associerar omhändertagande och omvårdnad med femininitet och påverkar hur ansvaret fördelas mellan könen. Dessa idéer leder även till olika förväntningar i arbetslivet, vilket påverkar karriären och de möjligheter som erbjuds där.

För Stockholms län omfattar strategin därför följande prioriteringar:

- Öka mäns deltagande i och nyttjande av offentligt stöd till föräldrar.
- Öka kunskap och kännedom om fördelningen av det obetalda hem och omsorgsarbetet och dess effekter.
- Utjämna de inomregionala skillnaderna i användning av offentlig omsorg.

OFFENTLIG SERVICE OCH MYNDIGHETERNAS INTERNA ARBETE

Den offentliga service som berörs av målet är dels sådan som underlättar för personer att förvärvsarbeta, såsom arbetsförmedling, rehabilitering, barn och äldreomsorg, och dels sådan som möjliggör och underlättar omsorgsarbete, såsom föräldraförsäkring och föräldrastöd. För att åstadkomma jämn fördelning av det obetalda hem och omsorgsarbetet måste likvärdigt stöd erbjudas alla oavsett kön, och myndigheterna har ett ansvar för att bedömningar görs utifrån en könsneutral och rättssäker utredningsmetodik. Även information ska ges på ett jämställt sätt, så att exempelvis skola, vård, och omsorg ser till att båda föräldrarna får information om sina barn och att personer av båda kön informeras på samma sätt om sina anhöriga.

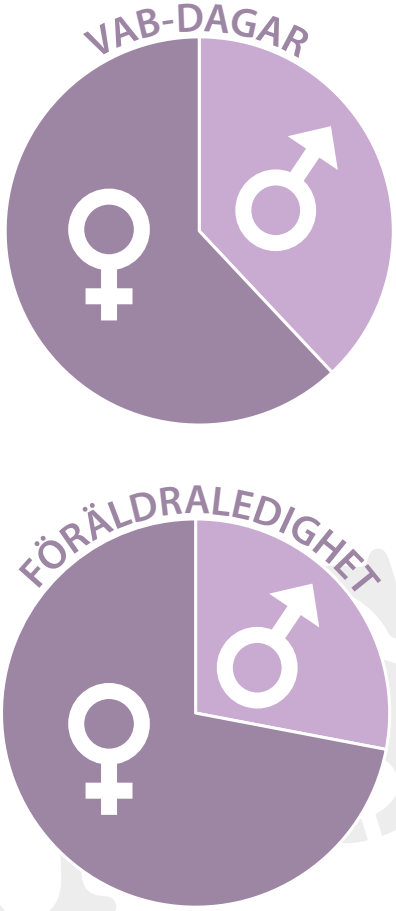
Internt kan myndigheterna bidra till att uppnå målet om jämn fördelning av hem- och omsorgsarbetet genom jämställdhetsbudgetering, som är en viktig del av att tillämpa jämställd hetsintegrering i budgetarbetet. Det innebär att jämställdhetseffekterna av organisationens arbete utvärderas, och att inkomster och utgifter planeras i syfte att främja jämställdhet.[39] Myndigheterna kan även erbjuda kompetensutveckling till sina anställda för att synliggöra och medvetandegöra det obetalda hemarbetets konsekvenser, exempelvis för hälsan och privat ekonomin. Myndigheterna behöver också vara flexibla och familjevänliga arbetsgivare som ger möjligheter att kombinera arbete och fritid oavsett kön.

39 http://www.jamstall.nu/verktygslada/gender-budgeting/
För ytterligare verktyg för jämställdhetsintegrering se http://www.jamstall.nu/ verktygslada/verktyg-a-o/

PRIORITERINGAR FÖR STOCKHOLM

Öka mäns deltagande i och nyttjande av offentligt stöd till föräldrar

Kvinnor och män använder fortfarande föräldraförsäkringen i olika stor utsträckning. Under 2017 tog männen i Stockholms län ut färre föräldraledighetsdagar än vad kvinnorna gjorde – endast 29 procent – och bara 39 procent av VAB-dagarna.[40] Förutom kön är utbildning och inkomstnivå viktiga faktorer som påverkar hur fördelningen av föräldrapenningen ser ut. Dessutom påverkas den ena förälderns uttag av dagar även av den andra förälderns utbildnings nivå och inkomst.[41]

Om mäns deltagande i och nyttjande av offentligt stöd till föräldrar ökade, är det troligt att män också skulle ta sig an en större del av det obetalda hem och omsorgsarbetet. Att öka mäns andel av ansvaret i föräldraskapet är viktigt eftersom det är tätt sammankopplat med flera av de andra delmålen. Uttaget av föräldraledighet påverkar exempelvis löneutvecklingen och således möjligheterna att uppnå ekonomisk jämställdhet. Dessutom hänger en hög arbetsbelastning av obetalt och betalt arbete samman med en ökad risk för sjukfrånvaro, och delmålet om jämställd hälsa är således också relevant.

Kvinnor som nyligen fått sitt andra barn är starkt överrepresenterade i sjukskrivningsstatistiken. Detta tyder på att fäders ansvar för omsorg bör grundläggas tidigt i föräldraskapet, bland annat genom att se till att information och föräldrastöd riktas till alla föräldrar med utgångspunkt i deras förutsättningar.

Öka kunskap och kännedom om fördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet och dess effekter

När det gäller könsfördelningen av det obetalda hem- och omsorgsarbetet finns ingen uppdaterad officiell data på länsnivå. Enligt data på riksnivå kan dock konstateras att kvinnor och män i genom snitt arbetar lika många timmar per dygn, men män ägnar mer tid åt förvärvsarbete och kvinnor ägnar mer tid åt hemarbete.[42] Det bör dock tilläggas att den senaste av dessa undersökningar gjordes 2010 och att det inte är möjligt att bedöma utvecklingen sedan dess, även om indikationer kan fås genom exempelvis fördelningen av föräldraförsäkringen. Detta försvårar uppföljningen av delmålet och visar på ett behov av ytterligare kunskap på området.

Ökad kunskap om fördelningen av den del av det obetalda hem- och omsorgsarbetet som är mindre synligt i offentlig statistik, är en förutsättning för att kunna utjämna de skillnader som finns. Ökad kännedom om könsskillnaderna skulle kunna leda till nya insatser som kan verka för att utjämna arbetsbördan och frigöra kvinnor till att ägna mer tid åt förvärvsarbete, deltagande i demokratiska processer och överlag

40 SCB och Länsstyrelsen Stockholm (2018) På tal om kvinnor och män – Stockholms län 2018, s. 27.

41 LO (2017) Sveriges jämställdhetsbarometer 2017 – Tid, makt och pengar, s. 28.

42 SCB (2010) Tidsanvändningsundersökning. Genomsnittlig tidsanvändning för personer i åldern 20–64 år.

För att alla oavsett kön ska kunna delta i förvärvsarbete krävs att det finns tillgång till barnomsorg när föräldrarna faktiskt arbetar.

verka på arenor där män idag är överrepresenterade. På så vis är prioriteringen kopplad till delmålen om ekonomisk jämställdhet och om jämn fördelning av makt och inflytande.

Utjämna de inomregionala skillnaderna i användning av offentlig omsorg

Offentlig omsorg såsom förskola och äldreomsorg har stor betydelse för kvinnors möjligheter att delta i arbetskraften. Användningen av dessa tjänster varierar dock mycket inom länet. 2017 hade 91 procent av 1–5-åringarna i Danderyd en förskoleplats jämfört med 79 procent av barnen i Solna. I Sollentuna har 88 procent av 6–12-åringarna en fritidshemsplats. Det kan jämföras med 45 procent av barnen i Södertälje.[43]

För att alla oavsett kön ska kunna delta i förvärvsarbete krävs att det finns tillgång till barn omsorg när föräldrarna faktiskt arbetar. Många kvinnor och män i arbetaryrken anger dock att barnomsorgen inte är öppen när de arbetar.[44]

I en nationell undersökning svarar 22 procent av arbetarkvinnorna och 20 procent av arbetarmännen att barnomsorgen sällan eller aldrig är öppen när de arbetar. I första hand efterfrågas barnomsorg på kvällar och helger, därefter tidiga morgnar och natt.

De senaste decennierna har dessutom anhörigomsorgen ökat. Den största gruppen av de som ger anhörigomsorg är döttrar till lågutbildade äldre, en grupp som dock är ojämnt fördelad över länet. Denna grupps möjligheter till ekonomisk självständighet genom betalt arbete är sämre än övriga gruppers och har dessutom försämrats under de senaste 20 åren.[45]

Skillnader i användning av både barn och äldreomsorg kan i vissa fall eventuellt förklaras av olika kännedom om systemet samt olika tillit och förtroende för hur det fungerar, vilket i så fall visar på behovet av samordnade informationsinsatser.

I ett arbete för att förbättra likvärdigheten i och tilltron till den service som erbjuds är det viktigt att tillämpa ett jämställdhetsperspektiv. Om de inomregionala skillnaderna i användningen av offentlig omsorg kunde utjämnas skulle också bördan av det obetalda arbetet för många kvinnor i Stockholms län minska, vilket skulle utgöra ett steg närmre att uppnå målet om att utjämna fördelningen av hem- och omsorgsarbetet. Kvinnors möjlighet att förvärvsarbeta måste tillgodoses i hela länet, i synnerhet efter som möjligheten till förvärvsarbete är centralt för att uppnå målet om ekonomisk jämställdhet. Likvärdig service är också viktigt för att öka den generella tilltron och delaktigheten i demokratin, vilket därmed också kopplar prioriteringen till delmålet om jämn fördelning av makt och inflytande.

43 SCB och Länsstyrelsen Stockholm (2018) På tal om kvinnor och män – Stockholms län 2018, s. 29.

44 LO (2017) Sveriges jämställdhetsbarometer 2017 – Tid, makt och pengar, s. 40ff.

45 Regeringen (2016) Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid. Regeringens skrivelse 2016/17:10, s. 79.

UTKAST

5

JÄMSTÄLLD HÄLSA

Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.

PROBLEMBESKRIVNING

Hälsa är en viktig förutsättning för att människor ska ha möjlighet att förvärvsarbeta, utbilda sig eller delta i demokratiska processer, det vill säga forma både sina egna liv och det samhälle de lever i. Idag finns skillnader mellan kvinnor och mäns hälsa. Medellivslängden ökade under perioden 2006–2017 för både kvinnor och män och för alla utbildningsgrupper, men med undantag för kvinnor med förgymnasial utbildningsnivå. Kvinnor lever i genomsnitt tre år längre än män, men har i många avseenden en sämre hälsa. Vidare finns det hälsoskillnader mellan personer i särskilt utsatta situationer och den övriga befolkningen, till exempel mellan befolkningen i sin helhet och personer med funktionsnedsättning, hbtq-personer och vissa nationella minoriteter. Ofta rapporterar kvinnor sämre hälsa än män i samma grupp.[46]

De vanligaste skälen till sjukskrivningar är psykiska symtom och värk i rörelseorganen. Sjukskrivning för psykiska orsaker har ökat för både kvinnor och män, men efter 2010 har ökningstakten varit särskilt hög för kvinnor.

Den psykiska ohälsan är mer utbredd bland kvinnor än bland män i Sverige, och könsskillnader i psykisk ohälsa syns redan från mycket tidig ålder.[47]

Den arbetsrelaterade ohälsan och sjukfrånvaron är större för kvinnor än för män. Utöver dessa könsskillnader finns också påtagliga skillnader i hälsa mellan olika delar av Stockholmsregionen.

Kvinnors hälsa påverkas negativt av den maktordning som finns mellan män och kvinnor. Det gäller särskilt i dess mest extrema uttryck som mäns våld mot kvinnor utgör. Negativa hälsoeffekter av könsstereotypa normer finns även för män exempelvis genom att mäns våld också drabbar män och pojkar.

Dagens maskulinitetsnormer kan också bidra till att män i större utsträckning än kvinnor misskö-ter sin hälsa och låter bli att söka vård och stöd i

46 Sveriges kommuner och regioner 2019. Ojämställdhet i hälsa och vård.

47 Ibid

tidigt skede av ohälsa. Detta gäller särskilt vid psykisk ohälsa då fler män än kvinnor begår självmord. Normer kan också påverka vilken behandling, service och bemötande som män respektive kvinnor får inom vård och omsorg.

För Stockholms län omfattar strategin därför följande prioriteringar:

- Öka jämställdheten och jämlikheten i hälso- och sjukvården.
- Utjämna inomregionala, hälsomässiga olikheter mellan könen i länet.
- Sätt in tidiga insatser mot den psykiska ohälsan och beakta särskilt de könsskillnader som finns.

OFFENTLIG SERVICE OCH MYNDIGHETERNAS INTERNA ARBETE

Jämställd hälsa är relevant i nästan alla former av offentlig service. Sektorer som berörs på ett direkt sätt är exempelvis hälso- och sjukvården, offentligt finansierad omsorg och andra stödfunktioner som är relaterade till olika former av funktionsnedsättningar. Likvärdiga hälsofrämjande insatser ska erbjudas de som behöver dem utan hänsyn till kön, något som kräver tydliga strukturer och arbetssätt som motverkar både omedvetna och medvetna fördomar. En viktig del i arbetet för att uppnå delmålet är folkhälsoarbetet, där ett exempel är det förebyggande arbetet mot alkohol, narkotika, dopning och tobak.

För att uppnå målet om jämställd hälsa kan myndigheterna arbeta internt med kompetensutveckling. Detta kan bland annat inkludera kunskapshöjande insatser för att bli bättre på att identifiera bakomliggande orsaker till psykisk ohälsa (såsom våld i nära relation), insatser för att öka medvetandet om inomregionala skillnader i hälsa och levnadsvillkor samt analyser för att upptäcka och kunna åtgärda omotiverade könsskillnader inom vård och omsorg. Jämställdhetsbudgetering är också en viktig del av att tillämpa jämställdhetsintegrering i budgetarbetet. Det innebär att jämställdhetseffekterna av organisationens arbete utvärderas, och att inkomster och utgifter planeras i syfte att främja

jämställdhet.[48] Som arbetsgivare har myndigheterna dessutom ett ansvar att säkerställa en god arbetsmiljö och förebygga både fysisk och psykisk ohälsa bland de egna anställda.

PRIORITERINGAR FÖR STOCKHOLM

Öka jämställdheten och jämlikheten i hälso- och sjukvården

Både bemötande och valet av behandlingar inom hälso och sjukvården har visat sig variera beroende på faktorer som patienternas kön, etnicitet, funktionsförmåga, ålder, sexuella läggning och könsidentitet.[49] I regel får de med starkare ställning, socioekonomiskt och utbildningsmässigt, också bättre vård. Inom Stockholms län tyckte bara 43,5 procent av kvinnorna att vården gavs på lika villkor, i jämförelse med 56,1 av männen. I Stockholm är det färre både män och kvinnor jämfört med övriga riket, som har uppfattningen att vård ges på lika villkor.[50]

Könsskillnader i vårdtillgång finns inom en rad olika områden. Nationellt sett har kvinnor exempelvis sämre tillgång till operation av grå starr än män och för en rad olika typer av ländryggsbesvär gäller att kvinnor har mer smärta än män innan de blir opererade. Studier indikerar att kvinnor med Alzheimers sjukdom får färre timmar hemtjänst än män i samma situation. Vårdens kunskap om bråck i ljumsken samt borrelia tycks ofta utgå från en manlig norm som kan medföra att kvinnor inte blir rätt diagnostiserade och inte heller får adekvat behandling.[51]

Å andra sidan visar män med diabetes sämre resultat för blodsocker och blodtryck än kvinnor, och män med cancer i tjocktarmen eller ändtarmen måste oftare opereras om än kvinnor. En förklaring som har diskuterats är att män avstår från att efterfråga vård eftersom det inte passar med traditionella förställningar om maskulinitet att försätta sig i den ställning av beroende och underordning som patientrollen innebär, och att män därför ofta får vård endast i ett senare skede.

Det är i dagsläget något vanligare att de klagomål som framförs på sjukvården gäller patienter som är kvinnor och kvinnor rapporterar mer än dubbelt så ofta som män att de blivit kränkta av vården.[52] En annan dimension som spelar in i val av behandlingar är ålder. Vid en del sjukdomar har äldre sämre tillgång till behandling än yngre trots att det ofta inte är motiverat att ha olika behandlingspolicyer för yngre och äldre patienter. Det är också viktigt att alla, oavsett kön, utifrån sina behov behandlas jämställt och likvärdigt när det gäller resurser och insatser.

Det finns i dagens läge ett behov av satsningar för att utveckla den vård som riktas specifikt till kvinnor, bland annat inom förlossningsvården.

Ökad jämställdhet inom hälso- och sjukvården är en nyckel till att uppnå jämställd hälsa. Om osakliga åtskillnader upphörde skulle det få direkta hälsoeffekter för folkhälsan. För individen skulle risken för utebliven eller fel behandling minska. Vikten av att vård erbjuds på jämlika grunder gör också att prioriteringen hänger samman med delmålet om jämn fördelning av makt och inflytande och för tilltron till det demokratiska systemet.

Utjämna inomregionala, hälsomässiga olikheter mellan könen i länet.

I jämförelse med riket ligger Stockholms län som helhet bra till både vad gäller folkhälsa och sjukskrivningstal.[53] Däremot finns stora inomregionala skillnader i livsvillkor, levnadsvanor, självskattad hälsa, hälsorelaterad livskvalitet samt förväntad livslängd mellan olika områden och grupper i länet. En betydande variation mellan områden finns vad gäller andel med eftergymnasial utbildning, andel utrikesfödda, förvärvsintensitet, medianinkomst samt andel barn som bor i hushåll med ekonomiskt bistånd. I en undersökning från 2010 angav 26 procent av kvinnorna och 24 procent av männen i Stockholms län att deras allmänna hälsotillstånd var ”någorlunda”, ”dåligt” eller ”mycket dåligt”.[54] Undersökningen visade dock på stora inom regionala skillnader. En viktig orsak till detta är skillnader i livsvillkor, såsom utbildningsnivå, ekonomiska förutsättningar i form av förvärvsfrekvens och inkomstnivå, vilket har bäring på både levnadsvanor och hälsa.

48 http://www.jamstall.nu/verktygslada/gender-budgeting/ För ytterligare verktyg för jämställdhetsintegrering se http://www.jamstall.nu/ verktygslada/verktyg-a-o/

49 SKR (2019) (O) jämställdhet i hälsa och vård samt Vårdanalys (2014) En mer jämlik vård är möjlig

50 Vården i siffror (2015).

51 Sveriges kommuner och regioner (2019) (O)jämställdhet i hälsa och vård.

52 Ibid, s. 84f

53 Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin (2014) Livsvillkor, levnadsvanor och hälsa i Stockholms län – Öppna jämförelser 2014.

54 Ibid, s. 60.

Kvinnor i Nynäshamn har lägst förväntad livslängd i länet. Den högsta förväntade livslängden bland kvinnor ses i Danderyd, Lidingö, Vaxholm, Täby och Sollentuna. Man kan notera att skillnaden i förväntad återstående livslängd vid 30 års ålder mellan personer med eftergymnasial och för gymnasial utbildning är större i Stockholms län än i riket som helhet, för män (6,9 år) och för kvinnor (5,9 år).

Hälsoskillnaderna är dock inte bara stora mellan kommuner, utan även inom dem. Ovan nämnda undersökning visade på skillnader inom Stockholms stad, där förekomsten av långvarig begränsande sjukdom, där kvinnor är överrepresenterade, var högst bland kvinnor i Rinkeby-Kista och lägst bland kvinnor i Kungsholmen, Östermalm och Bromma.[55] Dessutom växer en sjättedel av barnen i Rinkeby-Kista upp i hushåll med ekonomiskt bistånd, vilket innebär sämre förutsättningar för god hälsa.

Kvinnor och män är heterogena grupper med stora inbördes skillnader. Det är därför viktigt att ett arbete för jämställd hälsa i hela länet har ett intersektionellt perspektiv. För att uppnå målet om jämställd hälsa för alla måste arbetet nå alla delar av länet och anpassas till de varierande förhållanden som råder på olika platser. Statistiken visar också att hälsomålet är tätt sammankopplat med målen om jämställd utbildning och ekonomisk jämställdhet.

Sätt in tidiga insatser mot den psykiska ohälsan och beakta särskilt de könsskillnader som finns

Även om folkhälsan i Stockholmsregionen på många sätt är bättre jämfört med riket så är psykisk ohälsa och psykosocial stress överrepresenterat i storstäder och utgör ett ökande hälsoproblem i länet. Depression och ångest har ökat påtagligt i Stockholms län och 2018 fick tretton procent av de vuxna kvinnorna och sex procent av männen en sådan diagnos jämfört med sex respektive tre procent år 2006.[56] Man har också sett en stor ökning av kvinnors sjukskrivning på grund av utmattningsdepression i samband med återgång till arbetet efter föräldraledighet, i synnerhet efter andra barnet.

Kvinnor är tydligt överrepresenterade när det gäller arbetsskador i form av psykiska besvär. Detta tros kunna bero på att fler kvinnor än män arbetar skift, vilket även ökar risken för sömnstörningar, typ 2-diabetes, ryggbesvär, stroke med mera. Dessutom har fler kvinnor än män arbeten som innebär höga krav och låg kontroll över arbetsuppgifterna (36 procent jämfört med 21 procent), och fler kvinnor än män upplever höga psykologiska krav i arbetet. Detta innefattar bland annat att arbetet nästan hela tiden kräver uppmärksamhet och koncentration (49 procent jämfört med 38 procent) och att arbetet ofta försätter dem i känslomässigt svåra situationer (20 procent jämfört med 9 procent). Höga psykologiska krav ökar risken för utbrändhet, känslomässig utmattning och allmän psykisk ohälsa.[57] Personer i kontaktyrken har visat sig vara särskilt utsatta.

Statistiken över psykisk ohälsa är dock svårtolkad. När det gäller mäns hälsa är själva efterfrågan på vård en viktig fråga, män söker vård mer sällan än kvinnor. Men det finns också indikationer på att män inte tas på allvar när de väl söker vård för psykisk ohälsa. Ett globalt fenomen är att män oftare avlider i självmord, medan självskador och självmordsförsök är vanligare bland kvinnor.[58]

Som en av de nya stora utmaningarna är fokus på psykisk ohälsa viktigt för att kunna uppnå jämställd hälsa. En förbättrad psykisk hälsa inom de områden där könsskillnaderna är tydliga skulle ha stora effekter på hälsan totalt sett. Det skulle kunna innebära färre sjukskrivningar för psykisk ohälsa bland kvinnor och färre självmord bland män. Såväl det stora ansvaret för hem- och omsorgsarbete som arbetsmiljö och arbetsförhållanden i kvinnodominerade sektorer har visat sig påverka den psykiska hälsan negativt, varför insatser inom delmålen som rör ekonomi, obetalt arbete och hälsa med fördel skulle kunna koordineras.

55 Ibid, s. 82

56 Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Region Stockholm. Folkhälsorapport 2019 Stockholms län.

57 Arbetsmiljöverket (2016) Kvinnors och mäns arbetsvillkor – betydelsen av organisatoriska faktorer och psykosocial arbetsmiljö för arbets- och hälsorelaterade utfall. Kunskapssammanställning 2016:2.

58 Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Region Stockholm. Folkhälsorapport 2019 Stockholms län.

6

MÄNS VÅLD MOT KVINNOR SKA UPPHÖRA

Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

PROBLEMBESKRIVNING

Mäns våld mot kvinnor är ett allvarligt och omfattande samhällsproblem som orsakar stort fysiskt och psykiskt lidande för de drabbade. Med mäns våld mot kvinnor avses våld som sker i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck inklusive barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende av relation.

Föreställningar om kön, makt och sexualitet har en grundläggande betydelse för alla former av mäns våld mot kvinnor. Mäns våld mot kvinnor begränsar individens rörelse och handlingsutrymme och är ett allvarligt hot mot både vuxnas och barns hälsa. Därigenom påverkar det även förutsättningarna för jämställd makt och inflytande, ekonomi och utbildning. Våldet innebär också stora samhällskostnader för hälso- och sjukvården, rättsväsendet och socialförsäkringar. Både vuxna och barn oberoende av könsidentitet och sexuell läggning kan utsättas för eller utöva våldet. Det betyder att delmålet även omfattar mäns och pojkars våldsutsatthet, och kvinnor och flickor som utövar ovanstående våldstyper.

Mäns våld mot kvinnor är den kanske tydligaste manifestationen av en destruktiv könsmaktsordning. En koppling mellan våld och maskulinitetsnormer såsom styrka, aggressivitet och makt grundläggs i väldigt unga år. För Stockholms län omfattar strategin därför följande prioriteringar:

- Myndigheter och aktörer arbetar våldsförebyggande
- Våldsutövare har tillgång till återfallsförebyggande insatser utifrån sina behov
- Myndigheter och aktörer arbetar aktivt för att upptäcka våldsutsatta vuxna och barn samt våldsutövare
- Våldsutsatta vuxna och barn har tillgång till insatser utifrån sina behov

- Rättsvårdande myndigheter håller god kvalitet i utredningar och rättsprocesser
- Våldsutsatta vuxna och barn medverkar i brottsutredningar
- Myndigheter och aktörer arbetar med systematisk kunskapsutveckling
- Myndigheter och aktörer använder metoder och insatser som vilar på evidens och/eller på beprövad erfarenhet

OFFENTLIG SERVICE OCH MYNDIGHETERNAS INTERNA ARBETE

Offentlig service som berörs av målet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra är förutom brottsbekämpning och lagförandet av våldsutövare också återfallsförebyggande samt skydd och vård av våldsutsatta. I det förebyggande arbetet är ytterligare former av offentlig service och samverkan viktiga, i synnerhet i och med det normmedvetna arbete som bedrivs i skolorna. Dessutom är flera myndigheter involverade i att förebygga mäns våld mot kvinnor genom att få fler personer i arbete och studier, vilket utgör skyddsfaktorer.

Internt behöver myndigheterna säkra att personalen har tillräcklig kunskap för att kunna fråga om och känna igen tecken på våld, samt ha rutiner och kompetens för hur de ska hantera situationen när barn och vuxna berättar om våldsutsatthet eller våldsutövande.

Det kan också röra sig om kompetensutveckling för att kunna identifiera bakomliggande orsaker till sjukskrivning, såsom i långvariga psykiska diagnoser där våld ofta kan vara är en faktor. Jämställdhetsbudgetering är också en viktig del av att tillämpa jämställdhetsintegrering i budgetarbetet. Det innebär att jämställdhetseffekterna av organisationens arbete utvärderas, och att inkomster och utgifter planeras i syfte att främja jämställdhet.[59]

59 http://www.jamstall.nu/verktygslada/gender-budgeting/. För ytterligare verktyg för jämställdhetsintegrering se http://www.jamstall.nu/verktygslada/verktyg-a-o/.

En strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor har arbetats fram i Stockholms län i nära samverkan mellan Länsstyrelsen, Kriminalvården, Polisen, Region Stockholm, Stockholms stad och Storstockholm. Åklagarmyndigheten, Migrationsverket, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen har deltagit som referens i arbetet. Denna strategi ligger nu till grund för arbetet med delmål 6 i länet.[60]

MÅLSÄTTNINGAR FÖR STOCKHOLM

Nedanstående målsättningar är hämtade från Strategi för att förebygga och bekämpa våld[61] i Stockholms län (2020–2026):

Myndigheter och aktörer arbetar våldsförebyggande

För att minska utsattheten och förhindra att våld uppstår, behöver fler våldsförebyggande insatser komma till stånd i länet. Det behövs insatser på flera nivåer och arenor i samhället. De våldsförebyggande insatserna behöver rikta sig till breda grupper och till personer med förhöjd risk att utöva våld, och fler pojkar och män behöver involveras i utvecklingsarbetet. Skola och fritid är arenor som har en unik möjlighet att arbeta våldsförebyggande med länets barn och unga. Det pågår ett stort utvecklingsarbete bland länets kommuner för att både hitta nya samverkansformer, och för att utveckla metoder för det tidigt våldsförebyggande arbetet.

Flera våldsförebyggande program och metoder har implementerats i skola och förskola och utvärderingar har visat på positiva resultat.[62] Även föräldraskapsstödet är en del av det våldsförebyggande arbetet för att stärka skyddsfaktorer[63]och därigenom minska risken för att utsättas för, uppleva eller utöva våld[64]

För att nå målsättningen behöver följande säkerställas:

- Kunskap finns om universella våldsförebyggande metoder och arbetssätt inom myndigheters och aktörers organisationer.
- Universella våldsförebyggande insatser såsom normkritiska metoder och arbetssätt kopplat till kön, sexualitet och våld tillämpas inom arenor där barn och unga vuxna vistas.
- Myndigheter samverkar med civilsamhället och näringslivet kring det våldsförebyggande arbetet.

Våldsutövare har tillgång till återfallsförebyggande insatser utifrån sina behov

För att bryta ett våldsamt beteende och minska risken att våldet upprepas, behövs fler verksamma återfallsförebyggande behandlingsinsatser i länet. I dagsläget erbjuder en majoritet av länets kommuner någon form av stöd och behandling till våldsutövare, och Kriminalvården har riktade behandlingsprogram. Det behöver dock säkerställas att stödet finns tillgängligt för alla länets medborgare, oavsett var i länet en bor. Samtliga behandlingsinsatser behöver även utgå från den utsattas behov av säkerhet.

För att nå målsättningen behöver följande säkerställas:

- Myndigheter har kunskap, metoder och arbetssätt för att erbjuda insatser till våldsutövare som överensstämmer med deras behov.
- Myndigheter och aktörer samverkar kring återfallsförebyggande insatser.
- Det finns målgruppsanpassad information om hjälp, stöd och behandling för våldsutövare.

60 Strategi för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län (2020–2026).

61 Avser våld som sker i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck inklusive barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende av relation.

62 Länsstyrelsen i Stockholms län. Pilotutvärdering av det universella våldspreventiva skolprogrammet TÅGET. Skolverket. Utvärdering av mentorer i våldsprevention (MVP), samt Jonsson, A. Mentors in violence prevention: En utvärdering av ett skolbaserat våldsförebyggande program i Botkyrka kommun.

63 Hawkins (1995) i Sundell, Knut, och Martin Forster. En grund för att växa.

64 Arthur, Michael W, mfl. Measuring risk and protective factors for substance use, delinquency, and other adolescent problem behaviors: The Communities that Care youth survey.

Våldet medför både akuta och långsiktiga konsekvenser för individen och höga kostnader för samhället.

Myndigheter och aktörer arbetar aktivt för att upptäcka våldsutsatta vuxna och barn samt våldsutövare

För att våld ska kunna upptäckas så tidigt som möjligt behöver offentligt anställda ha tillräcklig kunskap om våldsmönster och förekomst, samt kunna identifiera tecken på våldsutsatthet och våldsutövande. De anställda måste dessutom ges de nödvändiga verktygen för att kunna hantera situationer då de misstänker att våld förekommit. Det är också viktigt i det förebyggande arbetet där flera typer av offentlig service har betydelse, exempelvis utbildningssystemet. Genom att arbeta utifrån prioriteringen, ökar också chanserna att stoppa våld i ett tidigt skede. Detta har betydelse för en rad andra områden, såsom för delmålet om jämställd hälsa där både fysiska och psykiska hälsovinster finns att göra.

För att nå målsättningen behöver följande säkerställas:

- Myndigheter har rutiner och kompetens för att upptäcka våldsutsatta vuxna och barn.
- Myndigheter har rutiner och kompetens för att upptäcka våldsutövare.

Våldsutsatta vuxna och barn har tillgång till insatser utifrån sina behov

I länet finns fler verksamheter som riktar sig till utsatta för våld i nära relation än till någon av de andra utsattheterna. Det innebär att tillgången till stöd är mer begränsad för personer som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld oberoende av relation. Den svåra bostadsbristen i länet gör att våldsutsatta vuxna och barn tvingas stanna kvar i hemmet eller i det skyddade boendet längre än nödvändigt[65]. Det kan i sin tur leda till att utsatta inte har någonstans att ta vägen. Många skyddade boenden är inte anpassade för att ta emot alla våldsutsatta personer, exempelvis män, HBTQ-personer, medföljande barn eller personer med missbruk/beroende eller funktionsnedsättning. Detta gör att ett länsövergripande perspektiv är betydelsefullt för att säkerställa att det finns insatser i länet som motsvarar olika målgruppers möjligheter, behov och förutsättningar. Frågan om skydd är starkt kopplat till målet om jämn fördelning av makt och inflytande. Denna prioritering kan delvis överlappa med prioriteringen att stärka skyddet vid försök att minska kvinnors inflytande.

För att nå målsättningen behöver följande säkerställas:

- Myndigheter har kunskap, metoder och arbetssätt för att erbjuda insatser till våldsutsatta som överensstämmer med deras behov.
- Myndigheter och aktörer samverkar kring insatser för våldsutsatta.
- Det finns målgruppsanpassad information om hjälp, stöd, skydd och behandling för våldsutsatta.

65 Länsstyrelsen Stockholm. Läget i länet – Bostadsmarknaden i Stockholms län 2019.

Rättsvårdande myndigheter håller god kvalitet i utredningar och rättsprocesser

För både grov kvinnofridskränkning och misshandelsbrott i nära relation mot kvinna har personuppklaringsprocenten[66] minskats mellan 2016–2018. BRÅ framhåller[67] att en ansträngd arbetssituation inom rättsvårdande myndigheter bidrar till höga balanser, en hög arbetsbelastning på enskilda utredare vilket skapar en sårbarhet i utredningarna. Trenden för personuppklaring har även minskats för våldtäktsbrotten i länet, speciellt försöksbrotten mot kvinnor 18 år och äldre samt mot flickor 15 år eller yngre. Många utredningar läggs ner och inte minst för brotten grooming, tvångsäktenskap eller könsstympning där det inte skett någon personuppklaring under 2017 och 2018. För att minska ärendenedläggningar handlar det om att stötta upp de framgångsfaktorerna såsom att säkerställa stödbevis från vittnen, dokumentera skada och att den misstänkte medger till brott helt eller delvis.

För att nå målsättningen behöver följande säkerställas:

- Rättsvårdande myndigheter har ändamålsenlig kunskap, metoder och arbetssätt.
- Myndigheter och aktörer samverkar i brottsutredningar.

Våldsutsatta vuxna och barn medverkar i brottsutredningar

Att säkerställa skydd och stöd till målsägande och förkorta handläggningstiden, är prioriteringens huvudfokus. Inom prioriteringen är förutom rättsvårdande myndigheter, även andra myndigheter och aktörer i länet viktiga för att säkerställa att målsägande fortsatt kan delta i utredningen. Detta kan bland annat vara socialtjänst eller hälso- och sjukvård för att säkerställa skydd och vård under och efter utredningen.

För att nå målsättningen behöver följande säkerställas:

- Våldsutsatta vuxna och barn har skydd och stöd under brottsutredningar och rättsprocess utifrån sina behov.

Myndigheter och aktörer arbetar med systematisk kunskapsutveckling

För att våld ska upptäckas så tidigt som möjligt behöver yrkesverksamma ha tillräcklig kunskap om våldets mekanismer och förekomst samt kunna identifiera tecken på våld. De behöver även ha nödvändiga verktyg för att kunna hantera situationer när våld förekommit. Det handlar främst om grundläggande kunskaper om våld i nära relation, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel för sexuella ändamål och sexuellt våld oberoende av relation. Det finns även ett stort behov att öka kunskapen om målgrupper i samhället som har ett svagt samhälleligt skydd, exempelvis våldsutsatta i missbruk eller prostitution, eller utsatta med funktionsnedsättning, vuxna och barn utsatta för människohandel för sexuella ändamål och HBTQ-personer som lever under hedersförtryck.

För att nå målsättningen behöver följande säkerställas:

- Myndigheter och aktörer använder uppföljning och utvärdering för att utveckla sin verksamhet.

Myndigheter och aktörer använder metoder och insatser som vilar på evidens och/eller på beprövad erfarenhet

När kunskapen om effekterna av ett visst arbetssätt saknas, behöver länets aktörer sträva efter att utveckla kunskap via uppföljning och utvärdering.

För att nå målsättningen behöver följande säkerställas:

- Myndigheter och aktörer arbetar utifrån bästa tillgängliga kunskap.
- Myndigheter kvalitetssäkrar sina metoder och arbetssätt med stöd av forskning.

66 Personuppklarning innebär att en person bundits till brottet genom att åtal har väckts, strafföreläggande har utfärdats eller åtalsunderlåtelse har meddelats. Personuppklaringsprocenten redovisar antalet brott som personuppklarats under ett år i procent av antalet anmälda brott under samma period.

67 BRÅ (2019). Grov kvinnofridskränkning – Brottets hantering och utveckling i rättskedjan 1998–2017.

REFERENSLISTA

Arbetsmiljöverket (2016) Kvinnors och mäns arbetsvillkor – betydelsen av organisatoriska faktorer och psykosocial arbetsmiljö för arbets- och hälsorelaterade utfall. Kunskapssammanställning 2016:2. https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/kunskapssammanstallningar/kvinnors-och-mans-arbetsvillkor-kunskapssammanstallning-rap-2016-2.pdf

Arbetsmiljöverket (2015) Arbetsskador 2015 – län och kommun. https://www.av.se/globalassets/filer/statistik/arbetsskador-2015/arbetsmiljostatistik-arbetsskador-lan-kommun-2015-rap- port-2016-02.pdf

Arthur, Michael W, mfl. Measuring risk and protective factors for substance use, delinquency, and other adolescent problem behaviors: The Communities that Care youth survey.

Ashikali, T och Groeneveld, S, (2015) Diversity management for all? An empirical analysis of diversity management outcomes across groups, Personnel Review, Vol. 44(5), 757–780.

Barker, G; Ricardo, C. och Nascimento, M (2007) Engaging men and boys in changing gender-based inequity in health: Evidence from programme interventions. Genéve: Världshälsoorganisationen (WHO). http://www.who.int/gender/documents/Engaging_men_boys.pdf

Brottsförebyggande rådet (2019) Hatbrott 2018. https://www.bra.se/download/18.bbb8316de12ea-ce227048/1572445547417/2019_13_Hatbrott%20_2018.pdf

Brottsförebyggande rådet (2019) Politikernas trygghets- undersökning. Förtroendevaldas utsatthet under valåret 2018. https://www.bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2019-11-06-politikernas-trygghetsundersokning-2019.html

Brottsförebyggande rådet (2019). Grov kvinnofridskränkning - Brottets hantering och utveckling i rättskedjan 1998–2017. https://www.bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2019-06-14-grov-kvinnofrids-krankning.html

Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin, Region Stockholm. Folkhälsorapport 2019 Stockholms län.

Diskrimineringsombudsmannen (2016). Hundra möjligheter att rekrytera utan att diskriminera – det här visar forskningen. http://www.do.se/globalassets/stodmaterial/stod-hundra-mojligheter-rekrytera-utan-diskriminera2.pdf

Edström, M; Jacobsson, J. och Allt är Möjligt (2015) Räkna med kvinnor. Global Media Monitoring Project 2015. Nationell rapport Sverige. http://cdn.agilitycms.com/who-makes-the-news/Imported/reports_2015/national/Sweden.pdf

Engman, E och Larsson, J (2017) Var fjärde lärare i länet obehörig. SVT Nyheter. https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/25-procent-obehoriga-larare-i-lanet

Försäkringskassan (2017a) Antal närståendepenningdagar, individer och vårdade, 1999-. https://www.forsakringskassan.se/statistik/statistik_och_analys2/Sjuk/narstaendepenning

Försäkringskassan (2017b) Vägen till ett sjukpenningtal på 9,0 – Skillnaden mellan kvinnors och mäns sjukpenningtal ska minska. Redovisning 2017-04-25. https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/decba997-fa8c-4a4e-8a73-c26d10e6b5bf/resultat-kvinnors-andel-sjp-talet-2017-04-25.pdf?MOD=AJPERES&CVID=&CACHE=NONE&CONTENTCACHE=NONE

Hawkins (1995) i Sundell, Knut, och Martin Forster. En grund för att växa.

Heikkilä, M (2015) Delmål 2: Ekonomisk jämställdhet (Utbildning). S. 129–178. I SOU 2015:86 Forskarrapporter till Jämställdhetsutredningen. http://www.sou.gov.se/wp-content/uploads/2015/03/Mia-Heikkil%C3%A4-Ekonomisk-j%C3%A4mst%C3%A4lldhet-utbildning.pdf

Högskoleverket (2011) Forskarkarriär för både kvinnor och män? statistisk uppföljning och kunskapsöversikt (2011:6R). http://jamda.ub.gu.se/bitstream/1/540/1/forskarkarriar.pdf

IFAU (2012) Vad är rätt profil för att få ett jobb? En experimentell studie av rekryteringsprocessen. http://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2012/r-12-13-vad-ar-ratt-profil-for-att-att-fa-ett-jobb.pdf

LO (2017) Sveriges jämställdhetsbarometer 2017 – Tid, makt och pengar. http://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_jamstalldhetsbarometern_2017_pdf/$File/jamstalldhetsbarometern_2017.pdf

Länsstyrelsen Stockholm (2017) Nuläges- och behovsanalys inför ny länsstrategi för jämställdhetsintegrering. Fakta 2017:7. http://www.lansstyrelsen.se/Stockholm/Sv/publikationer/2017/Sidor/nulages-och-behovsanalys-infor-ny-lansstrategi-for- jamstalldhetsintegrering.aspx

Länsstyrelsen Stockholm (2017) Nuläges- och behovsanalys inklusive prioriteringar för jämställd regional tillväxt 2016–2018 Stockholms län. http://www.lansstyrelsen.se/Stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2017/fakta-2017-7-nulages-och-behovsanalys-jamstalldhetsstrategin.pdf

Länsstyrelsen Stockholm (2016a) STOCKHOLM 2017 – Full fart framåt! http://www.lansstyrelsen.se/Stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2016/R2016-27-stockholm-2017-full-fart-framat-webb.pdf

Länsstyrelsen Stockholm (2016b) Läget i länet – Bostadsmarknaden i Stockholms län 2019. http://www.lansstyrelsen.se/Stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2016/rapport-2016-18.pdf

Länsstyrelsen Stockholm (2016c) Operation Kvinnofrid – Strategi för att motverka våld i nära relationer 2016–2020. http://operationkvinnofrid.se/sites/default/files/rapport-2016-13.pdf

Länsstyrelsen Stockholm (2016d) STOCKHOLM 2025 – En utbildnings- och arbetsmarknadsprognos. Rapport 2016:16. http://www.lansstyrelsen.se/Stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2016/rapport-2016-16.pdf

Länsstyrelsen Stockholm (2015) Jämställdhetsintegrering – genomförande av strategi för Stockholms län 2014–2016. Rapport 2015:5. http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/ SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2015/rapport- 2015-5.pdf

Länsstyrelsen Stockholm. Pilotutvärdering av det universella våldspreventiva skolprogrammet TÅGET. Skolverket. Utvärdering av mentorer i våldsprevention (MVP), samt Jonsson, A. Mentors in violence prevention: En utvärdering av ett skolbaserat våldsförebyggande program i Botkyrka kommun.

Länsstyrelsen Stockholm (2014) Prostitutionen i Sverige 2014. En omfattningskartläggning. http://www.lansstyrelsen.se/ stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2015/ prostitution-kartlaggning-2014.pdf

Länsstyrelsen Stockholm (2019) Strategi för att förebygga och bekämpa våld i Stockholms län (2020-2026). https://www.lansstyrelsen.se/download/18.4a4eb7416faedec12524be8/1581328604569/R2019-23-STRATEGI-Förebygga-bekämpa-våld.pdf

Länsstyrelsen Stockholm (u.å.) Våld i nära relationer. http://www.lansstyrelsen.se/Stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/manniska-och-samhalle/jamstalldhet/Vald%20i%20nara%20relation/A5-brochyr-vald-i-nara-relationer.pdf

Länsstyrelsen Stockholm, Stockholms läns landsting, Polismyndigheten, Tullverket, Kriminalvården (2017) Strategi och handlingsplan för ANDT-arbetet i Stockholms län, 2017–2020. http://www.lansstyrelsen.se/Stockholm/Sv/publikationer/2017/Sidor/strategi-och-handlingsplan-ANDT-arbetet-i-stockholms-lan-2017-2020.aspx

Lärarförbundet, Lärarkollen 2019 års statistik. https://www.lararforbundet.se/artikelsidor/kolla-andelen-behoriga-i-din-kommun/

Myndigheten för delaktighet (u.å) Barn och unga med funktionsnedsättning. http://www.mfd.se/funktionshinderspolitik/barn-och-unga-med-funktionsnedsattning/

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2015) Särskilt utsatta ungdomsgrupper – Ungas sexuella och reproduktiva rättigheter. Fokus 15: Del 2. https://www.mucf.se/sites/default/files/publikationer_uploads/sarskilt-utsatta-ungdomsgrupper-fokus15-del2.pdf

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (2014) En mer jämlik vård är möjlig. https://www.vardanalys.se/rapporter/en-mer-jamlik-vard-ar-mojlig/

Nationella Sekretariatet för Genusforskning (u.å.) Kunskap om genus. Fördjupning: skola. Skolprestationer. http://www.genus.se/kunskap-om-genus/fordjupning-skola/skolprestationer/

Olsson, E (2016) Flickor med adhd får sämre stöd. Skolvärlden (online). http://skolvarlden.se/artiklar/flickor-med-adhd-far-samre-stod

Origo (2016) Fler söker hjälp mot hedersvåld. http://www.origostockholm.se/fler-soker-hjalp-mot-hedersvald/

Oxford Research (2012) Forskningsöversikt om rekrytering i arbetslivet Forskning som publicerats vid svenska universitet och högskolor sedan år 2000. http://www.do.se/globalassets/publikationer/rapport-forskningsoversikt-diskriminering-rekrytering.pdf

Pamp-Sandgren, K och Pettersson, J (2013) #jämställdhet – Temarapport om kvinnor och män i kollektivtrafiken. Trafikförvaltningen, Stockholms läns landsting. http://b2b.sl.se/Global/Pdf/Rapporter/%23j%C3%A4mst%C3%A4lldhet.pdf

Polismyndigheten (2016) Plan för jämställdhetsintegrering på Polismyndigheten 2016–2018. http://www.genus.se/wp-content/uploads/pub-Polismyndighetens-plan-for-jamstalldhets-integrering-2016-2018.pdf

Regeringen (2016) Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid. Regeringens skrivelse 2016/17:10. http://www.regeringen.se/4ace09/globalassets/ regeringen/dokument/socialdepartementet/jamstalldhet/ makt-mal-och-myndighet---feministisk-politik-for-ett-jamstallt- samhalle-skr.-2016_17-10.pdf

RFSL (2016). Förtroende att stärka – Om hbtq-personers förtroende för olika samhällsinstanser och vad som behöver förändras. https://www.rfsl.se/wp-content/uploads/2017/01/RFSL_rapport_Fortroende-att-starka_webb.pdf

SCB (2016a) Demokratins representanter – en studie av representativitet, delaktighet och syn på uppdraget. Demokratistatistik rapport 23. http://www.scb.se/Statistik/_Publikationer/ME0107_2014A01J_BR_ME09BR1603.pdf

SCB (2016b) Undersökningarna av barns levnadsförhållanden 2014–2015.

SCB och Länsstyrelsen Stockholm (2018) På tal om kvinnor och män – Stockholms län 2018. https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/tjanster/publikationer/2018/pa-tal-om-kvinnor-och-man---stockholms-lan-2018.html

SCB (2010) Tidsanvändningsundersökning. Genomsnittlig tidsanvändning för personer i åldern 20–64 år. http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Temaomraden/Jamstalldhet/Indikatorer/Jamn-fordelning-av-det-obetalda-hem--och-omsorgsarbetet/Fordelning-mellan-betalt-och-obetalt-arbete/Genomsnittlig--tidsanvandning-for-personer--aldern-2064-ar/

SKR (2019) (O) jämställdhet i hälsa och vård.https://skr.se/tjanster/merfranskr/rapporterochskrifter/publikationer/ojamstalldhetihalsaochvard.29221.html

Socialdepartementet (2016) Uppdrag om länsstrategier för jämställdhetsintegrering. http://www.regeringen.se/4b02ef/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/jamstalldhet/beslut-uppdrag-om-lansstrategier-for-jamstalldhetsintegrering.pdf

SOM-institutet (2017) Svensk samhällsoro. Göteborgs Universitet. http://som.gu.se/digitalAssets/1624/1624265_svensk-samh-llsoro.pdf

SOU 2014:49 Våld i nära relationer – en folkhälsofråga. Betänkande av Nationella samordnaren mot våld i nära relationer. http://www.regeringen.se/rattsdokument/statens-offentliga-utredningar/2014/06/sou-201449/

SOU 2014:34. Inte bara jämställdhet – Intersektionella perspektiv på hinder och möjligheter i arbetslivet. Forskningsrapport till Delegationen för jämställdhet i arbetslivet. http://www.regeringen.se/49baec/contentassets/5d2854cb8ddc4285af0aff0105c02540/inte-bara-jamstalldhet---intersektionella-perspektiv-pa-hinder-och-mojligheter-i-arbetslivet-sou-201434

OU 2010:51 Könsskillnader i skolprestationer – idéer om orsaker. http://www.regeringen.se/49b719/contentassets/d48f0f7bf67a4d- 8b8b62b3dfbc36b551/konsskillnader-i-skolprestationer---ideer- om-orsaker-sou-201051

SOU 2010:53 Pojkar och skolan: Ett bakgrundsdokument om "pojkkrisen". http://www.regeringen.se/49b719/contentassets/7f7a 1db6f42548a095703ec81002e72b/pojkar-och-skolan-ett-bak- grundsdokument-om-pojkkrisen-sou-201053

Stockholms läns landsting (2015) Folkhälsorapport 2015 – Folkhälsan i Stockholms län. http://dok.slso.sll.se/CES/FHG/Folkhalso-arbete/Halsa%20Stockholm/Folkhalsorapport_2015.pdf

Strategirådet (2016) Uppföljning av strategigruppens arbete med jämställdhetsintegrering i Stockholms län 2014–2016.

Sveriges kommuner och landsting (2015). Vårdguiden. Långt kvar till jämlik vård.

Sveriges kommuner och regioner (2019). Ojämställdhet i hälsa och vård. https://www.kunskapsguiden.se/aldre/Kunskapsunderlag/lagesrapport/Sidor/Ojamstalldhet-i-halsa-och-vard.aspx

Unionen (2016) Kompetensutvecklingsbarometer – En undersök- ning av tjänstemäns kompetensutveckling i uppfattning och praktik. http://mb.cision.com/Public/1257/2029531/85916b1e6b8ab c4a.pdf

Valmyndigheten (2017) Nuvarande och avgångna ledamöter. http://www.val.se/val_och_folkomrostningar/val2014/nuvarande_led/index.html

Wahl, A.; Holgersson, C.; Höök, P. och Linghag, S. (2001). Det ordnar sig. Teorier om organisation och kön. Lund: Studentlitteratur.

Zick, A.; Küpper, B. och Hövermann, A. (2011) Intolerance, Prejudice and Discrimination – A European Report. Friedrich-Ebert-Stiftung. http://library.fes.de/pdf-files/do/07908-20110311.pdf

”Länsstyrelsen i Stockholms län – en samlande kraft för en hållbar framtid.

UTKAST

Mer information kan du få av Länsstyrelsens
avdelning för tillväxt
Telefon: 010-223 10 00
Länsstyrelsen rapporter finns på
www.lansstyrelsen.se/stockholm/publikationer